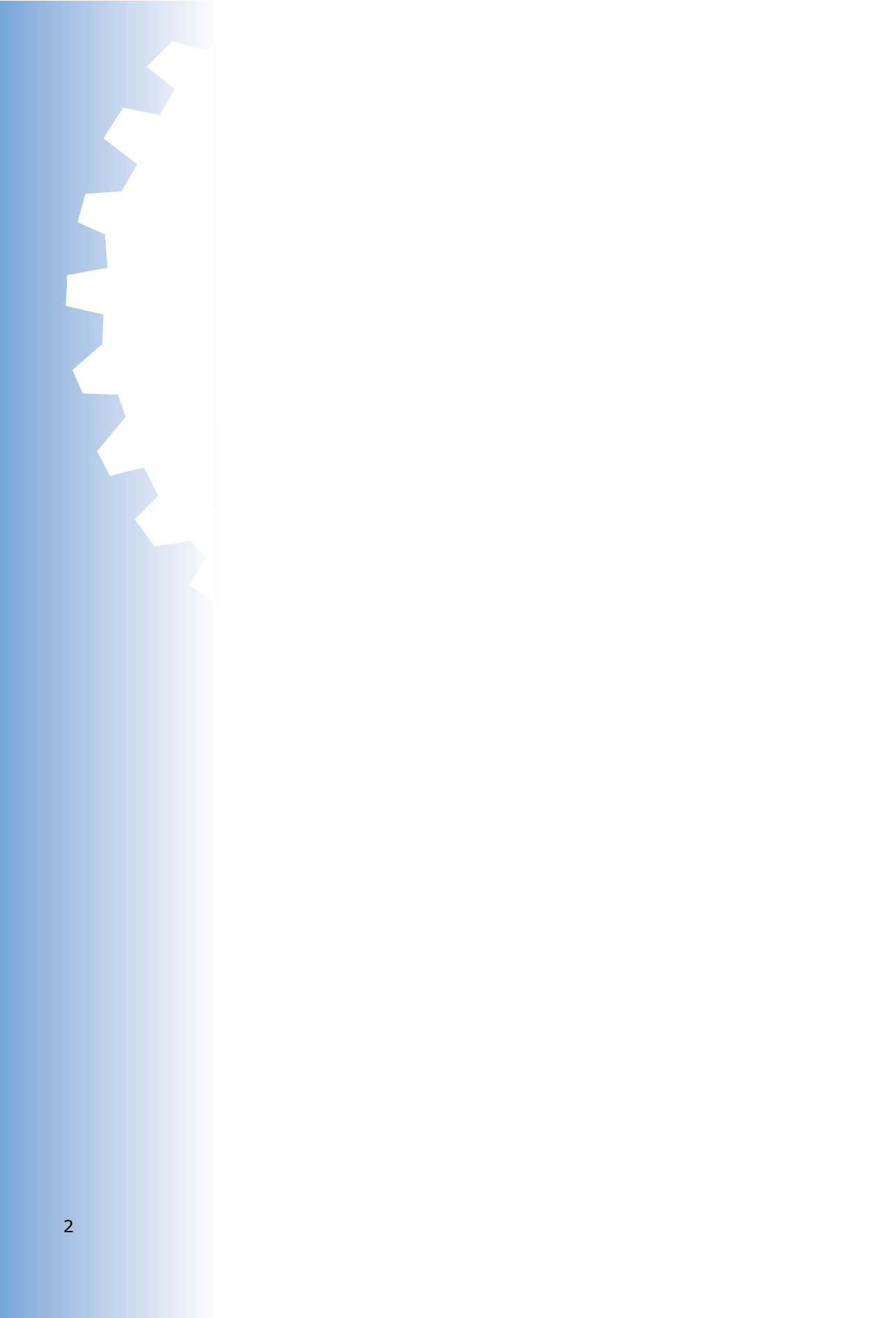

WomenIT-projektit ja Hyvät käytännöt

Jotta teknologia ei syrjäytyisi naisista

**Toimitus: Eija Leinonen
Johanna Matinmikko
Marjo Riitta Tervonen
Leena Teräs**

WomenIT-projektit ja

Hyvät käytännöt

Jotta teknologia ei syrjäytyisi naisista

Toimituskunta
Marja-Leena Haataja
Tiina Hurskainen
Eija Leinonen
Ritvaleena Leinonen
Johanna Matinmikko
Marjo Riitta Tervonen
Leena Teräs
Irma Toivonen-Okuogume

Kielentarkistus
Jaana Tahkokorpi

Taitto ja layout
Mainonnan Suunnittelut Immonen ky
Ritva Immonen
Nina Karjalainen

Kustantaja
WomenIT-projekti, Oulun yliopisto, Kajaanin yliopistokeskus

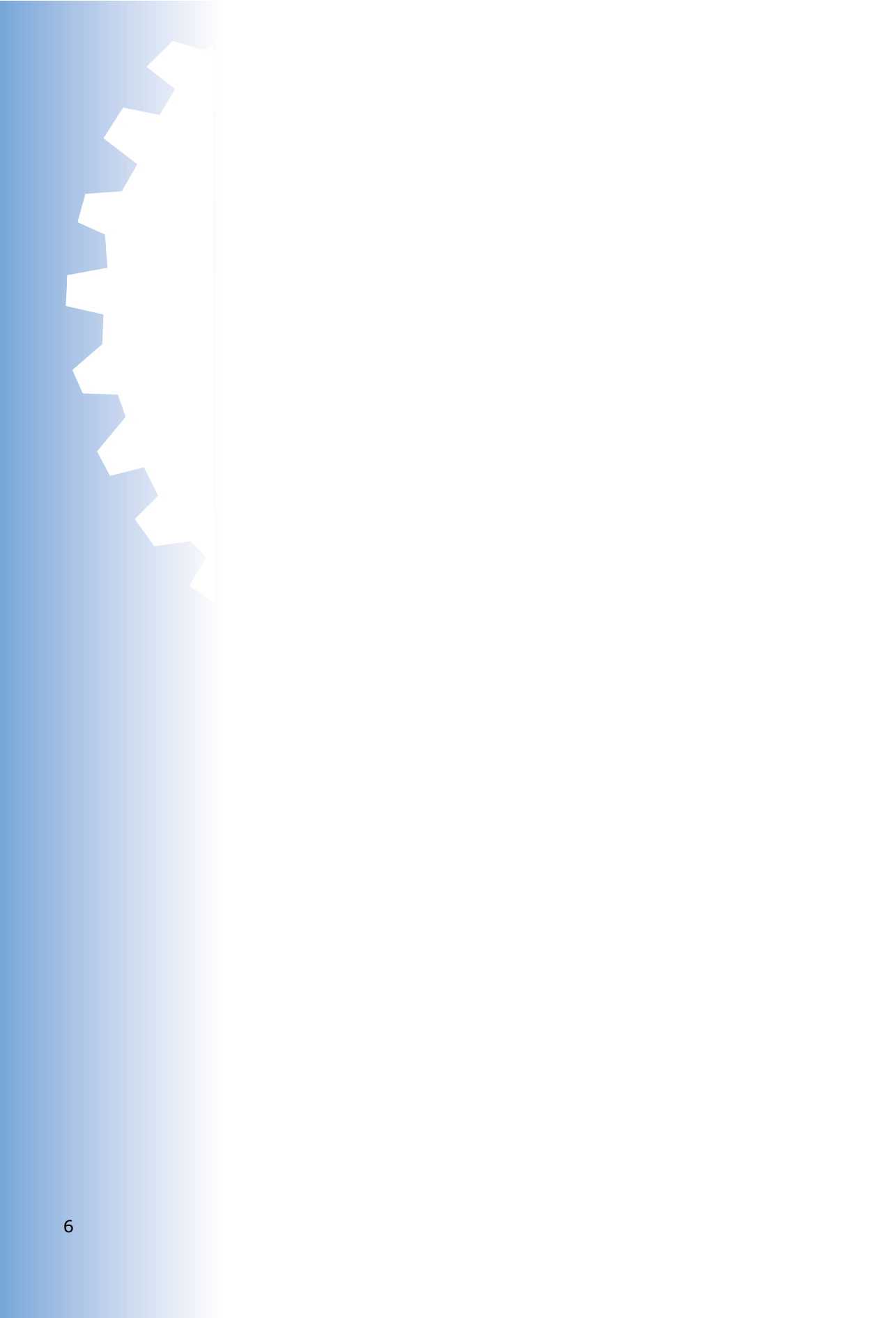
Painopaikka
Painotalo-Seiska Iisalmi 2004

ISBN 951-42-7441-5

SISÄLLYS

Esipuhe	7
WomenIT-projektiesittely	8
WomenIT Sukupuoli ammatinvalinnassa, ohjauksessa ja rekrytoinnissa -koulutus	18
Paltamon yläaste Oppilaiden ja opettajien työharjoittelun ja yrittäjäyhteistyön kehittäminen	19
Kainuun ammattiopisto Kainuun ammattiopiston WomenIT-projekti 1	20
Oulun kaupungin opetusvirasto ja Oulun läänin oppilaanohjaajat Oulun case	22
Sotkamon työvoimatoimiston ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut Tähtäin tulevaisuuteen	24
Raahen seudun opetustoimi Tekniikan portaat	26
Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitoksen Kajaanin yksikkö Tietojenkäsittelytieteen opiskelijarekrytointisuunnitelma	28
WomenIT Vertaismentorointikoulutus	30
WomenIT Aikuismenorointikoulutus	31
Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitos Työelämäsektorin osaprojekti	32
Henkilöstöjohdon ryhmä – HENRY ry Tasa-arvoiset työelämäkäytännöt	33
IT-Mind Tasa-arvotyökirja	34
WomenIT Tasa-arvoisten työelämäkäytäntöjen kehittäminen	35
Paltamon viestintäluukio Sukupuolisensitiivinen oppilaanohjauskurssi ja naisyrittäjyysskurssi	36
WomenIT Teknologia-alalle valmentava työvoimapolitiittinen koulutus naisille	38
WomenIT Naisyrittäjyys ja -johtajuuskoulutus IT-, teknologia- ja teollisuusaloilla	39
Nuorten projektitoimintakeskus ja yritysten esihautomo Intotalo Women & Leadership	40
Pyhäjoen yrittäjyysluukio Uusmedian sisältötuotantokurssi	42
Lappeenrannan teknillisen yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus ja kauppätieteiden osasto WomenIT	43
Nakertajan päiväkot Nakertajan päiväkodin WomenIT -projekti	44
Montessori-leikkikoulu Kajaanin Montessori-leikkikoulun WomenIT-projekti	46
Huuhkajavaaran koulu ja päiväkot HuWit	48

Pietari Brahen koulu Tytöjen tietotekniikkakerho	49
Teppanan koulu TeppisIT-kerho	50
Kätönlahden koulu LUTIKKA – luonnontieteitä ja tietotekniikkaa tytöille	52
Hauholan koulu Työt ja teknologia -valinnaiskurssi	54
Kajaanin normaalikoulu My Gener@tion+	56
Kajaanin kaupungin Keskuskoulu Viestintäkurssi tytöille	58
Paltamon yläaste Teknologiaa tytöille	60
Ruukinkankaan koulu Teknologia tutuksi	62
Suomussalmen lukio Tekniikka tutuksi tytöille	64
Kastellin lukio Kiinnostu luonnontieteestä ja tekniikasta! -kurssi	66
Karjasillan lukio ja Madetojan musiikkilukio FYKE-verkostokurssi	68
Oulun seudun ammattikorkeakoulun tekniikan yksikkö Matematiikan tutortupa	70
Raahen ammattioppilaitos ja Lybeckerin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos Fysiikan ja kemian opetusmenetelmien sisältöjen kehittäminen	72
Oulunsuun ala-aste, Kastellin yläaste ja lukio Teknologiakasvatuksen kehittämis- ja kokeiluprojekti	74
Kainuun ammattiopisto Kainuun ammattiopiston WomenIT-projekti 2	76
Oulun yliopiston naistutkimuksen oppiaine Tasa-arvokysymykset-koulutusprojekti	78
Oulun yliopiston kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö NAMU – Naiset ja multimedia	80
Oulun yliopiston koulutusteknologian tutkimusyksikkö TEE! – Tytöt, työ ja teknologia	82
Oulun yliopiston matemaattisten tieteiden laitos Matematiikkakerhojen suunnitteleminen ja järjestäminen	84
Kajaanin opettajankoulutusyksikkö Tytöt, naiset ja teknologiakasvatus	86
Oulun yliopiston fysikaalisten tieteiden laitos Fysiikkaa aineenopettajille	87
Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitos Tutkimus opiskelusta tietojenkäsittelytieteiden laitoksella sukupuolinäkökulmasta katsottuna	88
Oulun yliopiston teknillinen tiedekunta Tutkimus diplomi-insinöörin tutkintoon johtavien koulutusohjelmien opetussuunnitelmien rakenteista sukupuolten välisen tasa-arvon näkökulmasta	90
Oulun yliopiston kemian laitos Kemian aineenopettajakoulutuksen kehittäminen	93

ESIPUHE

Kädessäsi olevassa julkaisussa esitellään WomenIT – Women in Industry and Technology 2001–2005 -projektia toimijoiden näkökulmasta; tilan saavat nyt toimijoiden alaprojektit. Projektit kestivät 1–2 vuotta, ja niitä toteutettiin vuosina 2002–2004. Tähän julkaisuun on koottu yksiin kansiin WomenIT-projektin parhaat palat: alaprojektien toiminnan esittelyt, tulokset, kokemukset, oivallukset, suositukset – hyvät käytännöt. Varsinaisen kehittämistyön tekijät ja heidän kehittämistyönsä kohteena olleen organisaation yhteystiedot ovat näkyvissä, mikäli olet kiinnostunut saamaan lisätietoja tai keskustelemaan enemmän kokemuksista. Alaprojektien tekstit on koottu WomenIT-projektin toimijoiden tekemistä raporteista.

WomenIT-toimintojen myötä tyttöjen ja naisten rohkeus, itsetunto ja tietotaito tekniikan käyttäjinä ja osajina kasvoivat, ja käsitys teknologiasta ja yrittäjyydestä ja sen tuomista mahdollisuuksista omaa uraa ajatellen muuttui. Merkittävä tulos on myös toimijoiden oman tiedostamisen tason kasvu. Esimerkiksi moni opettaja raportoi huomaavansa aiempaa enemmän sukupuolten välisiä eroja ja huomioivansa ne myös opettamisessaan. Myös asenteissa työyhteisötasolla tapahtui merkittäviä muutoksia. Huomioimatta ei sovi myöskään jättää niitä lukuisia konkreettisia tuloksia ja tuotoksia, joita hankkeen aikana tuotettiin. Niitä ovat uudet kurssit, opetussisällöt, työvoimahallinnon käytännöt, oppimateriaalit, tasa-arvosuunnittelun ja mentoroinnin välineet, osallistujien omat tuotokset sekä tietenkin koulujen ja työyhteisöjen pysyvät käytännöt.

Julkaisun on ajateltu toimivan koko projektissa tapahtuneen kehittämistyön näkyväksi tekemisen välineenä. Toivomme sen myös innoittavan uusia toimijoita tasa-arvon pariin. Suosittelemme, se kannattaa!

Haluamme lämpimästi kiittää kaikkia hankkeessa mukana olleita ja sitä tukeneita tyttöjä, naisia, poikia ja miehiä, toimintaan osallistuneita yrityksiä, työyhteisöjä ja työmarkkinajärjestöjä sekä toivottaa kaikille onnea ja menestystä tulevaisuudessakin!

Hyviä käytänteitä saa ehdottomasti levittää ja juurruttaa!

Kajaanissa ja Oulussa 10. elokuuta 2004

WomenIT:n projektiryhmä

WomenIT – Women in Industry and Technology 2001-2005

WomenIT-projekti oli Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskuk-
sen suunnittelema, hallinnoima ja koordinoima kehittämisen-, kou-
lutus- ja tutkimusprojekti, joka sai rahoituksen Euroopan sosiaa-
lirahaston (ESR) Equal-yhteisöaloiteohjelmasta. Projektin tavoit-
teena oli purkaa työelämässä ilmenevää, sukupuolen perusteella
tapahtuvaa jakautumista naisten ja miesten ammatteihin ja työ-
tehtäviin. Niin ikään tavoitteena oli vaikuttaa niihin rakenteisiin
ja toimintamalleihin valtakunnallisesti ja Euroopan laajuisesti,
jotka ylläpitävät tätä jakoa ja samalla aiheuttavat muillakin yh-
teiskunnan alueilla epätasa-arvoa. Projektissa toiminnan paino-
piste oli tyttöjen ja naisten tukemisessa teknologia- ja teolli-
suusaloille.

Projektin toimintaympäristöinä olivat päiväkodit, koulut, toisen
asteen oppilaitokset, ammattikorkeakoulut, yliopistot, yritykset
ja työmarkkinajärjestöt. Projektissa mukana olleet yli 60 kump-
panitoimijaa olivat mukana noin 40 kehittämissuunnitelmassa
(alaprojektissa). Kumppanitoimijat olivat pääsääntöisesti Kai-
nuun, Oulun seudun sekä Raahen seutukunnan alueelta, joitakin
toimijoita oli myös muualta Suomesta. Alaprojektien toiminta si-
sälsi erilaisia kerhoja, kursseja, koulutusta, tutkimus- ja kehittä-
mistoimintaa, joiden avulla

- innostettiin tyttöjä ja naisia teknologian pariin ja teknologia-
alalle
- kannustettiin heitä etenemään urallaan
- kehitettiin erityisesti luonnontieteisiin ja teknologiaan liittyviä
opetussisältöjä ja -menetelmiä
- tuotiin tasa-arvonäkökulmaa koulukohtaisiin, paikallisiin ja
kansallisiin opetussuunnitelmiin ja
- kehitettiin ja mallinnettiin uusia toimintatapoja oppilaan- ja
ammatinvalinnanohjaukseen, rekrytointiin, muuntokoulutuk-
siin valmentavaan koulutukseen sekä naisten ja tyttöjen yrit-
täjyyss- ja johtajuuskoulutukseen.

Kansainvälisestä toiminnasta haettiin syvyyttä ja yhteistyötä
mentorointiin, uraohjaukseen, tutkimukseen, työelämän käytän-
töjen kehittämiseen, ansiotyön ja muun elämän yhteensovitta-
miseen ja ei-perinteisiä valintoja tehneiden tukimalleihin. Toi-
minta käsitti yhteisiä työryhmiä, seminaareja, tavoitteellisia toi-
mintasuunnitelmia, materiaalintuotantoa, tiedeleirejä sekä opin-
tomatkoja oppilaitoksiin, yrityksiin ja eri maiden tasa-arvoviran-
omaisten luo. Kansainvälisen yhteistyön projektit olivat Englan-
nista, Tanskasta, Saksasta ja Ranskasta.

WomenIT-projektin suunnittelu alkoi Oulun yliopiston silloisen Kajaanin kehittämiskeskukseen aikuiskoulutusyksikön koordinoimana vuonna 2000. Tuolloin käynnistettiin taustaselvitystyö ja tarvekartoitukset sekä järjestettiin ensimmäiset suunnittelukoukset.

Mittavampi suunnittelutyö käynnistettiin alkuvuodesta 2001. Euroopan sosiaalirahaston Equal-yhteisöaloiteohjelman ensimmäisen kierroksen projektiehdotusten hakuaika päättyi 15.6.2001.

Projektin tarve nousi yhteiskunnallisesta tilanteesta, jossa muun muassa työmarkkinat ovat voimakkaasti jakautuneet sukupuolen mukaisesti naisten ja miesten ammatteihin ja työtehtäviin ja jossa naisosajia on vähemmän teknologian ja tietoteollisuuden alalla, erityisesti suunnittelu- ja johtotehtävissä. Projektilla haluttiin tukea paikallista, alueellista ja valtakunnallista yhteistyötä sekä toteuttaa innovatiivisia toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi. Syntyideaan vaikuttivat myös Kajaanin kehittämiskeskuksessa ja sen vaikutusalueella jo useamman vuoden ajan tehty tasa-arvotyö ja erilaisista kansallisista ja kansainvälisistä koulutus- ja kehittämisprojekteista saadut tulokset ja kokemukset. Näitä projekteja olivat muun muassa HiLadies, Berta ja Kahden sukupolven naiset.

Equal-yhteisöaloiteohjelman tavoitteena on torjua työmarkkinoiden kaikenlaista epätasa-arvoa ja syrjintää sekä ehkäistä syrjäytymistä eräänä ulottuvuutenaan kansainvälisestä yhteistyöstä saatava lisäarvo. WomenIT-projekti sijoittui toimintalinjaan "Naisten ja miesten yhtäläiset mahdollisuudet" ja tarkemmin toimenpidekokonaisuuteen "Sukupuolten välisen kuilun kaventaminen ja töiden perinteisen sukupuolijaon hälventäminen".

Equal-ohjelman erityispiirteinä on se, että projekteja toteutetaan alueellisina tai sektori- ja toimialakohtaisina kehittämiskumppanuuksina, joissa mukana tulee olla kaikki ongelman kannalta keskeiset toimijat ja joissa projektikokonaisuudessa voidaan toteuttaa erilaisia yhteiseen tavoitteeseen tähtääviä alaprojekteja. Keskeisiä toiminta-ajatuksia ovat innovatiivisuus, valtavirtaistaminen ja kokonaisvaltainen ongelman lähestyminen, jossa kohderyhmä on mukana vaikuttamassa projektin suunnitteluun ja toteutukseen sen kaikissa vaiheissa. Niin ikään Equal-ohjelman erityispiirteenä on projektin jaksottaminen kolmeen vaiheeseen.

- I toimintovaihe, johon hyväksytään alustavat projektiehdotukset. Toimintovaiheen aikana toimintasuunnitelma konkretisoidaan ja kumppanitoimijoiden kanssa tehdään kehittämiskumppanuussopimus, jonka myötä yhteiseen projektiin sitoudutaan lopullisesti. Kehittämiskumppanuussopimus on myös lopullinen projektihakemus, jonka hyväksymisen jälkeen projekti alkaa. WomenIT-projektin I toimintovaihe kesti 6 kuukautta 15.11.2001–14.5.2002.
- II toimintovaihe keskittyy varsinaiseen projekteissa tapahtuneeseen kehittämistyöhön. WomenIT:n toimintovaihe kesti 15.5.2002–31.12.2004.
- III toimintovaiheen pääteemoja ovat materiaalintuotanto ja -levitys sekä valtavirtaistaminen. Toimintovaihe on päällekkäinen II toimintovaiheen loppuosan kanssa ja sen kesto WomenIT-projektissa 1.1.2004–30.4.2005.

JATKOPÄÄTÖS JA TOIMENPITEET

Equalin periaatteiden mukaisesti WomenIT-projektia lähdettiin tositoimin rakentamaan alkuvuodesta 2001 tapaamalla eri tahoja sekä järjestämällä avoimia tiedotustilaisuuksia, joihin kutsuttiin potentiaalisia kumppaneita ja asiasta kiinnostuneita. Työstö jatkui teemoittain järjestettyjen työkokousten sarjalla. Niissä suunnitelmaa valmisteltiin yhdessä kumppaniehdokkaiden, toimijoiden, asiantuntijoiden ja kohderyhmän edustajien kanssa. Työkokousten välillä suunnitelmaa hioi koordinoiva organisaatio, ja samalla jatkettiin analysointivaihetta. Lisäksi aloitettiin alustavat keskustelut mahdollisten kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Toimintasuunnitelma hahmottui 7 osaprojektin sateenvarjoksi, jonka toteuttamisessa oli mukana kymmeniä organisaatioita. Projektin toimintasuunnitelma päätettiin toteuttaa alueellisesti, mutta tuloksia aiottiin suunnata valtakunnallisesti ja Euroopan laajuisesti. Projektin kokonaisbudjetiksi kertyi hieman vajaa 26 mmk, joista kuntarahoituksen osuus oli 5%:a.

WomenIT-projektiehdotus hyväksyttiin I toimintovaiheeseen syksyllä 2001, jolloin alkoi toimintasuunnitelman jatkokehittely eli koko projektin toimintasuunnitelman kokoaminen kehittämiskumppanuussopimukseksi seuraavan puolen vuoden aikana. Myös kokonaisbudjetti karsittiin kokonaissummaltaan noin 20 miljoonaan markkaan (noin 3,2 miljoonaa euroa).

Kehittämiskumppanuussopimukseen tähtäävä suunnittelutyö aloitettiin käyttäen hyväksi alkuperäistä 7 osaprojektin organisaatiomallia, jonka pohjalta järjestettiin kumppanitoimijoiden osaprojektikohtaisia tapaamisia. Näissä tapaamisissa muun muassa tarkennettiin Equal-ohjelman periaatteita ja niiden sisällyttämistä toimijoiden omiin kehittämisprojekteihin. Lisäksi konkretisoitiin WomenIT-hengen mukaisen toiminnan näkymistä alaprojektien toiminnassa. Samalla etsittiin yhteistyön mahdollisuuksia kumppanitoimijoiden välillä. Yhteistyön tukemiseksi aloitettiin myös koko projektia koskeva organisaatiouudistus, joka johti toteutuneeseen 3 osaprojektin malliin. Suunnitteluprosessin myötä toimijoiden lukumäärä vakiintui 66:een, jotka osallistuivat 46 alaprojektin kehittämistyöhön.

WomenIT-projekti hyväksyttiin II toimintovaiheeseen keväällä 2002, eli kehittämiskumppanuussopimuksessa esiteltyä toimintasuunnitelmaa voitiin lähteä toteuttamaan. Projektin lähtölaukaus, avajaiset, pidettiin 15.5.2002.

PROJEKTIN ESITTELY

Tässä kirjoituksessa suoranaista WomenIT-projektin yksityiskohdeisempaa yleisesittelyä ei tehdä. Hyvän käsityksen kehittämistyöstä saa lukemalla tämän teoksen projektiesittelyt sekä esimerkiksi kotisivujen yleisesittelyn. Myös projektin materiaalin tuotannon muut tuotokset valottavat sitä, mitä on näiden vuosien aikana tapahtunut. Sen sijaan seuraavassa nostetaan esille joitakin niistä toimintamalleista, joita kehitettiin erityisesti WomenIT-projektin tavoitteiden saavuttamiseksi.

PROJEKTIN INNOVATIIVISET TOIMINTAMALLIT

Kokonaisuudessaan WomenIT-projektin toteuttamisen punaisena lankana oli tietoisuus siitä, että todellisen muutoksen aikaansaamiseksi ei riitä pelkästään naisten ja tyttöjen tutustuttaminen ja houkuttelemineen teknologian pariin. Pysyvemmän muutoksen aikaansaamiseksi sukupuolen mukaisesti jakautuneilla työmarkkinoilla edellytetään myös rakenteisiin ja toimintakäytäntöihin vaikuttamista. Jotta tähän voitaisiin kehittää työvälineitä, vaadi-

taan ymmärrystä tasa-arvoisen toiminnan rakentumisesta. Tämä tarkoittaa niin sukupuolten eriarvoisuutta aiheuttavien tekijöiden tiedostamista kuin myös epätasa-arvoisten toimintamallien ja rakenteiden tunnistamista. Prosessi on pitkä, ja erityisen haasteellisen siitä tekee edellä mainittujen ilmiöiden tiedostamattomuus sekä virheellinen, mutta yleinen käsitys tasa-arvon toteutumisesta yhteiskunnassamme.

Kehittämiskumppanuuden toimintamallia alettiin kehittää yllä kuvatun punaisen langan ympärille. Näistä periaatteista oli muodostunut myös WomenIT-henki, suunnitteluprosessin aikana toimijoiden kanssa pohditut kehittämistyön perusteet, joissa otetaan huomioon edellä hahmoteltu tietoisuuden vaatimuksen taso. Koko projektin aikana kumppanitoimijoille tarjottiin eri toimintamuotojen avulla tukea heidän tasa-arvotietoisuuden kehittymiselleen ja sukupuolisensitiiviselle kehittämistyölleen heidän omissa alaprojekteissaan. Tukea annettiin muun muassa seuraavasti:

I toimintovaiheen aikana:

- toimintasuunnitelmien esikäsittelyt osaprojektikokoontumisissa, mukana myös asiantuntijoita
- toimintasuunnitelmien kommentointi ja kehittämisehdotukset yhdessä asiantuntijoiden kanssa

II toimintovaiheesta lähtien:

- projektin organisoiminen työryhmäperusteiseksi
- alaprojektien kehittämistyön vaiheiden käsittely työryhmissä, asiantuntijatuki
- arviointi ja raportointi osana omaa tiedostamisprosessia
- koulutukset
- seminaarit
- jatkuva asiantuntijatuki
- materiaalintuotantoprosessiin osallistuminen osana kehittämistyön aikana tapahtuneiden oivallusten kiteyttämistä
- osallistuminen valtavirtaistamiseen osana projektissa tapahtuneen tiedostamisprosessin jatkumista ja syventämistä

Organisaatio

Alkuperäisestä 7 osaprojektin mallista tiivistettiin 3 osaprojektin projektiorganisaatio (kuva 1), joista 1. osaprojektin muodosti

Ohjausryhmä

- toimii kehittämiskumppanuuden asiantuntijana
- tukee hankkeen toteutumista
- seuraa hankkeen tavoitteiden ja tulosten saavuttamista
- 28 toimijatahojen edustajaa

osaprojekti 1: **WomenIT kehittämiskumppanuuden koordinaatio**

Koko kehittämiskumppanuuden hallinnointi, taloushallinto, tiedottaminen, arviointi ja raportointi. Muiden toimintojen koordinaatio.

a - hallinto	b - projektihenkilökoulutus,
- talous	seminaarit, teemapäivät
- kansainvälinen toiminta	c - arviointi, raportointi
- tiedottaminen ja markkinointi	d - tutkimus
	e - materiaalintuotanto- ja levitys

osaprojekti 2: **Työelämäsektorille suuntautuva osapr.**

Kehitetään sukupuolisensitiivisiä tukimalleja, opinto- ja uraohjaus metodeja ja menetelmiä

- a** - sukupuoli ammatinvalinnassa, ohjauksessa, rekrytoinnissa
- b** - tasa-arvoisten työelämäkäytäntöjen kehittäminen; työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen ja tukimallit ei-perinteisiä valintoja tehneille + työryhmä
- c** - IT, teknologia- ja teollisuusalojen muunto- ja jatkokoulutuksiin valmentava koulutus naisille (työvoimapolitiinen)
- d** - naisrytittävyys ja -johtajuus IT-, teknologia- ja teollisuusaloilla

osaprojekti 3: **Kasvatus- ja koulutus -sektorin osapr.**

Kehitetään sukupuolisensitiivistä pedagogiikkaa, opetusmenetelmiä sekä opetussuunnitelmia

- a** - varhaiskasvatus, esi- ja alkuopetus -työryhmä
- b** - peruskoulu ja lukio -työryhmä
- c** - lukio ja ammatillinen koulutus -työryhmä
- d** - koulutusohjelma -työryhmä
- e** - kansallinen opetussuunnitelmatyö -työryhmä

kehittämiskumppanuuden hallinnointi sekä sellaisten toimintojen koordinointi, jotka palvelivat koko kehittämiskumppanuutta tai olivat suunnattuja sille. Osaprojektit 2 ja 3 muodostettiin kumppanitoimijoiden omien alaprojektien ympärille siten, että osaprojekti 2:ssa olivat projektit, jotka suuntautuivat työelämäsektorille ja vastaavasti osaprojekti 3:ssa kasvatus- ja koulutussektorille suuntautuvat projektit.

Osaprojektien 2 ja 3 toimintojen koordinoinneista vastasivat projektipäälliköt. Osaprojekti 1:ssä olevien toimijoiden toiminnan koordinoinnista vastasi projektisuunnittelija.

WomenIT:ssä kokeiltiin myös ohjausryhmän seminaariluonteisia tapaamisia, jossa annettiin tilaa ohjausryhmän jäsenten omalla asiantuntemukselle ja kokemukselle. Lisäksi seminaarien ja keskusteluiden antia syvennettiin asiantuntijoiden alustuksilla ja osallistumisella koko ohjausryhmän toimintaan.

Työryhmät

Projektin organisaatio rakennettiin työryhmäpohjaiseksi, jotta sillä optimoitaisiin kehittämiskumppanuuden yhteistyö- ja vertaistukipotentiaali. Ryhmien tarkoituksena oli toimia kehittämiskumppanuutta lujittavana ja yhdistävänä tekijänä niin horisontaalisesti (toimijoiden välisenä) kuin vertikaalisestikin (toimijoiden ja hallinnoivan organisaation välisenä sekä yhteiskunnan muiden tahojen kanssa). Lisäksi työryhmät toimivat kokemustenvaihto- sekä koulutusfoorumeina. Myös tarvittavaa asiantuntijatukea tarjottiin työryhmien kautta.

Osaprojekti 1:n tutkimusryhmä toimi työryhmämuotoisesti. Ryhmässä vakituksina jäseninä olivat sekä tasa-arvon ja sukupuolisenä tuntemuksen tutkimuksen asiantuntijat että ne toimijat, joiden kehittämistyössä tehtiin tutkimusta. Ryhmän tapaamisissa käsiteltiin säännöllisesti käynnissä olevia tutkimuksia ja tuettiin käsittelyiden ja koulutuksen avulla tutkijoiden sukupuolisenä tuntemuksen näkökulman vahvistumista.

Osaprojekti 1:n alaisuudessa toimivat myös WomenIT:n projektiryhmän useat sisäiset työryhmät, joissa projektiryhmän jäsenet eri kokoonpanoissa työskentelivät. Työryhmiä oli esimerkiksi seuraavissa toiminnoissa: tiedotus, seminaarit, materiaalin tuotanto ja valtavirtaistaminen. Työryhmiä muodostui myös projektiryhmän ja toimijoiden välillä muun muassa materiaalin tuotannon eri tuotteiden työstövaiheessa.

Osaprojekti 2:ssa toimijat jakautuivat työryhmiin pääosin kyseiseen teemaan liittyvien koulutusten yhteydessä. Osaprojekti 3:ssa taas määrittävänä tekijänä oli toimintaympäristö eli se, millä kasvatus- tai koulutussektorin osa-alueella kyseisen toimijan kehittämissuunnitelmaa toteutettiin. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja esi- ja alkuopetuksen toimijat muodostivat yhden työryhmän.

Verkkoympäristö

Koska kehittämiskumppanuus levittyi maantieteellisesti laajalle alueelle, hankittiin projektin käyttöön verkkopohjainen yhteistoimintaympäristö (käyttöoikeudet Internetin kautta toimivaan laaja-alaiseen verkkoympäristöohjelmaan). Tällä tuettiin erityisesti työryhmien toimintaa niin, että fyysisellä tasolla tapahtuvien kokoontumisten tarve väheni ja ryhmän yhteisiä asioita pystyttiin prosessoimaan ja viemään eteenpäin myös kas-

vokkain tapahtuvien kokoontumisten ulkopuolella. Samoin ympäristöä käytettiin tiedottamiseen, raportointiin, kouluttautumiseen sekä myös vapaaseen keskusteluun ja kokemusten vaihtoon yli työryhmärajojenkin.

Koulutus

Tasa-arvotietouden ja sukupuolisensitiivisen kehittämistyön tueksi kumppanitoimijoille suunniteltiin Tasa-arvokysymykset-koulutus yhteistyössä Oulun yliopiston naistutkimusoppiaineen kanssa. Koulutus oli laajuudeltaan 5 opintoviikkoa, ja se oli suunniteltu koko kehittämiskumppanuudessa mukana olleiden peruskoulutukseksi.

Osaprojekti 3:ssa toimijoiden kokemusten ja toiminnan aikana ilmenneiden haasteiden pohjalta tarjottiin työryhmien toiminnan yhteydessä täsmäkoulutusta, jossa keskityttiin ratkaisemaan juuri kyseisen teema-alueen ja toimintaympäristön erityiskysymyksiä. Osaprojekti 2:ssa taas työryhmätoiminnan jakautumisen perusteena oli teemaan liittyvä koulutus. Myös WomenIT-projektin seminaarit rakennettiin tukemaan kumppanitoimijoiden tasa-arvotietouden syventymistä ja sukupuolisensitiivistä kehittämistyötä.

Kansainvälinen toiminta

Kansainvälisestä yhteistyöstä kirjoitettiin niin ikään kumppanuussopimus Transnational Co-operation agreement, TCA. Varsinaiset kansainvälisen toiminnan kumppanimaat olivat Britannia ja Tanska. Brittien kautta tulivat yhteistyömaiksi lisäksi Ranska ja Saksa. Kumppanuussopimuksessa toiminta jaettiin teema-alueisiin, joiden koordinointi jaettiin kumppaniprojektien kesken.

Maa	Projektin nimi	Vastuu teema-alueesta
Suomi	WomenIT	tutkimus, koulutus
Tanska	Get a Life, Engineer!	työn ja perhe-elämän yhteensovitus
Britannia	JIVE Interventions	uraohjaus, mentorointi
Ranska	Nouveaux acteurs de la mixite des emplois techniques	
Saksa	Gender Mainstreaming in der Informationsgesellschaft	

Kansainvälisen toiminnan koordinoituvastuu kiersi kumppaniprojektien kesken puolivuositain ennalta määrätyn aikataulun mukaisesti. Tämä mahdollisti resurssien jakautumisen tasaisesti kumppanien kesken. Kansainväliseen toimintasuunnitelmaan sisällytettiin myös ulkopuolinen arviointi, joka oli luonteeltaan osallistuvaa ja reflektovaa. Tämä auttoi kumppaneita tarkentamaan ja syventämään kansainvälisestä toiminnasta saatavaa lisäarvoa ja myös löytämään tasa-arvotyöstä yhteisiä elementtejä.

Kansainvälisen toiminnan eri teema-alueiden työskentelyssä käytettiin WomenIT-projektin käytössä olevaa verkkopohjaista yhteistoimintaympäristöä. Sen avulla tulevien tapahtumien sisältöjä sekä yhteisiä tuotoksia pystyttiin suunnittelemaan ennen ja jälkeen varsinaisten fyysisten tapaamisten.

Tiedottaminen

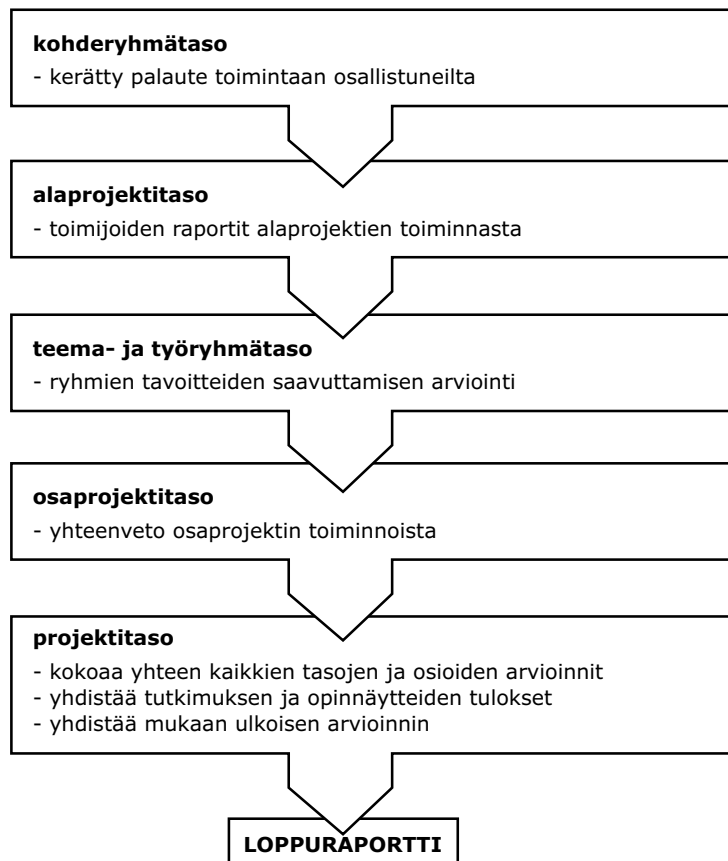
Projektin alkuvaiheessa laadittiin tiedotus-, viestintä- ja markkinointisuunnitelma. Sen tavoitteena oli mielenkiinnon herättämi-

nen WomenIT-projektia ja sen alaprojekteja kohtaan. Tavoitteena oli myös luoda toimijoille tunnettavuutta suuren yleisön keskuudessa. Toimijoille suunnattua tiedottamista hoidettiin aluksi sähköpostilistojen kautta. Verkkopohjaisen yhteistoimintaympäristön hankinnan jälkeen sähköpostilistojen käyttö nivoutui verkkoympäristön kanssa yhteen siten, että listojen avulla tiedotettiin nopeasti vaihtuvista asioista ja verkkoympäristössä käytettiin prosesseihin ja pitkäkestoisempaan tiedottamiseen.

WomenIT-projektista tiedotettaessa käytettiin projektin kotisivuja sekä infolistaa. Lisäksi tiedotettiin perinteisemmässä medias-
sa, kuten sanoma-, aikakausi- ja ammattilehdissä sekä radiossa ja televisiossa. Projektille haettiin näkyvyyttä myös erilaisilta aihepiireiltään merkittävillä tapahtumilla ja messuilla. Tiedottamisessa oli merkittävä sijansa markkinointimateriaaleilla, joita olivat moninaiset WomenIT-henkiset tuotteet, julisteet ja erilaiset toimijoiden alaprojekteissa valmistuneet tuotokset. Yleisenä tavoitteena on ollut se, että tiedottamisessa toimijat ja heidän tekemänsä kehittämistyö ovat olleet pääosassa. Tiedottamisen yleisenä tavoitteena oli toimijoiden ja heidän kehittämistyönsä nostaminen pääosaan.

Arviointi ja raportointi

WomenIT-projektin eri tasojen toimijat pääsivät mukaan arviointiprosesseihin, sillä arviointeja tehtiin joka tasolla oheisen kaavion (kuva 2) mukaisesti. Eri tasojen ja tapahtuminen arvioinnit koottiin mukaan raportteihin.

Kumppanitoimijoiden alaprojektien raporteista koottiin yhteen-
veto puolivuositain koko kehittämiskumppanuuden loppuraport-
tiin. WomenIT:n loppuraportti rakentui täten jokaisen puolivuo-
sittaisen kirjauksen muodostamaksi jatkokertomukseksi, josta
pystyy hyvin seuraamaan kehittämiskumppanuuden vaiheittaista
edistymistä. Eri puolivuositaiskirjaukset erotettiin selkeästi toi-
sistaan. Keväällä 2003 myös ulkopuolinen arvioitsija teki projek-
tista arvioinnin, jonka tuloksia hyödynnettiin toiminnan jatko-
suunnittelussa.

Toimintasuunnitelmat

Alaprojektien toimintasuunnitelmiin muotoiltiin yleisrakenne,
joka hyödynsi suunnittelu-pilotointi-jatkokehittely -mallia. Ra-
kenne palveli lopullista tavoitetta, toisin sanoen sitä, että kehite-
tyt toimintamallit ja -muodot vakiintuvat osaksi kyseisen organi-
saation toimintakulttuuria.

Materiaalintuotanto

Materiaalintuotanto perustui WomenIT-projektin aikana tehtyyn
kehittämistyöhön niin kumppanitoimijoiden omien alaprojektien
ja työryhmätoiminnan kuin koko kehittämiskumppanuuden ta-
solla. Osa WomenIT-projektiryhmän jäsenistä muodosti varsinai-
sen materiaalityöryhmän. Eri tuotteiden osalta muo-
dostui vielä erillisiä kyseiseen teema-alueeseen keskittyviä työ-
ryhmiä, joiden jäseninä oli projektiryhmäläisten lisäksi toimijoita
sekä asiantuntijoita.

Valtavirtaistaminen

Kehittämiskumppanuuden valtavirtaistamisstrategian perustee-
ma oli vertikaalisen vuoropuhelun ja vaikutuskanavan luominen.
Aluksi se luotiin projektiorganisaation sisälle työryhmämuotoista
toimintamallia mukaillen. Projektin edetessä toiminta-ajatusta
kuitenkin kehitettiin ulospäinsuuntautuvammaksi, jolloin yhdes-
sä kumppanitoimijoiden ja asiantuntijoiden kanssa muodostet-
tiin erilaisten teemojen tiimoilta ryhmiä, jotka kiersivät tapaa-
massa eri sektoreiden vaikuttaja- ja yhteistyötahoja. Valtavir-
taistamisstrategian perusteema, vuoropuhelun ja vaikutuskanava-
van luominen säilyi, mutta tapa muuttui keskitetyimmäksi.

Valtavirtaistamisstrategian toteuttamisesta voidaan tuoda esille
se, että strategiasta rakennettiin erityinen toimintasuunnitelma
sen perusteella, mihin tahoihin pitää olla yhteydessä ja minkä
asian suhteen. Myös eri tasot (esimerkiksi poliittisen päätöksen-
teon tasot) eriteltiin ja vaikuttamisstrategia suunniteltiin juuri
tietyille kohteille. Strategian toteutumista myös seurattiin ja päi-
vitettiin reaaliaikaiseksi.

WomenIT-projektin tuloksina voidaan tarkastella muun muassa
edellä esiteltyjä innovatiivisia toimintamalleja, niiden toteutusta
sekä toimivuutta yhdessä ja erikseen. Lisäksi erityisesti projek-
tin loppuvaiheessa painottunut materiaalityöryhmän tuotokset
ja valtavirtaistaminen antavat kuvaa toteutuneen toiminnan tu-
loksellisuudesta suhteessa suunnitelmaan. Luonnollisesti projek-
titoimintaan oleellisesti liittyvä perusteltu suunnitelmien kehittä-
minen koko projektin elinkaaren aikana muokkasi alkuperäistä
kehittämiskumppanuussopimuksessa esiteltyä toimintasuunni-
telmaa.

Projektin toiminnan suurimpana tavoitteena, ja pääosin toteutu-
neena tuloksena, oli toiminnassa mukana olevien toimijoiden
tiedostamisen prosessin tukeminen tasa-arvoon liittyvissä kysy-

**TULOKSIA JA
OIVALLUKSIA**

myksissä. Tässä onnistuttiin hyvin, joidenkin toimijoiden kohdalla aivan erinomaisesti. Tasa-arvoisen toiminnan asiantuntemus projektin toiminta-alueella lisääntyi huomasti. Toiminnan ja tiedostamisen tasoa esiteltiin huhtikuussa 2004 olleessa päätösminaarissa. Prosessin tuloksia on esillä myös projektin materiaallintuotannon eri tuotoksissa. Niitä levitettiin myös valtavirtaistamisstrategian mukaisesti.

Kumppanitoimijoiden suuri määrä oli projektin organisoimisen ja hallinnoimisen iso haaste. Suuresta määrästä oli kuitenkin myös huomattavaa etua, sillä tasa-arvokysymysten pohtiminen kosketti täten alueellisesti laajaa toimija- ja organisaatiojoukkoa.

Toimijat ottivat projektin vastaan positiivisesti. Alueellisesti projektia huomioitiin tiedotusvälineitä myöten. Valtakunnallisesti ja Euroopan laajuisesti esiinnyttiin aktiivisesti muun muassa ammattijulkaisuissa, seminaareissa ja erilaisissa tapahtumissa.

Yleisenä huomiona projektin saamasta palautteesta on todettava, että tasa-arvoprojektissa toimiminen sekä sellaisen hallinnoiminen asettaa erityisiä vaatimuksia projektin sisäiselle toiminnalle sekä mukana oleville organisaatioille. Näihin haasteisiin voi vastata siten, että käytetään tasa-arvoprojektin suoma potentiaali myös oman organisaation ja yhteisön kehittämiseksi tasa-arvoisemmaksi. Tasa-arvoprojekti kerää jo olemassa olevia asiantuntijoita, mutta myös luo mahdollisuuden uusien alan asiantuntijoiden kehittymiselle. Organisaation ja yhteisön kehittämiselle avautuvat mahdollisuudet onkin suotavaa käyttää hyväksi, jotta yhteisö pysyy elinvoimaisena.

PROJEKTIHENKILÖSTÖ

WomenIT – projektiryhmässä ovat eri vaiheissa olleet mukana seuraavat henkilöt:

Projektin ensimmäisessä suunnitteluvaiheessa (syksy 2000–keväät 2001):

- Marja-Leena Haataja, koordinointi
- Eila Ilkko, talous
- Hanna Karppinen, suunnittelu
- Eija Leinonen, suunnittelu
- Heli Vuori, suunnittelu

I toimintovaihe (15.11.2001–14.5.2002)

- Marja-Leena Haataja, projektikoordinaattori
- Eila Ilkko, projektisihteeri
- Anja Leinonen, projektisihteeri
- Leena Teräs, projektipäällikkö
- Irma Toivonen-Okuogume, tiedotussihteeri

II ja III toimintovaihe (15.5.2002–30.4.2005)

- Marja-Leena Haataja, projektikoordinaattori
- Anneli Heikkinen, projektisihteeri
- Tiina Hurskainen, projektisihteeri
- Eila Ilkko, projektisihteeri
- Eija Leinonen, projektipäällikkö 17.5.2004 alkaen
- Ritvareena Leinonen, projektisihteeri
- Johanna Matinmikko, projektipäällikkö
- Marjo Riitta Tervonen, projektipäällikkö
- Leena Teräs, projektsuunnittelija
- Irma Toivonen-Okuogume, tiedotussihteeri

WomenIT-projektiin voi tutustua myös osoitteessa www.womenit.info.

Sukupuoli ammatin- valinnassa, ohjauksessa ja rekrytoinnissa -koulutus (SAVOR)

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

SAVOR-koulutus järjestettiin WomenIT:n toimijoille sekä muille aiheesta kiinnostuneille. Koulutus pidettiin neljänä kahden päivän jaksona tammikuun 2003 ja helmikuun 2004 välisenä aikana. Koulutuksen suoritti loppuun 15 osallistujaa. Koulutuksen aihealueina olivat muun muassa kasvatus, koulutus ja työura elämänsä aikana, sukupuolisensitiivinen ohjaus, sukupuoli ja työorganisaatiot, työyhteisön kehittäminen ja tasa-arvosuunnittelu. Kurssilla työstettiin myös WomenIT:n oppimateriaalia, oppilaan ohjaukseen suunnattua videota ja tytöille suunnattua yrittäjyyspelejä. Pääkouluttajana toimi fil. tri Päivi-Katriina Juutilainen Joensuun yliopistosta. Muina kouluttajina toimivat muun muassa fil. tri Merja Korhonen Joensuun yliopistosta (elämänsä kulkua) ja tasa-arvokonsultti Sinikka Mustakallio Wom Oy:stä (tasa-arvosuunnittelu).

TULOKSET

Koulutuksen arvioinnissa tuli ilmi, että SAVOR-koulutuksella oli vaikutusta siihen, että ammatinvalinnan parissa työskentelevät osallistujat alkoivat kiinnittää lisää huomioita omaan ohjaukseen ja erityisesti tyttöjen motivoimiseen teollisuus- ja teknologia-aloille. Osallistujien mukaan koulutus herosti entisestään huomaamaan naispuolisista asiakkaista, jos he ovat kiinnostuneita epätyypillisistä ammanteista. Koulutuksesta sai tietoa työelämästä ja naisten asemasta siellä. Tätä tietoa voi hyödyntää myös ohjatessa naisia, jotka ovat jo työelämässä.

JATKUVUUS

Koulutuksen avulla saatiin varmasti muutoksia koulutukseen osallistuneiden ohjausmenetelmiin. Osallistujien mukaan koulutus oli prosessinomainen, ja tietoisuus sukupuolisensitiivisestä ohjauksesta ja yleensä tasa-arvoasioista muotoutui vuoden kestävä koulutuksen aikana.

Koulutus jatkuu todennäköisesti maksullisena palvelutoimintana Kajaanin yliopistokeskuksessa. Konkreettinen tulos on myös WomenIT:n materiaalintuotannossa tuotettu oppilaanohjausvideo, jonka käsikirjoitusta SAVOR-koulutus työsti yhdessä tuottajan kanssa. Koulutukseen osallistuneet kertoivat välittäneensä tietoa tasa-arvoasioista kollegoilleen ja alkaneensa huomioida koulumaailmassa tapahtuvia ilmiöitä.

SUOSITUKSET

Suosittellemme vastaavanlaista toimintaa opettajankoulutukseen, opinto-ohjaajien koulutukseen ja työvoimahallinnon työntekijöille.

Oppilaiden ja opettajien työharjoittelun ja yritys- yhteistyön kehittäminen

Projektiin osallistui 14 yläasteen tyttöä lukuvuonna 2002–2003. Tytöt suorittivat viikon mittaisen TET-harjoittelun WomenIT:n yhteistyöyrityksissä Kajaanin Puhelinosuuskunnassa, Metso Automationissa ja UPM-Kymmenessä. Työyhteisöt olivat pääsääntöisesti miesvaltaisia. Kurssin aikana tutustuttiin myös eri koulutusaloihin ja työelämän järjestöihin. Lisäksi vierailtiin kainuulaisissa ja oululaisissa yrityksissä ja kouluissa. Ilman WomenIT:n tukea tutustuminen ei-perinteisiin koulutusaloihin ja työpaikkoihin ei olisi ollut mahdollista, sillä koulujen perusrahoituksen avulla ei ole mahdollista rahoittaa esimerkiksi matkakuluja siinä määrin kuin WomenIT-hankkeessa.

Teollisuusyrityksiin suuntautuneiden yritysvierailujen ja TET-harjoittelun avulla tuettiin tyttöjen valintoja ei-perinteisille aloille. Hankkeen edetessä tytöissä heräsi aitoa kiinnostusta uudenlaisen ajatusmallien kehittämiseen. Tyttöjä rohkaistiin eri yhteyksissä tekemään uusia aluevaltauksia. Naisenergia lisääntyi oikealla tavalla.

Tytöt olivat innostuneita tekemään asioita, eikä pakonomaista puurtamista esiintynyt. Esimerkkinä tästä oli päivän kestänyt loppuyhteenvedon tekeminen: tulosta syntyi käskemättäkin.

Työharjoittelun jälkeen tytöille muodostui alustava kuva miesvaltaisen teollisuuden töistä ja mahdollisuuksista, joita nämä teollisuuden alat tarjoavat myös naisille. Tytöt työstivät loppuyhteenvedon.

Suosittellemme vastaavanlaista toimintaa peruskoulujen yläluokkien oppilaanohjaukseen.

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

TULOKSET

SUOSITUKSET

Kainuun ammattiopiston WomenIT-projekti 1

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Kainuun ammattiopiston projektin tavoitteena oli innostaa tyttöjä kiinnostumaan teollisuusalojen teknologia-asiantuntijatehtävistä ja ohjata heitä Kajaanissa tarjottavaan teknologia-alan korkea-asteen koulutukseen. Kainuun ammattiopistossa tärkeäksi menestystekijäksi määriteltiin opiskelijoiden sijoittumisen ja ohjauksen tukeminen.

Systemaattiseen ura- ja rekrytointimalliin rakennettiin Opi oppimaan -kurssi. Kurssilla opiskelijat perehdytetään oppilaitoksen yleisiin käytäntöihin, oppimiseen liittyviin tekijöihin, jatko-opiskelumahdollisuuksiin sekä työllistymiseen vaikuttaviin asioihin. Internet-sivujen ura- ja rekrytointiosa tukee Opi oppimaan -kurssin sisältöä. Internet-sivuilta opiskelijat löytävät uravalintaa tukevaa ajankohtaista täsmällistä tietoa sekä tietoa oman alansa jatko-opinto- ja työllistymismahdollisuuksista. Ura- ja rekrytointimalli selkeyttää tytöille urapolut teollisuusalojen teknologia-asiantuntijatehtäviin.

Kainuun ammattiopiston projekti käynnistyi kesällä 2002 ja päättyi syksyllä 2004. Projektin pilottiryhmään osallistui oman oppilaitoksen opiskelijoita ja opettajia. Projektissa toimi teknologia-alan kouluttajia ja yritysten työntekijöitä, jotka esittelivät pilottiryhmälle toimintaansa. Projektin ura- ja rekrytointimalliin kuuluvat Opi oppimaan -kurssi, opintojen seurantalomake ja ura- ja rekrytointi-sivut, jotka toteutettiin yhteistyönä Kainuun ammattiopiston opinto-ohjaajien kanssa. Opinto-ohjaajaryhmä osallistui myös Taloudellisen Tiedotustoimiston Dream Factory 4 show -opiskelijatilaisuuksien ja opettajatilaisuuden organisoimiseen. Osa opinto-ohjaajista työskenteli ohjauskysymysten parissa WomenIT-emohankkeen kansainvälisessä työryhmässä.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Kainuun ammattiopiston projekti organisoii paikalliseen valtaaleen puolen sivun mittaisen uutisen, jossa haastateltiin oppilaitoksen ei-tyypillisiä alavalintoja tehneitä opiskelijoita. Sanomalehti ilmestyi samana aamuna, jona peruskoulun oppilaiden yhteisvalinta käynnistyi. Pilottiryhmä tutustui teollisuuden ja teknologia-alan yrityksiin sekä infotilaisuuteen, jossa esiteltiin teknologia-alan jatkokoulutusmahdollisuuksia.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Osa pilotissa toimivista tytöistä suunnittelee hakeutuvansa teknologia-alan jatko-opintoihin.

TULOKSET

Kainuun ammattiopistolle kehitettiin systemaattinen ura- ja rekrytointimalli. Ura- ja rekrytointimalliin sisältyvät Opi oppimaan -kurssi ja opintojen seurantalomake, jotka on jo otettu käyttöön Kainuun ammattiopiston eri koulutusaloilla. Henkilökohtainen opintojen seurantalomake takaa jokaiselle Kainuun ammattiopistossa opiskelevalle yhtäläisen mahdollisuuden suunnitella ja seurata omia opintojaan. Kurssi ja seurantalomake yhtenäistä-

vät ja tasa-arvoistavat oppilaitoksessa annettavaa ohjausta. Ura- ja rekrytointimallin Internet-sivut toimivat oppilaitoksen kotisivuilla. Ura- ja rekrytointisivuilta opiskelijat löytävät yhdestä paikasta uravalintaa tukevaa ja jatko-opintoihin sekä työllistymiseen liittyvää ajankohtaista tietoa.

Opi oppimaan -kurssin ja Internet-sivujen sisältöjen suunnittelussa opinto-ohjaajat refleктоivat omia työskentelykäytäntöjään ja vaihtoivat tietoja sekä tietolähteitä. Vaikka koulutusalamme ovat hyvin erilaisia, tällaisesta työskentelystä on hyötyä opinto-ohjaajille itselleen, heidän asiakkailleen ja välillisesti oppilaitokselle. Systemaattinen ura- ja rekrytointimalli takaa jokaiselle Kainuun ammattiopiston opiskelijalle tietoa työllistymis- ja jatko-opintomahdollisuuksista tasapuolisesti.

SUOSITUKSET

Oppilaanohjaajat

Marja-Leena Huttunen Myllytullin yläaste

Ruut Pasanen Pohjankartanon yläaste

Päivi Väihkönen Maikkulan yläaste

Anneli Pietilä Rajakylän yläaste

Oulun kaupungin opetusvirasto ja Oulun läänin oppilaanohjaajat

Kasarmintie 3, 90100 Oulu

Oppilaanohjauksen menetelmien kehittäminen sukupuolinäkökulmasta yläasteella ja lukiossa – Oulun case

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tavoitteena oli saada uutta tietoutta oppilaille tekniikasta ja oppilaanohjaajille ohjauksen sukupuolinäkökulmasta. Toiminta alkoi lukuvuonna 2002–2003 ja jatkui lukuvuoden 2003–2004. Mukana olleet 8. ja 9. luokan tytöt ja lisäluokat (entinen 10. luokka) pääsivät käymään yritysvierailuilla teollisuuden ja teknologia-alojen yrityksissä ja suorittivat niissä työharjoitteluja. Oppilaita ja opettajia oli mukana yhteensä yli 60. Heillä oli yrityksissä kummitätejä ja -setiä. Yritysvierailuilla oli mukana yritysten tiedotusvastaavat sekä naispuolisia työntekijöitä. Oppilaanohjaajat osallistuivat ahkerasti WomenIT:n järjestämään Sukupuoli ammatinvalinnassa, ohjauksessa ja rekrytoinnissa -koulutukseen ja tekivät opintomatkan Britannian JIVE-partnerin järjestämään Career Guidance -tapahtumaan Sheffieldissä syksyllä 2003. Rajakylän ja Myllytullin WomenIT-kurssin tytöt saivat rahoituksen toisesta EU-lähteestä Strasbourgiiin suuntautuneeseen Euroscola-matkaan, joka tehtiin syksyllä 2003.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Pyrittiin kasvattamaan tietoisuutta yritysvierailuiden ja työharjoittelujen myötä. Opinto-ohjaajien koulutus kehitti opojen sukupuolisensitiivisiä ohjaustaitoja.

OPPILAIEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Asiasta tiedotettiin koulujen sisällä oppilaille ja henkilökunnalle, oppilaiden huoltajille ja yhteistyökumppaneille. Myös muissa tilaisuuksissa projektista kerrottiin ulkopuolisille. Myös lehdistö kiinnostui projektista: Oulu-lehti kirjoitti kolme artikkelia WomenIT-tyttöjen Euroscola-matkasta. Artikkeleissa pohdittiin matkan lisäksi tasa-arvoasioita.

TULOKSET

8. luokan tytöissä näkyy kiinnostuminen teknologiasta. Tosin on vaikeaa murtaa käsityksiä soveltuvuudesta ja uskalaisuudesta tehdä uusia valloituksia, koska roolit on opittu jo äidinmaidosta. Ryhmytyminen oli tärkeä prosessi, jonka avulla saatiin jopa erityisopetuksen tarpeessa olevia oppilaita kiinnostumaan koulunkäynnistä. Lisäluokan oppilaille tällainen projekti tarjosi aivan uusia näkökulmia miettiä tulevaisuuttaan.

JATKUVUUS

Koulutuksista opinto-ohjaajat saivat uutta näkökulmaa ohjaukseen, ohjauskeskusteluihin ja myös oman työorganisaation toimintaan. Ohjauksessa opinto-ohjaaja osaa ottaa nykyisin tietoisemmin huomioon sukupuolinäkökulman.

Työelämään tutustumisen hyödyntäminen ammatinvalinnan työkaluna ja jatkokoulutukseen ohjauksessa tehostui. TET-jaksot eri alojen työpaikoilla ja tieto vastaavien alojen koulutusreiteistä sekä toisella että korkea-asteella antoivat tytöille lisää valmiuksia tehdä tulevaisuuden valintoja. Toimintatavan ja käytäntöjen kehittäminen jatkuu ensi vuonna toisessa projektissa (TEKNO-TET).

Suosittelemme vastaavanlaista toimintaa peruskoulujen yläluokille.

SUOSITUKSET

Tähtäin tulevaisuuteen – uraohjausryhmät vain naisille

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Projektin tarkoitus oli kehittää työttömille tai työttömyysuhan alaisuudessa oleville naisille soveltuvia sukupuolisensitiivisiä uraohjausmalleja ja tukea heidän ei-perinteisiä valintojaan työmarkkinoilla. Lähtökohtana oli moniammatillinen yhteistyö ohjaus- ja neuvontatyötä tekevien henkilöiden, koulujen opinto-ohjaajien sekä yritysten koulutus- ja rekrytointivastaavien kesken. Tähtäin tulevaisuuteen -uraohjausryhmissä (3 ryhmää, 6 tapaamista/ryhmä) painopiste oli erityisesti naisia kiinnostavien hyvinvointitekniikoiden ja biotekniikan mahdollisuuksissa. Näillä aloilla naisten hiljaista tietoa ihmisen arjesta ja hyvinvoinnin edellytyksistä tarvitaan.

Uraohjausryhmiin Sotkamossa ja Paltamossa syksyn 2002 ja kevään 2004 kuluessa osallistui yhteensä 18 naista. Tiedonhankinnan lisäksi ohjausryhmissä oli mahdollisuus selvittää omaa urapolkua ja saada tukea ja kannustusta myös perinteistä poikkeaviin valintoihin. Jokainen ohjausryhmä teki yritys- ja oppilaitosvierailuja sisältävän opintomatkan Ouluun, Kajaaniin tai Kuopioon. Projektissa kehitettiin ryhmäohjausmenetelmiä soveltamalla sosiodynaamisen ohjauksen työskentelytapoja sekä päivitettiin työvoimatoimiston työntekijöiden teknologia-asiantuntemusta. Projektin henkilöstö osallistui aktiivisesti WomenIT:n järjestämiin koulutuksiin ja tapahtumiin, kuten Sukupuoli ammatinvalinnassa, ohjauksessa ja rekrytinnissa -koulutukseen.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Ryhmätapaamisissa kartoitettiin osallistujien vahvuuksia ja tutustuttiin myös miesvaltaisiin aloihin ammattiesittelyvideoitten ja muun materiaalin kautta. Yritys- ja oppilaitosvierailuilla miesvaltaisilla aloilla opiskelevat tai työskentelevät naiset kertoivat omasta uravalinnastaan ja kokemuksistaan. Erityisesti nämä vierailut koettiin hyvin rohkaisevina ja avartavina.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Palautteen mukaan kaikki osallistujat pitivät projektia tarpeellisenä. Eniten hyötyä oli ammatti- ja koulutustietojen päivittämisestä ja opintomatkoista. Osallistujien opiskelumotivaatio kasvoi projektin aikana. Ryhmätapaamista saatiin myös vertaistukea ja piristystä arkeen.

Työyhteisö oli kiinnostunut projektista, ja työvoimakoulutuksen vastuuhenkilö oli mukana tutustumiskäynneillä oppilaitoksiin. Suunnittelimme yhdessä ammattikorkeakouluopintoihin valmentavan kurssin, jolle hakeutui muutama projektiin osallistuneista naisista.

TULOKSET

Osallistujista neljä löysi uuden työpaikan, ja kaksi osallistujaa on opiskelemaisissa uuteen ammattiin omaehtoisessa koulutuksessa. Työvoimapolitiittisessa koulutuksessa oli projektin päättyessä yh-

teensä viisi osallistujaa. Monella on suunnitelmissa hakeutua vielä tulevaisuudessa ammattikorkeakouluun tai yliopistoon.

Naisten uraohjausryhmä tulee olemaan jatkossakin osa ammatinvalinta- ja uraohjauspalveluja Sotkamossa.

Suosittellemme vastaavanlaista toimintaa työvoimapalveluihin.

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Opetustoimenjohtaja Sirkka-Hannele Saarinen
Raahen seudun opetustoimi
Brahenkatu 10, PL 90, 92100 Raahen

Tekniikan portaat, www.ratol.fi/womenit

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Raahessa järjestettiin tammikuussa 2003 tekniikan intensiivipäivä, johon osallistui noin 50 yläasteen tyttöä. Intensiivipäivässä tutustuttiin www-sivujen tuottamiseen ja julkaisuun, digitaaliseen kuvankäsittelyyn sekä videon- ja äänenkäsittelyyn. Toukuussa 2003 järjestettiin varsinainen Tekniikan portaat -tapahtuma, johon osallistuivat koko kaupungin 7.-9. luokkien tytöt sekä vapaaehtoisia lukiolaistyttyjä, yhteensä noin 250 tyttöä ja lisäksi opettajia. Tilaisuus oli kaksipäiväinen (perjantai-lauantai), ja se vastasi pakollista koulupäivää. Pojille järjestettiin korvaavia toimintoja samoina päivinä. Projektipäällikkö osallistui WomenIT:n Sukupuoli ammatinvalinnassa, ohjauksessa ja rekrytoinnissa -koulutukseen.

Tekniikan portaat 2003 -tapahtumassa kuultiin muun muassa metallialalla työskentelevän Metallityöväenliiton aluetoimitsija Liisa Kirveskarin luento ja tutustuttiin Oulun yliopiston prosessi- ja ympäristötekniikan osastoon. Lisäksi tytöillä oli mahdollisuus tutustua 16 eri yritykseen. Toisena päivänä ryhmittäydettiin työpajoihin, joiden aiheina olivat muun muassa pelit, www-sivut, grafiikka, äänen- ja kuvankäsittely, PC:n purku ja kasaus.

Keväällä 2004 järjestettiin vielä kolmas tapahtuma Raahessa. Tytöt ja opettajat kiersivät eri työpajoja omina ryhminään. Tytöt pääsivät muun muassa tekemään kotisivuja ja käsittelemään tietokoneella tekstiä, ääntä ja kuvaa. Opettajien ohjelmassa oli tarjolla PowerPointin, kuvankäsittelyn ja Internetin opastusta. Ohjelmaan kuului myös kampuskierto ja Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitoksen luento viestintätekniikan kehityksestä.

Tytöille järjestettiin opetussuunnitelman sisällä mahdollisuuksia tutustua ei-perinteisiin aloihin.

Palautteen mukaan tytöt innostuivat etenkin työpajoista, joissa sai kokeilla tekniikkaa konkreettisesti ja käytännönläheisesti. Lähestyvän äitienpäivän kunniaksi työpajoissa oli mahdollista tehdä äitienpäiväkortti. Tiedotusvälineet kiinnostuivat tapahtumista, ja aiheesta kirjoitettiin useammassa lehdessä. Lähikunnista tuli kyselyitä, pääsisivätkö nekin vastaavanlaiseen toimintaan mukaan.

Palautekyselyn mukaan erityisesti työpajat, joissa opettajina oli ammattikorkeakoulun ja yliopiston opettajia, saivat monen tytön innostumaan tekniikasta. Ensimmäinen intensiivipäivä sai erittäin positiivista palautetta: 94 % osallistujista oli sitä mieltä, että tilaisuus oli mielenkiintoinen ja 70 %:a arveli, että koulutuksesta on tulevaisuudessa hyötyä. Tekniikan portaat 2003 -tapahtuman palautekyselyn mukaan 53 % tytöistä koki kaksipäiväisen tapahtuman mielenkiintoiseksi ja 10 % osallistujista ei kiinnostunut tilaisuudesta. 70 % tytöistä oli sitä mieltä, että työpajoista sai hyviä vinkkejä tietokoneen käyttöön ja 30 % tytöistä koki, että heillä on tilaisuuden jälkeen kiinnostusta tekniseen koulutukseen. Myös vuonna 2004 tytöt antoivat hyvää palautetta. He pitivät työpajatyöskentelyistä, oppivat uutta ja kokivat tapahtuman tarpeelliseksi ja mukavaksi.

Suosittelimme vastaavanlaisia intensiivipäiviä peruskoulun ja toisen asteen oppilaitosten toimintaan.

**TYTTÖJEN JA NAISTEN
KANNUSTAMINEN
EI-PERINTEISIIN
VALINTOIHIIN**

**OPPILAIKEN,
TYÖYHTEISÖN
JA VANHEMPIEN
SUHTAUTUMINEN**

TULOKSET

SUOSITUKSET

Yliassistentti Jonna Kalermo ja suunnittelija Satu Heikkinen
Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitoksen
Kajaanin yksikkö
Linnankatu 6, PL 51, 87101 KAJAANI

Tietojenkäsittelytieteen opiskelijarekrytointi- suunnitelma

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Projektissa tehtiin tietojenkäsittelytieteen opiskelijarekrytointi-suunnitelma kesällä 2003. Se otettiin käyttöön Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitoksen Kajaanin yksikössä syksyllä 2004. Opiskelijarekrytointisuunnitelmassa kiinnitetään erityistä huomiota myös tyttöjen rekrytoimiseen alalle. Varsinainen suunnitelma tytöille tarkoitettua Girls Corneria varten aloitettiin loka-kuussa 2003. Työ huipentui Vaikea valinta? -messuihin 14.4.2004. Projekti jatkui vielä kesäkuun 2004 loppuun saakka raportoinnin merkeissä.

Projektin päätavoitteena oli tukea tyttöjen teknologia-alojen ammatinvalintaa ja sitä edeltävien esimerkiksi lukio- tai opistotason opintojen suunnittelua teknologia-aloja tukeviksi sekä madaltaa tyttöjen kynnystä hakeutua opiskelemaan tietojenkäsittelytieteiden laitokselle. Tähän tavoitteeseen pyrittiin muun muassa tarjoamalla tytöille tutustumismahdollisuus tietojenkäsittelytieteiden alaan mahdollisimman myönteisessä valossa. Girls Corner suunniteltiin nimenomaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Kajaanissa järjestettiin 14.4.2004 Vaikea valinta? -messut, tietojenkäsittelytieteiden laitoksen Kajaanin yksikön opiskelijarekrytointimessut, jonne suunniteltiin Girls Corner tyttöjä varten. Girls Cornerissa tarjottiin teknologiaan liittyvää tietoa ja viihdettä, joka suunniteltiin nimenomaan tytöt huomioon ottaen. Girls Cornerista luotiin viihtyisä ympäristö nojatuoleineen ja raikkaine värimaailmoineen. Ohjaajana ja juontajana toimi mallimaailmasakin tuttu Saimi Nousiainen. Moni paikalle tullut yllättyi iloisesti nähdessään Nousiaisen kilpailuttamassa tyttöjä. Hän sai luontevalla esiintymisellään messuvieraat viihtymään. Girls Cornerissa oli tutustumista ja kokeilua varten tarjolla erilaisia tietokoneohjelmistoja, kuten sisustussuunnitteluohjelma, Sims Double Deluxe ja Pop Idols -ohjelmat. Nämä ohjelmat koottiin neljälle vastakkain olevalle tietokoneelle. Tuoleina olivat mukavat Girls Cornerin värimaailmaan sopivat nojatuolit. Yhdessä nurkkauksessa oli Kajaanin ammattiopiston parturipuolelta lainattu tietokone, jossa oli hiusmalli- ja tyylinmuutosohjelma. Hiusmallipisteessä toimi ohjaajana koulun entinen opiskelija. Girls Cornerin yhtenä toimintana oli X-boxille viritetty tanssimatto. Tasatunnein järjestettiin nettihakukisa, johon pystyi osallistumaan kolme tyttöä kerrallaan. Voittajille jaettiin palkintoja.

Naisnäkökulmaa saatiin, kun Kajaanin Puhelinosuuskunnan toimitusjohtaja Marja Karjalainen piti puheenvuoron, jossa hän kertoi naisnäkökulmasta tietoliikennealalla. Messulavalla nähtiin lisäksi Girls Cornerin toinen pääpromoottori Elina Karhusaari haastattelemassa Saimi Nousiaista tämän suhtautumisesta tietotekniikkaan.

Girls Corner sai paikallislehden, Kainuun Sanomien, tuoman näkemyksen lisäksi myös valtakunnallista julkisuutta, kun MTV3-kanavan ja SubTV:n Tilt.TV-ohjelmassa esitettiin toukokuun 2004 alussa juttu tytöille suunnatuista tietokonepeleistä ja Vaikea valinta? -messujen Girls Cornerista. Tilt.TV:n tuottaja-käsikirjoittaja Kari Koivistoinen vieraili messuilla ja kiitteli saamaansa materiaalia televisiojuttua varten.

Projektin yhteyshenkilönä toimi Jonna Kalermo tietojenkäsittelytieteiden laitoksen Kajaanin yksiköstä. Suunnittelussa olivat vahvasti mukana Pekka Käyhkö ja Satu Heikkinen. Vaikea valinta? -rekrytointimessujen ja sinne suunnitellun Girls Cornerin järjestelyt tilattiin Momentti Oy:ltä. Messujen järjestelyryhmässä oli mukana 10 henkilöä, jotka suunnittelivat ja toteuttivat messut. Tietojenkäsittelytieteiden laitokselta osallistui myös muutama henkilö messujärjestelyihin sekä messuille. Myös Linnan lukion ATK-opettaja osallistui suunnittelu- ja järjestelytoimiin. Messut järjestettiin lukiolla.

Pyrkimyksenä oli luoda tytöille viihtyisä ympäristö, jossa voisi ilman ennakkoluuloja ja aiempaa osaamista kokeilla mukavia ja hyödyllisiäkin juttuja tietokoneilla. Moni tytöistä tosin osoittautui taitavaksi tietokoneohjelmien käyttäjäksi, mutta moni sai varmasti mahdollisuuden kokeilla myös uusia asioita. Saimi Nousiaisen läsnäolo oli monelle mieluisa yllätys – hän on varmasti monen nuoren tytön mielestä mielenkiintoinen persoona nähdä ja tavata. Nousiainen puhui myös messulavalla omista valinnoistaan ja siitä, miten tärkeää noita omia, epätyypillisiäkin, valintoja on tehdä.

Girls Corner sai runsaasti positiivista palautetta kävijöiltä, joten ainakin kohderyhmä tuntui suhtautuvan positiivisesti. Samoin työyhteisössä pidettiin ideaa hyvänä.

Tavoitteena oli, että Kajaanissa alkavaan tietojenkäsittelytieteen koulutukseen saadaan syksyllä 2004 ja erityisesti tulevaisuudessa entistä enemmän tyttöjä mukaan. Ensisijaisena kohderyhmänä ovat yläasteikäiset tytöt Kainuun ja Ylä-Savon alueella. Heidän motivoimisensa perustuu ajatukseen, että he voisivat suunnitella lukio- ja muita opintojaan avoimin mielin myös teknologia-alat huomioon ottaen.

Messuilla ja Girls Cornerissa vieraili arviolta noin 50 tyttöä, pääosin lukion ensimmäisellä tai toisella luokalla olevia ja ylä-asteikäisiä tyttöjä. Heidän ura- ja opintojen suunnittelustaan ei tässä vaiheessa voi sanoa paljon, mutta tulevaisuus näyttää, millaisia valintoja nämä nuoret naiset tekevät.

Projektissa luotiin konsepti Girls Corner -toiminnalle. Girls Corner osoittautui toimivaksi ideaksi: tekniikkaa miellyttävässä ilmapiirissä. Tällaista konseptia tullaan varmasti hyödyntämään jatkossakin.

Myös ajatusmaailma muuttui jonkun verran työyhteisössä, ja tyttöjen huomioimiseen opiskelijarekrytoinnissa tullaan varmasti kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Erityisesti tapoja, joilla tytöille IT-alan koulutusta kannattaisi markkinoida, mieltään tulevana lukuvuosina erityisen paljon.

Girls Corner -toimintaa voidaan hyödyntää vastaavanlaisilla messuilla tai erityisinä teemapäivinä ja tunteina oppilaitoksissa tai leireillä.

**TYTTÖJEN JA NAISTEN
KANNUSTAMINEN
EI-PERINTEISIIN
VALINTOIHIIN**

**OPPILAIDEN,
TYÖYHTEISÖN
JA VANHEMPIEN
SUHTAUTUMINEN**

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Vertaismentorointi- koulutus

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Koulutuksen tarkoituksena oli saada lukiolaistyttyjä mukaan mentorointivalmennukseen. Suomussalmen lukion tytöille järjestettiin vertaismentorit entisistä suomussalmelaisista, jotka opiskelevat teknistä alaa Oulun yliopistossa tai Teknillisessä korkeakoulussa. Mentoreita oli yhteensä 9 ja aktoreita 20. Mentorointi alkoi marraskuussa 2002 ja päättyi marraskuussa 2003. Mentorit ja aktorit tapasivat toisiaan muun muassa lomien aikana, yritysvierailuilla ja opintomatkalla Tukholmaan, jolle osallistuivat sekä mentorit että aktorit. Mentorointivalmennukseen kuului myös työskentelyä virtuaalisessa oppimisympäristössä Humap Toolissa ja kuukausittain esiteltävien nettimentoreiden haastatteluihin tutustuminen. Yksi mentorit ja aktori osallistuivat myös kansainväliseen mentorointitapaamiseen, joka pidettiin syyskuussa 2003 Kajaanissa.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Aktorit tutustuivat teknisiin aloihin mentoreidensa välityksellä. Lisäksi yritysvierailuilla ja nettimentoreiden välityksellä tutustuttiin alalla työskentelevien naisten työtehtäviin ja elämäntarinoihin.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Suurin osa aktoreista ja mentoreista oli toiminnasta innoissaan. Jotkut kuitenkin kokivat jo perehtymisvaiheessa, ettei ala sovi heille. He eivät aikoneet hakeutua alalle, vaan osallistuivat WomenIT-toimintoihin muuten mielenkiinnon vuoksi.

TULOKSET

Tieto teknisestä alasta sekä naisena menestymisestä kasvoi. Syksyllä 2004 saatiin rohkaisevia uutisia, kun kuultiin, että viisi WomenIT -ryhmän abiturienttia oli päässyt teknilliseen yliopistoon mm. prosessi-, kemian- ja ympäristötekniikan koulutusohjelmiin.

SUOSITUKSET

Vastaava toiminta sopii toisen asteen koulutukseen.

Aikuismentorointikoulutus

WomenIT järjesti aikuismentorointikoulutuksen, joka aloitettiin tammikuussa 2003 ja päätettiin syyskuussa 2003. Koulutukseen osallistui kuusi mentori-aktori-paria, kainuulaisia tai oululaisia naisia. Mentorit ja aktorit edustivat eri työaloja siten, että mentori oli korkeammassa asemassa työskentelevä nainen ja aktori työuransa alkuvaiheessa. Mentorit ja aktorit tapasivat toisiaan tammi-syyskuun aikana noin kerran kuukaudessa. Pääöstapaa- minen pidettiin yhdessä WomenIT:n kansainvälisen mentorointi- tapaamisen yhteydessä, jossa oli mukana englantilaisia, tanska- laisia ja saksalaisia mentoreita ja aktoreita. Kouluttajana toimi konsultti Tuulikki Juusela Womco Oy:stä.

Mentoroinnissa aktoreita kannustettiin selviytymään haasteista ja ottamaan uusia haasteita vastaan. Mentorointiin osallistuneet ovat verkostoituneet myös koulutuksen päätyttyä.

Nuoremmat naiset eli aktorit saivat tukea työssä selviytymiseen sekä uralla etenemiseen ja mentorit uusia, raikkaita näkökulmia mentoroitaviltaan.

Jokaisen mentori-aktori-parin yhteinen taival on oma tarinansa. Toisilla yhteistyö onnistui paremmin kuin toisilla. Osasta tuli elinikäisiä ystäviä. Mentorointikoulutusta on mahdollista jatkos- sakin saada ostopalveluna Kajaanin yliopistokeskuksesta. Joi- denkin mentorointiin osallistuneiden työpaikoilla suunnitellaan mentorointiohjelmien aloittamista yleisemmin.

Suosittellemme toimintaa kaikkialle, missä suuret ikäluokat ovat jäämissä eläkkeelle, sillä mentorointi on hyvä käytäntö myös hil- jaisen tiedon levittämisessä. Ei-perinteisen alan valinneille nai- sille mentorointi on erityisen toivottavaa – toisaalta se on hyväk- si myös kenelle tahansa vasta työuransa aloittaneelle naiselle tai miehelle hänen omien tarpeidensa pohjalta.

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Työelämäsektorin osaprojekti

Tietojenkäsittelytieteiden laitos (TOL) oli mukana WomenIT-yhteisöhankeessa kahdella tavalla. TOL:lla tehtiin osaprojekti 1:ssä tutkimus opiskelusta naisopiskelijoiden näkökulmasta. Osaprojekti 2:ssa vahvistettiin laitoksen kehittämistyötä henkilöstötoiminnan ja -johtamisen näkökulmasta muun muassa tekemällä tasa-arvosuunnitelma. Hilkka Poutanen toimii laitoksella henkilöstösuunnittelijana ja osallistui WomenIT:n järjestämiin koulutuksiin ja seminaareihin, joissa käsiteltiin yhteisöllistä tasa-arvoa ja tasa-arvosuunnitelman tekoa.

TOL:n toimintona järjestettiin 10.2.2004 Oulun yliopistolla Tasa-arvotyö organisaatioissa -seminaari, joka oli avoin tilaisuus kaikille asiasta kiinnostuneille työyhteisöille. Tilaisuudessa käsiteltiin tasa-arvosuunnittelua ja sen toteutusta työpaikoilla kansallisella tasolla ja tuotiin esille muutamia hyviä toteutuneita esimerkkejä. Edellä mainittua opiskelututkimusta, joka tehtiin TOL:n naisopiskelijoiden näkökulmasta, esiteltiin ensimmäisen kerran.

Laitoksen oma tasa-arvosuunnittelu on saamassa ryhdikkäämpää otetta. TOL:lle perustettiin työryhmä, joka alkaa työstää olemassa olevasta suunnitelmasta kahta eri versiota, eli tasa-arvolain mukaisesti laitos koulutusyksikkönä tekee henkilöstöpoliittisen tasa-arvosuunnitelman ja opetustoimintaan ja -materiaaliin liittyvän suunnitelman.

Toimiminen WomenIT-projektissa toi lisää tietoa tasa-arvotyöstä. On suositeltavaa tehdä tasa-arvoon liittyvät asiat edelleen näkyviksi, jotta suunnittelutyö voidaan tehdä asiallisesti ja konkreettisia toimintoja voidaan oikeasti suunnitella, toteuttaa ja seurata.

Tasa-arvoiset työelämäkäytännöt

Henkilöstöjohdon ryhmä, HENRY ry, osallistui toimijana WomenIT-kehittämishankkeen osaprojektiin 2B. Projektin toiminnasta ja aiheesta kerrottiin HENRY ry:n Elämänkulku-jaoksessa ja Oulun aluejaoksessa. Hilikka Poutanen on aluejaoksen vetäjä ja toimi jäsenenä Elämänkulku-jaoksen työn ja muun elämän yhteensovittamisen työryhmässä. Jaos kokoontui kahden vuoden (2002–2004) toimintansa aikana noin kerran kuukaudessa, jolloin käsiteltiin elämänkulkuun liittyviä aihealueita. Niitä olivat persoonallisuuden kehittyminen aikuisiällä, urakehitys, työhyvinvointi sekä työn ja muun elämän yhteensovittaminen. Jaospalaverissa vieraili asiantuntijoita esittämässä puheenvuorojaan. Eräs puhujista oli Octel Oy:n Vesa Pääkkönen. Hän kertoi yrityksen tasa-arvosuunnitelman toteuttamisen prosessista. Palaverissa tarkasteltiin myös työryhmien tuotoksia.

Elämänkulkujaos päätti työnsä 24.2.2004 Helsingissä pidetyllä seminaarilla Työelämäнкаari ja sen johtaminen, jonka toteutuskustannuksiin WomenIT osallistui. Seminaarissa esiteltiin työryhmien tuloksia joko ryhmien osallistujien kautta tai asiantuntijapuheenvuoroin. Työn ja muun elämän yhteensovittamiseen liittyvästä tutkimuksesta oli kertomassa Johanna Lammi-Taskula ja tasa-arvosuunnitelman tekemisestä Vesa Pääkkönen. Elämänkulkujaoksen työryhmien tuotokset ovat kirjallisesti nähtävillä kaikille henryläisille HENRY ry:n sisäisillä [www-sivuilla](http://www.sivuilla). Siellä ovat nähtävillä esimerkiksi Hilikka Poutasen tekemät ja WomenIT-toiminnan aikana Oulun yliopiston naistutkimuksen toteuttaman tasa-arvokoulutuksen suorittamiseen sisältyvät kursisiraportit.

Vuoden 2003 Oulun aluejaoksen kesäkuun tapaamisessa esiteltiin WomenIT:n toimintaa ja tasa-arvosuunnitelman merkitystä organisaatioiden henkilöstötoiminnan näkökulmasta.

HENRY ry:n osallistuminen teki mahdolliseksi niin kansallisesti kuin alueellisestikin tuoda esille ja tehdä näkyväksi tasa-arvotyön merkitystä henkilöstötoiminnassa. Työn ja muun elämän yhteensovittaminen ja tasa-arvosuunnitelman tekeminen ovat merkittävä osa organisaatioiden työhyvinvointia ja imagollista profilointia. Organisaatio, joka näkyvästi huolehtii näistä asioista, tekee nyt ja tulevaisuudessa hyvää työtä. Tämä on vahva sekä rekrytointistrateginen että työhyvinvoinnillinen valtti työmarkkinoilla.

Tasa-arvotyön näkyväksi tekemistä suositellaan kansallisella ja alueellisella tasolla kaikissa organisaatioissa, henkilöstötoiminnassa ja työmarkkinajärjestöissä. Tasa-arvotyö on naisten ja miesten yhteinen ja tasapuolinen asia.

Erityisasiantuntija Ritva Jyrkkä, toimitusjohtaja Petri Lintula ja erityisasiantuntija Arja Ranta-aho
IT-Mind Oy
Linnankatu 18 A 9, 87100 Kajaani
Tehtaankatu 6, 35800 Mänttä

Tasa-arvotyökirja

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tarkoituksena oli työstää työkirjamuotoinen tasa-arvo-opas yrityksille. Opas julkaistiin vain nettiversiona osoitteessa www.womenit.info/tasa-arvotyokirja.php ja on teknisestä toteuttamistavasta huolimatta yllättävän kirjamainen.

Tekstissä huomioitiin WomenIT:n koulutuksessa tehty Tasa-arvo arkeen -opas yrityksille ja organisaatioille, sillä tuotosten on tarkoitus täydentää toisiaan. Työkirja on lähestymistavaltaan kevyempi kuin WomenIT:n opas, mutta silti sisällöltään vankkaa asiaa. Tasa-arvosuunnittelua pyritään edistämään tehtävin. Työkirjaa voivat hyödyntää myös yritykset, joilla on velvoite tehdä tasa-arvosuunnitelma. Toisaalta koko työkirja laadittiin niin, että siitä hyötyy nimenomaan suomalaisten työntekijöiden enemmistö eli ne yritykset, joilla ei suunnitelmantekovelvoitetta ole. Olemassa olevat tasa-arvosuunnitelmat ovat hyvin suurten työntekijöiden laatimia ja oppaatkin on selvästi suunnattu melko suurille organisaatioille, joten tarve tällaiselle työkirjalle oli suuri.

Sisällön toteutukseen osallistui IT-Mind Oy:n henkilökunta. Tekninen toteuttaja oli MSS Group – Media Solutions Siurua Oy. Työkirja kuvitettiin WomenIT:n pelikorttipiirroksilla. Projekti aloitettiin helmikuun 2004 alkupuolella ja päätettiin kesäkuun lopussa 2004.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Pieni työyhteisömme oli innokas. Muissa yhteisöissä, joihin otettiin yhteyttä, lähinnä mieshenkilöt toivat ensin esille tyypillisiä epäileviä, suorastaan kielteisiä asenteitaan sekä työkirjasta että ylipäättänsä tasa-arvosta.

Selvä sukupuolisokeus on siis huomattavan yleistä. Keskustelukumppani suorastaan sulkee korvansa kuullessaan sanan tasa-arvo – tässä on kova kynnys ylitettäväksi. Havaittavissa on sama ilmiö, josta tasa-arvokonsultti Sinikka Mustakallio kertoi: Suomalainen työnantaja kyllä yleensä noudattaa lakeja, mutta tasa-arvolakiin suhtaudutaan helposti niin kuin sitä ei olisi noudatettavaksi tarkoitettukaan.

TULOKSET

Työkirjan sisältö on tavoitteiden mukainen. Oletamme saavamme tavoitteemme täytetyksi myös niin, että työkirja saadaan käytännönläheiseen laajaan käyttöön.

Tasa-arvotyökirja ja Tasa-arvo arkeen -opas tukevat myös markkinoinnillisesti toinen toistaan.

Kaksi kokeilijoiksi lupautunutta yritystä loppujen lopuksi jätti Tasa-arvotyökirjan koekäyttämättä, sillä suuremman yrityksen osalta johtokunta oli asiasta eri mieltä kuin henkilö, jonka kanssa kokeilusta keskusteltiin, ja pienempi yritys ei ehtinytkään asiaa toteuttaa. Tämä oli kaiketi osaksi myös priorisointikysymys. Kaikki työn toteuttamisvaiheessa käydyt keskustelut eri tahojen kanssa toivottavasti edistävät ainakin asennemuutoksia.

Tasa-arvoisten työelämä- käytäntöjen kehittäminen

Koulutus toteutettiin neljänä kahden päivän kokoontumisena. Sen tarkoituksena oli luoda uusia malleja työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen sekä kehittää tasa-arvoisia työelämäkäytäntöjä luomalla tukimalleja ja valmiuksia työyhteisöjen tasa-arvosuunnitteluun. Koulutuksesta neljä päivää pidettiin yhdessä Sukupuoli ammatinvalinnassa, ohjauksessa ja rekrytoinnissa -koulutuksen kanssa, jossa mukana oli ammatinvalinnan parissa työskenteleviä henkilöitä. Koulutukseen osallistui työmarkkinajärjestöjen (Toimihenkilöunioni, Insinööriliitto ja Metalliliitto), yritysten ja työorganisaatioiden edustajia. Kouluttajina toimivat kasvatustiet. lis., konsultti Pirkko-Liisa Ketolainen Psykologian Tieto Taito Oy:stä, fil. tri Päivi-Katriina Juutilainen Joensuun yliopistosta ja toimitusjohtaja Sinikka Mustakallio Wom Oy:stä.

Koulutukseen osallistujia ei ollut helppo saada koulutukseen, sillä tasa-arvoasioita ei vielä toistaiseksi koeta tärkeiksi asioiksi edes henkilöstösuunnittelussa, vaikka jo nykyinen tasa-arvolaki (8.8.1986/609) edellyttää yli 30 henkilön työpaikat tekemään tasa-arvosuunnitelman. WomenIT on pitänyt tasa-arvosuunnitteluun liittyviä teemoja esillä aktiivisesti alkuvaiheestaan lähtien, ja olikin huomattavissa, että koulutuksen loppuvaiheessa pidettyyn teemapäivään hakeutui uusien työyhteisöjen edustajia mukaan.

Koulutuksen tuloksena alkoi tasa-arvosuunnitelmien prosessointi useassa työyhteisössä. Koulutukseen osallistujat työstivät myös yrityksille ja organisaatioille suunnatun tasa-arvosuunnitteluoppan, joka julkaistaan syksyllä 2004.

Pysyviä prosesseja saatiin aikaan ihmisten ja työyhteisöjen ajatusmaailmassa. Muutamissa työpaikoissa alkoi tasa-arvosuunnitelman työstäminen (muun muassa Metsäkeskus, Kajaanin yliopistokeskus ja Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitos).

Suosittelemme vastaavanlaista koulutusta ennen kaikkea johtavassa asemassa oleville henkilöille, sillä tasa-arvoiseen työyhteisöön vaaditaan ennen kaikkea johdon sitoutumista.

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Lehtori Anja Leinonen, oppilaanohjaaja Merja Seppänen ja
rehtori Raili Kemppainen
Paltamon viestintälukio
Korpitie 14, 88300 Paltamo

Sukupuolisensitiivinen oppilaanohjauskurssi ja naisyrittäjyyskurssi

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Kurssit toteutettiin lukuvuoden 2002–2003 aikana ja uusittiin lukuvuonna 2003–2004. Oppilaanohjauskurssin tarkoitus oli edistää lukiolaistyttyjen ammatinvalintaa ei-perinteisille aloille, erityisesti teknologia- ja teollisuusaloille. Naisyrittäjyys ja -johtajuuskurssin tarkoituksena oli virtuaaliyrittäjyyden perustaminen, jossa kehitettiin teknologiataitoja sekä perehdyttiin yrittäjyyteen ja johtajuuteen. Toiminta koostui mentoroinnista, yritysvierailuista, naisjohtajuusluennoista (Eppie Eloranta, Iris Aaltio ja Mirja Erlund), ryhmissä tapahtuneesta oppilaanohjauksesta, yrittäjyystietoudesta, ohjelmistokoulutuksesta ja virtuaaliyrittäjyyden toteuttamisesta. Kurssilaiset osallistuivat myös WomenIT:n tytöille suunnatun yrittäjyyspelin suunnitteluun ja oppilaanohjausvideon tuottamiseen. Kurssin huipentuma oli opintomatka Pariisiin lokakuussa 2003, jolloin tutustuttiin muun muassa tiedekeskukseen, Finproon ja Matkailun edistämiskeskukseen. Kurssilaiset osallistuivat huhtikuussa 2003 ITK-konferenssiin.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tyttyjä kannustettiin koulutuksen ja ohjauksen avulla. Tytöt osallistuivat Multimaker-koulutukseen, naisjohtajuus ja -yrittäjyyskoulutukseen sekä saivat tietoa oppilaanohjauksessa, jossa johtajuutta ja yrittäjyyttä esiteltiin vaihtoehtoina naisille.

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Oppilaat olivat motivoituneita koko kurssin ajan, vaikka kurssia käytiin välillä iltaisin ja viikonloppuisin kouluajan ulkopuolella. Palaute oli kannustavaa koko kurssin ajan. Asenteet selvästi muuttuivat kurssin aikana.

Kurssin tuloksena syntyivät virtuaaliyritys StayHT, sen www-sivut ja sukupuolisensitiivisen yrittäjyys- ja teknologiakasvatuksen malli. Lisäksi esiintymistaidot, itsetuntemus, teknologiataidot ja rohkeus käyttää tietokonetta ovat lisääntyneet. Oma ajattelu terävöityi huomaamaan sukupuoleen liittyviä näkökohtia. WomenIT-kurssi herätti mielenkiintoa tiedotusvälineissä ja eri yhteistyötahoissa. Virtuaaliyritystä esiteltiin muun muassa syksyn 2003 lukiopäivillä Helsingissä ja Educa-messuilla tammi-kuussa 2003 ja siitä kirjoitettiin artikkeleita useisiin eri lehtiin.

Saimme aikaan mallin, jonka avulla voidaan opettaa erityisesti tytöille yrittäjyyttä ja teknologiaa. Opetussuunnitelman uudistaminen on vielä kesken tässä vaiheessa, mutta kurssit voidaan toteuttaa myöhemminkin, jos koulun omat resurssit riittävät.

Suosittellemme vastaavanlaista toimintaa toisen asteen koulutukseen.

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Teknologia-alalle valmentava työvoima- poliittinen koulutus naisille

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Koulutus suunnattiin työttömille kainuulaisille naisille, joilla on kaupan ja hallinnon tai hoitoalan koulutus. Koulutukseen haki lähes 30 naista, joista 14 valittiin koulutukseen. Heistä viidellä oli hoitoalan koulutus (lähihoitajan, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan) ja yhdeksällä kaupan ja hallinnon koulutus (merkantin, merkonomin tai tradenomin). Koulutuksen tarkoituksena oli kannustaa naisia hakeutumaan ja työllistymään teknologia-aloille tai pyrkimään jatkokoulutukseen. Koulutus sisälsi orientoivia opintoja, yleissivistäviä aineita (äidinkieltä, matematiikkaa ja englantia), ammatillisia opintoja (atk-opintoja), työharjoittelun, yrittäjyystietoutta ja tasa-arvokoulutusta. Lisäksi järjestettiin yrittäjävierailuja ja opintomatkoja. Ammatilliset opinnot suoritettiin Kajaanin ammattikorkeakoulussa.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Koulutettiin naisia, jotta heidän teknologiaosaamisensa vahvistuisi. Pyrittiin lisäämään tietoisuutta siitä, että naiset soveltuvat teknisille aloille hyvin. Tulevaisuudessa kasvava hyvinvointiteknologia on ala, jolle tarvitaan naisia. Hyvinvointiteknologiassa yhdistyvät hoitoala ja teknologia, joten erityisesti hoitoalalle kouluttautuneille se antaa uusia tulevaisuudennäkymiä.

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Opiskelijat suhtautuivat koulutukseen kiinnostuneesti. Koulutuksessa ryhmähenki kehittyi voimakkaaksi ja ystävyysuhteita muodostui. Tiimityötaidot, ihmissuhdetaidot ja ystävyysuhteet, jotka kurssilla luotiin, kantoivat osallistujia eteenpäin.

TULOKSET

Koulutukseen osallistujien oman arvion mukaan ehdottomasti tärkein asia oli omien atk-taitojen vahvistuminen ja työelämään tai koulutukseen sijoittuminen. Lähes kaikki 14 osallistujasta joko hakeutuivat koulutukseen tai työllistyivät koulutuksen jälkeen. Osa sai työpaikan harjoittelupaikastaan ja työskentelee siellä edelleenkin. Osa työllistyi työllistämistukien avulla ja osa muihin tehtäviin. Kaksi jatkoi opintojaan.

Koulutus oli myös ammattikorkeakouluinsinöörin opinnäytetyön tutkimuskohteena. Tutkimuksessa haettiin sopivia opetusmenetelmiä naisille.

SUOSITUKSET

Suosittelomme vastaavanlaista työvoimapolitiittista koulutusta työvoimahallintoon.

Naisyrittäjyys ja -johtajuus- koulutus IT-, teknologia- ja teollisuusaloilla

Tarkoituksena oli antaa koulutusta WomenIT:n 2D-osion kump-panitoimijoille, jotka olivat Paltamon viestintälukio, Linnan lukio, Pyhäjoen yrittäjyyslukio ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Koulutusta järjestettiin yhteensä viisi päivää. Koulutuksiin osal-listui myös Suomussalmen lukion tyttöjä.

Tammikuussa 2003 naisjohtajuuteen erikoistunut professori Iiris Aaltio Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta luennoi seuraa-vista aiheista: johtajuus ja naisjohtajuus, yrityskulttuurit ja myytit naisjohtajuuden takana, johtamisympäristön muutokset antamassa tilaa naisjohtajuudelle, naiset yritysjohtajina, työn, uran ja perheen yhteensovittaminen sekä itsetuntemus ja ura. Toimitusjohtaja Mirja Erlund, Yrittäjänäisten keskusliiton halli-tuksen puheenjohtaja, luennoi seuraavista aiheista: naisten ja nuorten naisten kannustaminen oman uran luomiseen ja omien johtaja-ominaisuuksien vahvistamiseen, naisten välisen tuen ja ymmärryksen merkitys naisen uran luomisessa, yrittäjänaisena oman työn kehittämisessä, mahdollisuudet rajattomat ja ei lasi-kattoa. Toukokuussa 2003 toimitusjohtaja Eppie Eloranta Nice-factory Oy:stä kävi lukiolaistytöjen vieraana ja kertoi oman eri-koisen menestystarinansa viiden lapsen äitinä ja monitoiminai-sena. Tammikuussa 2004 Mirja Erlund ja Eppie Eloranta vierailiivat luennoimassa vielä kertaalleen Paltamon viestintälukiassa.

Alaprojektien toiminnassa ja koulutuksissa osallistujille tehtiin tunnetuksi teknologia- ja teollisuusaloja sekä yrittäjyyttä ja joh-tajuutta, joissa naiset ovat aliedustettuina. Valovoimaiset luen-noitsijat toimivat roolimalleina ja antoivat vahvistusta tyttöjen haaveille ja unelmille.

Koulutukseen osallistujat olivat valtavan innostuneita WomenIT-kursseista ja koulutuksesta, jonka myötä päästiin kuulemaan alansa huippuasiantuntijoita.

Yrittäjyyshenki nousi ja konkreettisesti toteutui muun muassa Paltamon viestintälukion virtuaaliyrityksen perustamisessa ja Linnan lukion tyttöjen osuuskunnassa.

Vastaavanlaista yrittäjyyskasvatusta tulisi olla tarjolla jokaisessa peruskoulussa ja toisen asteen oppilaitoksessa!

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIN

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

TULOKSET

SUOSITUKSET

Projektipäällikkö Marko Leppänen ja valmentaja Eija Gerlander
Nuorten projektitoimintakeskus ja yritysten esihautomo Intotalo
Kauppakatu 7, 87100 Kajaani

Women & Leadership

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Women & Leadership oli pilottikoulutus, jonka tarkoituksena oli synnyttää lukioihin vuosittainen uusi koulutusmoduuli ja johtajuus- ja yrittäjyyskouluttamisen kulttuuri. Projekti oli suunnattu Linnan lukion 1. ja 2.vuosikurssin naisopiskelijoille. Ryhmässä oli 15 lukiolaista. Projekti kesti syksystä 2002 kevääseen 2003.

Koulutuksen suunnittelun ja käytännön toteutuksen hoiti valmennusyritys Aimnetwork Oy. Mukana apuna olivat myös IT-alan asiantuntijayritykset Infomates Oy ja Creabyte Ay.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tyttöjä haluttiin tukea ja rohkaista tekemään täysin omia valintojaan. Projektin ideana oli, että teknologiaa, johtajuutta ja yrittäjyyttä ei tarjota valmiina uravaihtoehtona, vaan oppijat ohjataan toiminnan kautta oma-aloitteellisuuteen, yritteliäisyyteen ja omien ideoiden toteutukseen. Nuoret eivät olleet toiminnan kohde, vaan he itse olivat aktiivisia toimijoita.

Projektityötaidot ja oman osaamisen tuotteistaminen ovat keskeisiä taitoja nykyisessä työelämässä. Women & Leadership -konnaisuus antoi valmiudet hahmottaa projektikonaisuuksia ja johtaa suunnittelu- ja innovointiprosessia. Se tarjosi myös käytännön kosketusta projektityöstä, yrittäjyydestä, johtamisesta, markkinoinnista ja tiimityöstä. Taitoja testattiin suoraan käytännön toiminnassa, itse suunnitelluissa ja toteutetuissa projekteissa.

Projektitoiminnan kautta Women & Leadership -koulutuksen osallistujat ohjattiin arvioimaan omia vahvuuksiaan ja omaa osaamistaan nyt ja tulevaisuudessa. Tarkoituksena oli, että omien elämäntavoitteiden kirkastuttua nuoret naiset oivaltavat itse

teknologian merkityksen ja hyödyn itsensä toteuttamisen ja tu-
levaisuuden apuvälineenä.

Oppilaat arvioivat koulutuksen kehittäneen hyödyllisiä tulevai-
suuden taitoja ja kokemuksia. Ennen kaikkea omaehtoista, vas-
tuullista projektitoimintaa pidettiin opettavaisena. Women &
Leadership -koulutuksen tyttötiimi kotiutui hyvin Intotalolle, ja
heistä tuli yhteisön pidettyjä ja keskeisiä jäseniä. Oppilaiden
vanhempiin ei projektin aikana oltu aktiivisesti yhteydessä.

Tytöt toteuttivat kaksi käytännön projektia. Toinen oli nuorille
suunnattu iltajuhla kajaanilaisessa Ravintola 96:ssa, jossa ei ol-
lut anniskelua. Projektin tavoitteena olivat ravintolakulttuuriin
perehdyttäminen ja siihen liittyvä tapakasvatus. Alaikäisille nuo-
rille annettiin mahdollisuus opetella ravintolakäyttäytymistä, ja
18 vuotta täyttäneet saivat kokemuksen ravintolaillasta ilman
alkoholia. Ohjelmassa oli tanssia ja erilaisia pelejä ja leikkejä.
Paikalla oli parhaillaan 150 kainuulaista nuorta.

Toinen projekti oli tyttöjen johtajuusleiri Power Camp. Nelipäi-
väisen leirin markkinointi ja ohjelma olivat täysin nuorten itsen-
sä suunnittelemia ja toteuttamia. Leirille osallistui 18 kainuulais-
ta tyttöä. Osallistuneiden palaute oli positiivista.

Linnan lukio oli tyytyväinen Women & Leadership -kurssiin. Hy-
vien kokemusten myötä koulutus sai jatkoa Kajaanin lukioille
suunnatun projektiseikkailukurssin muodossa. Syksyllä 2003
aloitti kaksi uutta kurssiryhmää.

Eräs osoitus Women & Leadership -kurssin nuoria aktivoivasta
vaikutuksesta on neljän kurssille osallistuneen tytön yhdessä pe-
rustama terassikahvila Intohimo. Tytöt perustivat ja ylläpitivät
kahvilaa yrittäjämäisesti kesän ajan Kajaanin keskustassa. It-
sensä lisäksi tytöt työllistivät kolmeksi viikoksi yhden tytön kurs-
sin ulkopuolelta.

Vastaavaa toimintaa voi suositella yrittäjyyskasvatukseksi kaikil-
le toisen ja kolmannen asteen oppilaitoksille. Toiminta tosin
asettaa joitakin erityisvaatimuksia fyysisen oppimisympäristön,
kouluttajien ja koulutusfilosofian suhteen. Kokemustemme mu-
kaan Intotalon kaltainen työelämän ympäristöä muistuttava ja
kannustavia vaikutteita antava oppimisympäristö auttaa oppilai-
den motivoitumista ja aktivoitumista täysin itsenäiseen yrittäjä-
mäiseen toimintaan.

Valmentajan rooli poikkesi suuresti perinteisestä opettajan roo-
lista. Women & Leadership -kurssin kouluttaminen oli yksilön
ohjaamiseen sijaan tiimivalmennusta. Oppijoille annettiin mah-
dollisimman vapaat kädet, ja valmentajan tehtävä oli antaa tu-
kea ja ohjausta taustalla pysytellen. Mitä enemmän oppijat itse
saavat kantaa vastuuta tekemisestään, sitä enemmän oppia
projektitoiminta kartuttaa heille.

**OPPILAIKEN,
TYÖYHTEISÖN
JA VANHEMPIEN
SUHTAUTUMINEN**

TULOKSET

SUOSITUKSET

Lehtori Tauno Rajaniemi
Pyhäjoen yrittäjyysslukio
Koulutie 8, 86100 Pyhäjoki

Uusmedian sisältötuotantokurssi

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Kurssi alkoi lokakuussa 2002 ja päättyi keväällä 2003. Siihen osallistui neljä tyttöä. Kurssin teemoina olivat esitehtävien lisäksi uusmediayrittäjän arki, yrittäjän taidot, uusmedian sisällön luomisen ja tuottamisen prosessit ja tekniikat, pienimuotoinen mediatuotannon toteutus ja töiden esittely. Kouluttajana oli Nevertheless Productions, jonka toimitusjohtaja on nainen. Samalla saatiin aloitettua yhteistyö YLE:n kanssa. Nevertheless opetti käsikirjoittamista, kuvaamista ja editointia ja järjesti tutustumispäivän Yleisradioon Helsinkiin. Kurssilaiset tekivät esittelyvideon paikallisesta naisyrittäjästä harjoitustyönään. Kurssilaiset vierailivat Oplayo-yrityksessä, joka tuottaa verkkomediaohjelmistoja. Projektin ohjaaja opetti laitetekniikkaa, verkkovideoiden tekoa ja julkaisemista ja järjesti opintomatkat.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Kävimme rohkeasti konkreettiseen työhön ja tutustuimme eri aloihin.

OPPILAJEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Tyttöjen asenne omaan osaamiseensa parani huomattavasti kurssin aikana. Digitaalista mediaa pidettiin alkuun ”poikien puuhana”, vaikka parhaat tuotokset saatiinkin useimmiten tytöiltä, kunhan he uskaltautuivat yrittämään. Työyhteisö tottui nopeasti siihen, että myös tytöillä on teknistä asiantuntijuutta.

TULOKSET

Leirikoulujen dokumentointiin ja esittelyyn syntyi uutta ryhtiä. Pyhäjoen Kuulumiset-lehden työskentelytavat kehittyivät. Kursilla näyttäisi olevan vaikutusta myös tyttöjen valintoihin.

JATKUVUUS

Digitaalisen median käyttö kehittyi paremmin osaksi normaalia työskentelyä, koska tytötkin oppivat rohkeammin käyttämään uusia välineitä.

SUOSITUKSET

Toisen asteen koulutukseen.

Koulutussuunnittelijat Tuuli Ikäheimonen ja Tuuli Rantala
kauppatieteiden maisteri Piia Lepistö
Lappeenrannan teknillisen yliopiston koulutus- ja
kehittämiskeskus ja kauppatieteiden osasto
PL 20, 53851 Lappeenranta

WomenIT

Projekti oli 18 opintoviikon mittainen yliopistotasoinen koulutus-kokonaisuus. Kohderyhmänä olivat yrittäjät, palkansaajat, opiskelijat ja työttömät. Koulutuksen painopistealueina olivat naisyrittäjyys, teknologiayrityksen johtaminen ja teknologiayrityksen liiketoiminnan kehittäminen. Ideana oli tarjota lisää eväitä teollisuus- tai teknologiayrityksen kehittämiseen. Käytännössä kouluttaminen suuntautui oman yrityksen perustamiseen ja liiketoiminnan kehittämiseen. Koulutusohjelma alkoi 13.2.2003 ja päättyi 14.5.2004. Ohjelmaan valittiin 25 opiskelijaa, ja loppuun asti mukana oli 19 opiskelijaa.

Koulutusohjelmassamme oli runsaasti esimerkkejä siitä, kuinka naisyrittäjät ovat pärjänneet naisille epätyypillisillä aloilla. Ohjelmassa oli mukana vierailevia luennoitsijoita kertomassa omista uravalinnoistaan. Erityisen hyväksi opiskelijat kokivat sen, että he pystyivät vaihtamaan keskenään ajatuksiaan ja kokemuksiinsa. He myös rohkaisivat toinen toisiaan yhtäältä kehittämään liiketoimintaansa ja toisaalta aloittamaan omaa liiketoimintaa.

Koulutukseen osallistujat olivat valttavan innostuneita koulutusohjelmasta, luentojen sisällöistä ja luennoitsijoista.

Tavoite oli, että muutama oma yritys perustettaisiin ohjelman aikana tai sen päätyttyä. Arviomme on, että ne opiskelijat, joilla oli jo oma yritys, saivat eväitä ja kehittämistyökaluja oman liiketoimintansa edistämiseen. Toistaiseksi yhtään uutta yritystä ei ole vielä kuitenkaan syntynyt.

Koulutusohjelmaan luotiin ja suunniteltiin uusia, mielenkiintoisia opintojaksoja, jotka toivottavasti jäävät elämään yliopiston perusopetuksessa. Ohjelman puitteissa luotiin myös paljon uusia kontakteja ja syvennettiin yhteistyötä ja verkostoitumista sekä henkilökunnan että opiskelijoiden puolelta.

Mielestämme koulutusohjelma on sellaisenaan käytettävissä toistamiseen. Lisäksi sen yksittäisiä kursseja on mahdollista ottaa opetusohjelmaan ja kokonaisuuden osia on muokattavissa uusiin käyttötarkoituksiin. Samantyyppistä koulutusohjelmaa voisi mielestämme tarjota erityisesti teknillisissä oppilaitoksissa ja teknillisissä yliopistoissa.

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Nakertajan päiväkodin WomenIT-projekti

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tavoitteena oli draaman, ilmaisun, leikin ja teknologian yhdistäminen. Projektissa kehitettiin sellaisia toimintatapoja, joilla tytöt rohkaistuvat ja innostuvat kokeilemaan työskentelyä tekniikan parissa. Tavoitteena oli myös varhaiskasvattajien asenteiden ja ennakkoluulojen muuttaminen positiivisemmaksi teknologiaa ja teknologiakasvatusta kohtaan.

Projektin kohderyhmänä olivat Nakertajan päiväkodin Valpuri-ryhmän lapset, heidän vanhempansa, ryhmän työntekijät ja välillisesti koko päiväkodin henkilökunta. Projekti sulautettiin päiväkodin muuhun toimintaan ja se otettiin huomioon ryhmän toimintasuunnitelmassa. Toimintaan sisältyi runo-, laulu- ja satu-projekteja, joissa varhaiskasvatuksen sisältöalueet yhdistyivät tietotekniikkaan, valo- ja videokuvaukseen, rakenteluun ja tanssiin. Lapset tekivät myös animaatioita. Ryhmäläisiltä myös koottiin digitaalinen portfolio, joka sisältää haastatteluja, piirustuksia, valokuvia ja muuta lasten tekemää materiaalia. Toiminta aloitettiin rakenteluleikin kehittämisellä ja tietokoneen piirustusohjelmaan tutustumisella. Vähitellen päiväkodille hankittiin lisää rakentelumateriaaleja (muun muassa isot LEGO Soft -palikat, DUPLOT) ja teknisiä laitteita (tietokone oheislaitteineen, video- ja digitaalikamera, md-soitin ja mikrofoni).

Tytöille annettiin mahdollisuus käyttää teknisiä välineitä ja teknologiaa lähestyttiin tyttöjä kiinnostavien aiheiden, draaman ja tanssin kautta. Henkilökunnan tietotaito lisääntyi useissa koulu-
tuksissa.

Aluksi henkilökunnan ennakkoluulot tekniikkaa kohtaan olivat vahvat, mutta muutamien innostus tarttui sekä aikuisiin että lapsiin. Nyt henkilökunta on omatoimisesti hakeutunut tietotekniikkakoulutuksiin ja käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa aktiivisesti.

Henkilöstön asenne tekniikkaa kohtaan muuttui positiiviseen suuntaan. Hallinnolliset tehtävät, kuten työvuorolistat, oppimateriaalit, kuvankäsittely, PowerPoint-esitykset ja videoiden editointi, tehdään lasten nähden. Tietotekniikka on tullut luonnolliseksi osaksi työtä ja päivän arkea. Lapset ovat ottaneet tekniset välineet luontevasti käyttöön, ja ne ovat heille tavoitteiden mukaisesti osa arkipäivää. Tyttöillä on paljon ideoita välineiden hyödyntämiseen. He ovat ottaneet itse valokuvia digitaalikameralla ja kuvanneet toistensa ex tempore -esityksiä, vitsejä, pieniä tarinoita, tanssi- ja lauluesityksiä videokameralla.

Projektissa mukana olleet työntekijät vastaavat pysyvästä toiminnasta organisaatiossa projektin päättymisen jälkeen. Projektia toteutettiin vain yhdessä ryhmässä, mutta jatkossa on tar-
koitus laajentaa toiminta koko päiväkotiin.

Kaikkiin päiväkoteihin!

**TYTTÖJEN JA NAISTEN
KANNUSTAMINEN
EI-PERINTEISIIN
VALINTOIHIIN**

**OPPILAIDEN,
TYÖYHTEISÖN
JA VANHEMPIEN
SUHTAUTUMINEN**

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Lastentarhanopettaja, päiväkodinjohtaja Maarit Tihinen
Kajaanin Montessori-kasvatuksen kannatusyhdistys ry,
Montessori-leikkikoulu
Torikatu 14, 87500 Kajaani

Kajaanin Montessori-leikkikoulun WomenIT-projekti

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tavoitteena oli päiväkodissa toimivien 3–6-vuotiaiden tyttöjen ohjaaminen rakenteluun ja tietokoneen sekä siihen liittyvien teknisten laitteiden käyttöön luovalla tavalla yhdessä Montessori-pedagogiikasta tuttujen matematiikan oppivälineiden kanssa. Toiminnalla etsittiin uusia tapoja tietotekniikan käyttämiseen päiväkotikäikäisten tyttöjen kanssa. Yhtenä osa-alueena oli myös henkilökunnan kouluttautuminen. Toimintaa oli kerran viikossa pienryhmässä (2 x 5 tyttöä) omassa erillisessä tilassa aluksi opettajan ohjauksessa ja myöhemmin oma-aloitteisesti.

Toimintaan sisältyi muun muassa Puusta paperiksi -projekti, jossa tutustuttiin metsiin, paperin valmistukseen ja sanomalehden tekemiseen. Lopulta tytöt tekivät itse oman lehden. Rakenteleikkien avulla tutustuttiin myös teknologiaan ja siihen yhdistettiin muun muassa askartelu ja piirtäminen. Tytöt tekivät myös puutöitä esimerkiksi kokoamalla leikkikoulun pihalle leikkimökin. Projektin lopussa toteutettiin vielä draamakokeilu, joka innosti sekä aikuisia että lapsia videokameran käyttöön.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tytöt toimivat tyttöryhmässä, jossa heitä rohkaistiin omaan luovaan toimintaan, suunnitteluun ja vastuunottoon. Tyttöille nimettiin oma rakentelutarja, jota myöhemmin myös muut ovat voineet käyttää. Rakentelutarja kannusti tyttöjä ottamaan teknisen luonteen materiaalin leikkeihinsä.

Henkilökunta kiinnitti huomiota siihen, ettei yksi tee toisten puolesta kaikkia esimerkiksi tietotekniikkaan liittyviä asioita.

Halukkaille annetaan aikaa harjoitella, ja muut tukevat heitä.

Tytöt ovat nyt eri tavalla valmiita ottamaan vastaan teknisiä haasteita. Henkilökunnan naiset ovat myös hankkeen viime metreillä innostuneet tietokoneen käytöstä ja muun muassa videoeditoinnista. Vanhemmilta saimme kiitosta, ja he toivovat jatkoa toiminnalle.

Innostus, ennakkoluulottomuus ja oma-aloitteisuus saatiin alulle. Tytöt käyttävät nyt tietokonetta ja digitaalikameraa luontevasti ilman ennakkoluuloja. Tytöt toimittivat oman lehden ja tustuivat lehden tekoprosessiin alusta alkaen.

Toiminta sai hyvän alkusysäyksen jatkuakseen pysyvänä käytäntönä.

Kaikki päiväkotiryhmät voivat helposti toteuttaa toimintamme mallia, koska se ei vaadi kovinkaan erityisiä teknisiä taitoja.

**OPPILAIKEN,
TYÖYHTEISÖN
JA VANHEMPIEN
SUHTAUTUMINEN**

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Koulun ja päiväkodin johtaja/LO Erja Kyllönen ja
luokanopettaja Olli Heikkinen
Huuhkajavaaran koulu ja päiväkot
Samoojantie 4, 87700 Kajaani

HuWit

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Projektin lähtökohtana oli selvittää miesten ja naisten ammatinvalinnan eroja ja vähentää tyttöjen ennakoasenteita teknologiaa ja teknisiä toimialoja kohtaan. Toiminta kesti kaksi vuotta. Toimintaan osallistuivat koko päiväkodin ja koulun henkilökunta ja lapset.

Ensimmäisen syyslukukauden aikana kaikkien oppilaiden vanhemmat osallistuivat kyselyyn, joka koski vanhempien ammatinvalintaa ja kotitöiden tekemistä. Selvitimme muun muassa, millä perusteella he olivat tehneet ammatinvalintansa ja olivatko heidän valintansa sukupuoleen liittyvien odotusten mukaisia.

Projektin tavoitteena oli myös edistää tietotekniikan hyväksikäyttöä tasa-arvoisesti tyttöjen ja poikien keskuudessa sekä kouluttaa henkilökuntaa teknisten välineiden käyttöön. Aluksi toimineen ATK-kerhon toiminta laajentui koskemaan myös luokkaopetusta, jossa kaikki 2. luokkien oppilaat opettelivat käyttämään tekstinkäsittely- ja piirrosohjelmia, yhdistelemään niillä tehtyjä tuotoksia sekä skannaamaan. Jokaisella oppilaalla oli tietokoneella oma kansio, johon hän tallensi töitään. Oppilaat esimerkiksi skannasivat omia taideteoksiaan, siirsivät tietokoneelle digitaalikameralla otettuja kuvia ja kirjoittivat tarinoita omista kuvistaan. Projektin lopuksi toteutettiin elokuva. Lisäksi koko talon henkilökuntaa koulutettiin taloon hankittujen uusien teknisten välineiden, kuten dataprojektorin ja digitaalivideokameran, käyttöön. Projektin aikana tehtiin myös vierailuja lähialueen yrityksiin ja tutkittiin sukupuolijakaumaa niissä.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Kerho toteutettiin tyttöryhmälle. Koko henkilökunnalle, josta suurin osa on naisia, tarjottiin mahdollisuus kouluttautua ja käyttää tekniikkaa työssään.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Projekti otettiin työyhteisössä hyvin vastaan, vaikka aluksi esitettiin kysymyksiä "Mitä?" ja "Miksi?". Vanhemmat suhtautuivat positiivisesti, erityisesti elokuvan teon jälkeen.

TULOKSET

Henkilökunnan kouluttautuminen onnistui hyvin, ja se jatkuu edelleen. Lapset tottuivat käyttämään tietokonetta työvälineenä, ja siitä on muodostunut luontainen osa koulutyötä. Sekä tytöt että pojat suhtautuvat tietokoneen käyttöön myönteisesti. Eri-tyisesti kerhotoimintaan osallistuneet tytöt käyttävät tietokonetta luontevasti. Koko talon teemojen toteutumista on hankalaa mitata, mutta tasa-arvo- ja tytöt ja teknologia -aiheiden käsitteily laajentui koko talossa kaikkia lapsia koskevaksi.

JATKUVUUS

Henkilöstön kohentunut ammattitaito tietotekniikan hyödyntämisessä ja teknisten laitteiden käytössä takaa toiminnan jatkumisen samantasoisena.

Kokemusta tietotekniikan käytöstä voidaan jakaa muiden oppilaitosten kanssa ja henkilöstön kouluttautumista jatkaa kunkin omien tarpeiden mukaan.

Tyttöjen tietotekniikkakerho

Päätavoitteena oli vaikuttaa tyttöjen asenteisiin tekniikkaa kohtaan motivoimalla ja tutustuttamalla heitä tietotekniikan mahdollisuuksiin työvälineenä. Päämääränä oli tilanne, jossa tytöt käyttäisivät tietotekniikkaa rohkeasti ja innokkaasti työvälineenä. Tavoitteena olivat tekemällä oppiminen ja yhteistoiminta. Lisäksi opittiin ymmärtämään, miten tietotekniikkaa hyödynnetään lehden tekemisessä. Kohderyhmänä olivat 5.–6. luokkien tytöt ja yhden lukukauden ajan myös tyttöjen äidit.

Työskentely perustui oppilaiden omaan harrastuneisuuteen, joten aiheet olivat erittäin kiinnostavia tytöille. Kerhossa tutustuttiin muun muassa kuvankäsittelyyn, omien kotisivujen tekemiseen ja multimediasivustojen rakentamiseen. Tytöt tuottivat multimediaesityksiä, kotisivuja, tiedostoja ja oman kerholehden. Tytöille tulivat tutuiksi myös tekijänoikeudelliset asiat.

Tytöt olivat enemmän kiinnostuneet tuotoksesta kuin siitä, miten tietotekniikka toimii. Siispä lähdimme tyttöjen olemassa olevasta harrastemaailmasta ja pyrimme tietotekniikkaa hyväksikäyttäen innostamaan tyttöjä tekemään tuotoksia heitä kiinnostavista aiheista.

Innostuneisuus näkyi ehkä selvimmin siinä, että tytöt tulivat miltei poikkeuksetta puolisen tuntia etuajassa kerhoon ja tekivät työtä lehden tekemiseksi päivittäin välituntisin. Tyttöjen äitejä oli ensimmäisen lukukauden aikana innokkaasti mukana.

Kerho oli rikastuttamassa ja monipuolistuttamassa koulun kokeellista toimintaa, ja se otettiin kiinnostuneesti vastaan. Erityisesti oppilaiden keskuudessa heräsi tuotoksia katsellessa myönteistä keskustelua tyttöjen osaamistasosta.

Osallistujat oppivat tietotekniikan perusasioita ja kuvankäsittelyn alkeita. Tuotoksena tehtiin kerhon oma lehti ja tyttöjen omia kotisivuja. Tyttöjen tietotekniikan käytön arkuus saatiin kerhossa käyneiden tyttöjen osalta oleellisesti vähenemään.

Havaintojemme mukaan työskenneltäessä tietotekniikan avulla tyttöjen valmiudet ja rohkeus tarttua uuteen ovat yhtä hyviä kuin poikien valmiudet. Oppilaslähtöinen aihevalinta ja työtapat olivat mielekkäitä ohjelmien ja laitteiden opettelussa ja tuntuivat koulukäyttöön sopivilta.

Kerhossa olleitten oppilaiden tietotaito kasvoi. Innostus tekemiseen (kuvankäsittely, multimedia, lehden teko ja tietokoneen käyttö harraste- ja työvälineenä) antaisi mahdollisuuksia kerhotoiminnan jatkamiselle.

Toivomme tyttöjen tuotosten ja innostuneisuuden rohkaisevan muitakin oppilaita ja opettajia tekniikan monipuoliseen käyttöön arkityössä.

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

TeppisIT-kerho

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

TeppisIT-kerhon tavoitteena oli rohkaista tyttöjä hankkimaan taitoja ja tietoja teknologiapainotteisessa käsityössä ja media-kasvatuksessa, luoda edellytyksiä myös tulevaa opiskelua varten (säilyttää oppimismotivaatio ja ohjata valinnanmahdollisuuksien löytämiseen) ja saada teknologia osaksi koulun normaalia toimintaa. Kerhoa pidettiin kaksi tuntia viikossa kolmen lukukauden ajan ja kolme tuntia viikossa viimeisenä keväänä. Tytöt opivat teknologiaa monesta näkökulmasta. Tietokoneiden peruskäyttöön liittyivät muun muassa käyttöjärjestelmät, tekstien ja kuvien käsittely ja digikuvaaminen, puutöihin muun muassa työkalupakin tekeminen työkaluille ja sähkötöihin esimerkiksi virtapiirin ja radion tekeminen. Ongelmanratkaisua harjoiteltiin rakentamalla Vipsotin, jolla piti muuttaa pyörivä liike edestakaisesti. Lisäksi tytöt tutustuivat kellon toimintaperiaatteisiin ja valmistivat rakennussarjan tarvikkeista heilurikellot. He oppivat myös huoltamaan pyöränsä ja vaihtamaan autoon renkaat.

Puu- ja muiden töiden ohjeiden tekemiseen käytettiin apuna tietokonetta. Tietokoneella pyörivä opettajien opetusvideo toimi myös joidenkin töiden ohjeiden antajana. Painopiste oli laitteiden suunnittelussa, työkalujen käytössä sekä monipuolisten taitojen opettelemisessa.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tytöille tarjottiin oma Tytöt ja teknologia -kurssi. Lähestymistapana olivat erilaiset mielenkiintoiset aiheet, joiden avulla tytöt oppivat teknologiaan liittyviä asioita luonnollisesti.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Tyttöjen oman polkupyörän huoltaminen ja työkalupakin tekeminen omille työkaluille herätti kodit huomaamaan tyttöjen mahdollisuuden harrastaa monipuolisesti teknologiaa. Oppilaat olivat innostuneita. Välillä poikia harmitti, ettei heille ollut vastaavaa kerhoa.

TULOKSET

Kurssi antoi tytöille positiivisia kokemuksia ja uudenlaisia oppimiskokemuksia esimerkiksi kädentaidoista, tietokoneesta, Internetistä ja digikamerasta. Teknisten työkalujen käyttäminen sujui tytöiltä jo tottuneesti. Muutamat tytöt löysivät vahvuutensa tämän kerhon myötä, joten toiminnalla on vaikutuksia moniin myöhempiin valintoihin.

Koulun teknisen ja tekstiilityön valinnaisuuteen on alettu kiinnittää huomiota, jotta valinnat eivät olisi pelkästään perinteisten tapojen mukaisia. Pojat, jotka seurasivat kerhoa sivusta, pyysivät kerhoa ohjaavaa opettajaa opettamaan heille neulomista.

JATKUVUUS

Kerholaisten taitoja tullaan hyödyntämään koulussa opetussuunnitelman mukaisesti. Pyrimme liittämään kerhosta saatuja kokemuksia koulun opetussuunnitelmaan, muun muassa tyttö- ja poikaryhmätoteutuksina. Tyttöjen ATK-taitoja tullaan käyttämään koulun tieto- ja viestintätekniikkastrategian toteuttamisessa esimerkiksi kummiluokkatoiminnan yhteydessä.

Ala-asteiden – ja miksei yläasteidenkin – käsityöt tai kerhot voisivat toteuttaa kerhon käytänteitä. Myös muut kuntien ylläpitämät oppilaitokset (muun muassa kansalaisopistot) voisivat ottaa tämänkaltaisen teknologiakasvatuksen ohjelmaansa.

SUOSITUKSET

LUTIKKA – luonnontieteitä ja tietotekniikkaa tytöille

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Kurssin tavoitteena oli rohkaista ja innostaa tyttöjä kiinnostumaan luonnontieteistä ja tietotekniikasta. Kurssilla pyrittiin innostamaan tyttöjä ja antamaan heille valmiuksia myöhemminkin rohkeasti valita luonnontieteisiin ja tekniikkaan liittyviä kursseja, oppiaineita ja opintoja. Lähtökohtana oli tietoisuus siitä, että tytöt usein menettävät kiinnostuksensa luonnontieteisiin siirtYES- sään ylemmille luokille, ja luonnontieteistä tulee pojille tyypillisempiä valintoja.

Kokeellisen luonnontutkimuksen kurssi toteutettiin 1.–2. luokille kerhona ja 3.–6. luokille valinnaisaineena ja kerhona. Tutkimisen runkona käytettiin opetuspaketteja, joita sovellettiin ympäröivä luonto huomioiden. Lisäksi valmistettiin omia tutkimusvälineitä ja muita luontoon liittyviä tuotoksia. Tietotekniikkaa käytettiin mahdollisuuksien mukaan. Toisena vuonna kurssin painotusalueena olivat fysiikka, kemia ja tietotekniikka, jossa käytettiin välineohjelmaa sivustojen tekemisessä. Nämä ovat tyypillisesti enemmän poikien kiinnostuksen kohteita. Kaikki toiminta oli nyt suunnattu tytöille.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tyttöryhmässä tytöt saivat oivaltaa asioita rauhassa. Sekaryhmässä olisi voinut käydä niin, että pojat olisivat ottaneet ohjat käsiinsä ja ryhtyneet neuvomaan.

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Oppilaat olivat hyvin innostuneita toiminnasta ja olisivat olleet valmiit tulemaan mukaan toimintaan myös seuraavana vuonna. Kollegat ovat olleet kannustavia ja kiinnostuneita, ja olemme saaneet paljon myönteistä palautetta.

Havaitsimme, että osallistujilla riittää tulevaisuudessa rohkeutta ja halua osallistua vastaaviin kursseihin. Saavutimme siis tavoitteemme rohkaista tyttöjä valitsemaan luonnontieteisiin ja tietotekniikkaan liittyviä opintoja. Vastaava kurssi sekaryhmälle normaalissa luokkatilanteessa ei olisi tuottanut tällaisia tuloksia.

Lutikka-idea ja siinä käytetyt työtavat jäävät osaksi normaalia koulutyötä. On herännyt idea toiminnan jatkamisesta iltapäiväkerhossa tai koulun kerhossa. Jatkuvuus ei ainakaan ole kiinni siihen osallistuvien lasten määrästä, mikäli tarkoitukseen on suunnattavissa resursseja.

Luonnontieteisiin suuntautuneita kerhoja kannattaa järjestää kaikissa peruskouluissa.

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Tytöt ja teknologia -valinnaiskurssi (38 h)

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tavoitteena oli tutustuttaa valinnaiskurssilla 8.-luokkalaisia tyttöjä erilaisiin teknologia-ammatteihin, koulutuksiin ja naisten mahdollisuuksiin teknologian parissa sekä estää tyttöjen syrjäytymisen teknologia-ammateista. Kurssiin sisältyi kemian ja fysiikan töitä ja elektroniikkarakentelua, kuten polkupyörän dynamolla toimivan kännykän latauslaitteen ja radion rakentamista. Kurssi toteutettiin keväällä 2003. Lisäksi tehtiin tutustumiskäyn-
tejä sekä osallistuttiin tiedeleirille Tukholmassa.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Erilliskurssin tarkoituksena oli vahvistaa tyttöjen itsetuntoa, sillä toiminta suunniteltiin niin, ettei etukäteistietoa tekniikasta tarvitse olla. Erityisenä tukena olivat naisopettajat.

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Vanhempien kyselyn mukaan motivaatio projektia kohtaan oli valtava suuri. Lähimmiltä kollegoilta, matematiikan, fysiikan ja kemian opettajilta, saatiin kannustavaa palautetta. Rehtorin antama palaute oli kiittävää.

TULOKSET

Tyttöjen itsetunto teknisissä taidoissa selvästi vahvistui. Suurimmalla osalla tytöistä käsitys teknologiasta ja tekniikan opiskelusta muuttui, ja monet voisivat ajatella lähtevänsä opiskelemaan tekniikkaa. Oppilaitosvierailuilla asiasta käytiin keskustelua, ja vähitellen muutosta näyttää alkavan tapahtua. Tyttöryhmässä ilmapiiri ja työskentely oli erilaista kuin sekaryhmissä: toisten kannustaminen ja tukeminen oli erityisen silmiinpistävää.

Opettajien oma toiminta on muuttunut siten, että he itse uskal-
tavat rohkeammin tehdä sitä, minkä ovat aiemmin teettäneet
miehillä. Seminaarit, koulutukset ja työryhmätoiminta muokka-
sivat ajattelua niin, että yhä useammin tulee ajateltua tunneilla
sitä, miten kohtelee tyttöjä ja poikia luokassa. Fysiikan tunneilla
esimerkiksi sähköopin töissä tytöt eivät rohkene ryhtyä töihin
yhtälailla kuin pojat, vaan heitä pitää erikseen rohkaista.

Opetussuunnitelmaan saatiin valinnaisaineeksi Tytöt ja teknolo-
gia -kurssi ja Science-kurssi, jossa on teknologiaosio sekä Tek-
stiilitöitä pojille.

Suosittelimme tällaisen kurssin pitämistä edelleen tyttöryhmäl-
le, koska niin kauan, kun tytöille ei opeteta teknistä työtä pakol-
lisena, he jäävät jälkeen pojista teknisissä tiedoissa ja taidoissa.

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

My Gener@tion – kolmen sukupolven tieto- ja viestintäteknikkakerho

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Kolmen sukupolven tieto- ja viestintäteknikan kerho My Gener@tion+ oli innovatiivinen kokeilu, jonka kohderyhmänä olivat Kajaanin normaalikoulun tytöt, heidän äitinsä ja isoäitinsä. Kerhoon valittiin 10 ryhmää, joissa jokaisessa oli kolme jäsentä eli isoäiti, äiti ja tytär. Tämä sukupolvien yhteistoiminnallisuutta korostava kerho perusti toimintansa tieto- ja viestintäteknikan (TVT) monipuoliseen hyödyntämiseen. Kerhossa kohtasivat kolmen sukupolven ihmisten arvot ja asenteet, mitä pyrittiin tuomaan esille varsinaisen toiminnan kautta syntyvissä multimediasovelluksissa.

Kerhon tavoitteet olivat tieto- ja viestintäteknikan perusvalmiuksien hankkiminen, tieto- ja viestintäteknisten taitojen syventäminen ja soveltaminen multimediatyössä, tieto- ja viestintäteknikan vaikutusten pohtiminen suomalaisen perheyhteisön naisnäkökulmasta, koulun portaalin hyödyntäminen kerhotuominnassa (vuorovaikutus), uusien näkökulmien tuominen kodin ja koulun yhteistyöhön, elinikäinen oppiminen, raja-aitojen murtaminen sukupolvien välillä tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäen sekä yksilön osaamisen vahvistaminen yhteisöllisyyden avulla.

Kerhossa opeteltiin taitoja muun muassa seuraavilta osa-alueilta: tietokone ja oheislaitteet, Internet, multimediasovelluksen suunnittelu ja toteutus sekä digitaalinen kuva. Aihealueita, joiden avulla näitä taitoja opeteltiin, olivat esimerkiksi perhealbumi, sukututkimus, naiset työelämässä eri vuosikymmeninä ja sukumme ammatit. Toiminta huipentui Kööpenhaminassa 2.–7.5.2003 järjestettyyn leirikouluun.

Eri-ikäisille naisille suunnattu kerho innosti naisia teknologian pariin. Näin tieto- ja viestintäteknologiasta tuli perheen naisten juttu. Mielenkiintoiset aiheet tutustuttivat tietotekniikan hyödyntämiseen ja poistivat ennakkoluuloja tietokonetta kohtaan.

Äitien ja isoäitien palaute tuloksista oli ”ruusunpunaista kiitosta” opetuksesta, jota he ja tytöt saivat. Erityisen plussan sai monipuolinen TVT-taitojen karttuminen. Tasa-arvokeskusteluissa henkilökunta kaipasi kohderyhmään myös poikia. Osa oli sitä mieltä, että pojat syrjäytyvät nyky-yhteiskunnasta helpommin kuin tytöt ja siksi tarvitsevat erityistä tukea elämänhallinnassaan.

Kerhotoiminnan päätuloksena oli tyttöjen tieto- ja viestintäteknisten valmiuksien kohoaminen opetusministeriön määrittelemälle OPE.FI:n I tasolle, osin jopa II tasolle. Hankkeen tuloksena kolme sukupolvea työskenteli yhdessä tieto- ja viestintäteknisessä oppimisympäristössä. Isoäidin ja äidin tiedot siirtyivät tyttären pääomaksi muun muassa tehtyjen Sukumme ammatit ja Lapsuuteni – Kolme näkökulmaa -multimediaesitysten myötä. Lisäksi tuloksena oli kodin ja koulun välisen yhteistyön laadullinen kehitys etenkin isovanhempien osalta.

Kerhon tuloksena tyttöjen tieto- ja viestintäteknikan tiedot ja taidot ovat huomattavasti paremmat kuin ikäluokalla yleensä. Tämä voidaan todentaa Kajaanin normaalikoulun TVT:n opetussuunnitelman tavoitetasojen arviointiosiossa. Yllättävin tulos oli isoäitien aktiivinen toiminta omien TVT-taitojensa kehittämisessä. Osa innostui hankkimaan tietokoneen ja Internet-yhteyden. Osallistujien myönteinen asenne ja rohkeus tieto- ja viestintäteknikkaa kohtaan on maininnan arvoinen asia.

My Gener@tion+ -kerhon loputtua koulun omaan toimintaan jäi tieto- ja viestintäteknikan kerho. Kerhoon valitaan sellaisia oppilaita, joilla ei muuten ole mahdollisuutta harrastaa tieto- ja viestintäteknikkaa.

Kolmen sukupolven kohtaaminen tieto- ja viestintäteknisessä ympäristössä on ainutlaatuinen yhdistelmä koulutusjärjestelmässämme ja ehkä koko maailmassa. Toimintamallia voi soveltaa perus- ja lukio-opetukseen sukupuolesta riippumatta.

**TYTTÖJEN JA NAISTEN
KANNUSTAMINEN
EI-PERINTEISIIN
VALINTOIHIIN**

**OPPILAIKEN,
TYÖYHTEISÖN
JA VANHEMPIEN
SUHTAUTUMINEN**

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Erityisluokanopettaja Vesa Valtanen ja
luokanopettaja Esko Piippo
Kajaanin kaupungin Keskuskoulu
Väinämöisenkatu 28, 87100 Kajaani

Viestintäkurssi tytöille

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tarkoituksena oli edistää tyttöjen viestintäteknologian käyttöä peruskoulussa. Projekti kesti syksystä 2002 kevääseen 2004. Osallistujana oli 25–33 peruskoulun 5.–7. luokkien tyttöä.

Kerhon tavoitteena oli rohkaista tyttöjä opiskelemaan peruskoulun 5. luokalta lähtien informaatioteknologian hallintaa ja hyväksikäyttöä ja saada heidät innostumaan niistä. Tytöt kehittivät kerhossa osaamistaan, jotta myöhemmissä koulutusvalinnoissa heillä olisi kykyä valita myös aineita, joissa käytetään viestintäteknologiaa.

Viestintäkerhossa tytöt kokoontuivat kerran viikossa kahden vuoden ajan kaksi tuntia kerrallaan. Kerhotyöskentelyssä toteutettiin koko lukuvuoden kestävää projektiivista työtä, johon työn osa-alueet kytkeytyivät. Kerholaiset valmistsivat www-sivuja, joissa on muun muassa kuvia, tekstiä, animaatioita ja videokuvausvauksia. Lähtökohtana oli oppilaan itsensä monipuolinen kuvaaminen sähköisillä sivuilla. Kurssilla tytöt tekivät myös dokumenttivideon naisjohtajuudesta, jossa haastateltiin paikallisia naisjohtajia. Naisjohtajuus oli yksi WomenIT-hankkeen keskeisistä teemoista.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Projektin työskentelyssä lähdettiin oppilaiden omista kiinnostuksen kohteista. Työskentely tyttöryhmässä antoi tilaa tuoda esille omaa itseään, eikä läsnä ollut esimerkiksi niitä jännitteitä, joita samanikäisten poikien läsnäolo saattaisi aiheuttaa. Avun pyytäminen oli varmasti avoimempaa ja oman itsensä kuvailu luonnollisempaa. Lisäksi tytöt kokivat, että voivat pyytää avoimesti opastusta melko vaikeiden tietokoneohjelmien käyttöön.

Oppilaat olivat innoissaan kerhosta, ja ensimmäisen vuoden jälkeen kerholaisia tuli suuri joukko lisää. Myös uusien oppilaiden innostuneisuus oli silmiinpistävää. Työyhteisö suhtautui projektiin positiivisesti.

Työt olivat pitkäjänteisiä kokonaisuuksia, jotka jäivät dokumentteina oppilaiden haltuun omina tuotteina. Lähes kaikki kerholaiset saivat valmiiksi oman cd-rom-levyn, jossa he esittelevät muokatuilla sivuilla perhettään, ystäviään, harrastuksiaan, mieli-musiikkiaan tai jotakin muuta oppilaan valinnan mukaan. Jotkut oppilaat valmistivat myös näille sivuille liitetyn pienoiselokuvan. Suurin tuotos oli naisjohtajuusvideon valmistaminen. Huomattavaa oli myös oppilaiden viestintätekniisten taitojen kehittyminen ja taiteellisen luovuuden esiintulo. Projektin aikana opittiin kiinnittämään enemmän huomiota eri sukupuolten toimintatapoihin ja tyttöjen ja poikien erilaiseen ryhmäkulttuuriin.

Projektin tuotoksena syntyi kuvaus siitä, kuinka opetuksellisesti voidaan edetä yksittäisistä työtehtävistä kokonaisuuden, multi-mediatuotteen, luomiseen. Projektin tuotosta voidaan käyttää peruskoulun koulukohtaisen opetussuunnitelman laatimisessa (esimerkiksi aihekokonaisuuden toteutuksessa) muun muassa viestintäkasvatuksen alueella. Kouluissa laaditaan parhaillaan uusia opetussuunnitelmia, jolloin pohditaan taideaineisiin sähköisen kuvantekemisen osuutta kuvaamataidossa 5. ja 6. luokilla. Aineistoa voidaan käyttää tällaisen kurssin toteuttamiseen. Koulu pyrkii mahdollisuuksien mukaan jatkamaan toimintaa, esimerkiksi omana kerhotoimintana.

**OPPILAIKEN,
TYÖYHTEISÖN
JA VANHEMPIEN
SUHTAUTUMINEN**

TULOKSET

JATKUVUUS

Lehtorit Irja Härkönen ja Kirsti Haataja
Paltamon yläaste
Korpitie 14, 88300 Paltamo

Teknologiaa tytöille

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tavoitteena oli vähentää tyttöjen ennakkoasennetta teknologiaa kohtaan ja antaa heille rohkeutta valita perinteisesti poikien aloina pidettyjä linjoja. Lähtökohtana olivat vaikutelmat siitä, että tytöillä on negatiivinen ennakkoasenne ja arkuus teknologiaa kohtaan, vaikka heidän teoreettinen osaamisensa esimerkiksi fysiikassa on vähintään yhtä hyvää kuin pojilla. Tällä kurssilla oli tarkoitus karistaa pelkoja ja ennakkoasenteita.

Tytöt ja teknologia -kurssi korvasi peruskoulun yläluokkaisilla yhden soveltavan kurssin. Kurssi ajoittui yhden lukuvuoden ajalle. Kurssilla valmistettiin pienimuotoisia elektroniikan laitteita valmiista komponenttisarjoista. Lisäksi tehtiin vierailuja yrityksiin, tiedekeskuskuksiin, museoihin ja kouluihin. Kansainvälistä yhteistyötä tehtiin Ruotsiin suuntautuneella tiedekeskusmatkalla.

Tyttöjen oma valinnaiskurssi antoi tytöille mahdollisuuden tutustua teknologiaan ja siihen liittyviin ammatteihin monesta eri näkökulmasta. Yritimme innostaa tyttöjä valitsemaan myös koulusamme valinnaisaineena olevaa teknistä työtä sekä lukioon mennessään opiskelemaan pitkää matematiikkaa, fysiikkaa ja kemiaa. Näin heillä olisi paremmat mahdollisuudet jatkossa suuntautua teknisille aloille.

Jo kurssin alkuvaiheissa oli nähtävissä tyttöjen positiivinen asenne ja innostuneisuus teknologiaa kohtaan. Oppilaiden vanhemmat pitivät mahdollisuutta osallistua kurssille tietyllä tavalla etuoikeutena. Työyhteisö suhtautui myönteisellä tavalla, vaikka kurssin vuoksi aika ajoon jouduttiin poikkeamaan tavallisista arkirutiineista.

Projekti antoi uusia ulottuvuuksia perinteiseen koulutyöhön. Tytöt saivat perehtyä teknologiaan itse tekemällä, tutkimalla, kokeilemalla ja havainnoimalla. Tytöt olivat itsekkin yllättyneitä tekniikan kiehtovuudesta, ja elektroniikkarakentaminen sujui opettajan näkökulmasta katsottuna erittäin näppärästi. Asenne teknologiaa kohtaan muuttui myönteisemmäksi, ja kynnys lähteä matemaattisille ja teknisille kursseille madaltui, osoituksena tästä muun muassa se, että osa tytöistä valitsi seuraavan vuoden soveltavaksi kurssiksi tarjolla olleen teknologiakurssin. Konkreettisina tuloksina voidaan pitää tyttöjen raportteja tiedekeskuksesta sekä koulussa tehtyjä elektronisia laitteita.

Projektin mahdollistama kurssi on saatu jatkossa pysyvästi koulun kurssitarjottimelle ja lukuvuodeksi 2004-2005 valintoja tehtiin niin paljon, että kurssi toteutuu.

Perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien tyttöoppilaat ovat sopiva kohderyhmä. Vaikuttaa siltä, että tytöt eivät vielä vuosienkaan päästä mielellään hakeudu poikien kanssa samaan ryhmään tämäntyppiselle kurssille.

**TYTTÖJEN JA NAISTEN
KANNUSTAMINEN
EI-PERINTEISIIN
VALINTOIHIN**

**OPPILAIKEN,
TYÖYHTEISÖN
JA VANHEMPIEN
SUHTAUTUMINEN**

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Lehtori Veikko Nuottajärvi ja
tuntiopettaja Pirjo Westersund
Ruukinkankaan koulu
Ruukinkatu 5, 89600 Suomussalmi

Teknologia tutuksi

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tarkoituksena oli tehdä teknologia ja sen ilmenemismuodot tutuksi tytöille sekä osoittaa, kuinka paljon teknisten alojen opiskelupaikkoja, ammatteja ja yrityksiä on Suomessa. Tärkeä tavoite oli myös, että tytöt voittaisivat ”pelkonsa” teknisiä laitteita kohtaan, sekä poistaa ennakkokäsitys teknologiasta ”poikien omana aineena, josta tytöt eivät voi ymmärtää mitään”.

Ala-luokilla (3.–6.) pidettiin oppilaskerhoja, joissa opiskeltiin kuvien käsittelyä, digitaalikameran käyttöä, videointia, Internetiä sekä eri ohjelmia, kuten Paint, Word tai Gif Animator.

Yläluokilla (8.–9.) tytöille tarjottiin valinnaisaine, joka sisälsi 8. luokkalaisilla kolme eri kokonaisuutta: tietokonekurssi, jolla opeteltiin käyttöjärjestelmä, tutkittiin koneen rakenteista muun muassa kovalevyä ja väyliä, elektroniikan kurssi, jolla muun muassa rakennettiin pieni elektroninen laite sekä kivenkäsittelykurssi, jolla tytöt opettelivat käyttämään kivipajaa. 9. luokalla keskityttiin erilaisten laitteiden mallintamiseen ja ohjelmointiin Robolabilla, opeteltiin PowerPoint-ohjelma ja tehtiin kotisivut omista Robolab-laitteista Internetiin sekä perehdyttiin tietoturva- ja virusasioihin. Opettajina toimivat myös lehtorit Kimmo Huttu, Ari Manninen ja luokanopettaja Jaana Heikkinen.

Tytöt kävivät tutustumassa Evox Rifa -kondensaattoritehtaaseen Suomussalmella ja Suomussalmi-opiston sähkötekniikan osastoon. Lopuksi teimme vierailun Helsinkiin. Matkalla käytiin myös Kuopiossa ammattikorkeakoulun tietotekniikan osastolla. Helsingissä vierailtiin TTK:lla Otaniemessä, ABB:llä (sähkömoottorit), Kemiralla (nikkelin paljastuskoe oppilaiden tehtävänä) ja viimeiseksi Heurekassa Hius- ja Todellisuus tänään -näyttelyssä.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Yritimme opettaa asioita ”tyttöjen tavalla”. Selkeät ohjekirjat ja ohjeet ovat tärkeitä. Tarvitaan paljon tukea uusien asioiden käsittelyssä – tukea siihen, että uskaltaa kysyä mitä tahansa. Ammatteja ja opiskelupaikkoja esiteltiin ja tutustuttiin työn tekemiseen teknisillä aloilla.

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Oppilaat olivat innostuneita ja kiinnostuneita opetettavista asioista. Työyhteisö suhtautui myönteisesti. Kaksi naisopettajaa koulutautui tietotekniikan asiantuntijoiksi (15 ov) työn ohella. Lisäksi he kävivät video- ja sähköoppikurssin. Vanhemmat suhtautuivat myönteisesti koulutukseen.

TULOKSET

Mielestämme saavutimme asetetut tavoitteet. Opettajien ammattitaito lisääntyi ja tytöt ovat saaneet runsaasti oppia tietotekniikasta ja informaatioteknologiasta sekä teknisen alan koulutuspaikoista ja ammateista.

Tulevaisuus näyttää, valitsevatko tytöt teknisiä aloja opiskelu-kohteikseen tai ammateikseen.

Alaluokkien kerhot todennäköisesti jatkavat toimintaansa, mutta yläluokilla tyttöjen teknologia ei ole valinnaisaineena. Teknologia-aineiden jatko riippuu uusista opetussuunnitelmista. Opettajat voivat hyödyntää saamaansa tietoa uusia kursseja suunnitellessaan.

Kaikille luokka-asteille nollaluokasta lukioon.

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Tekniikka tutuksi tytöille

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Lukion 1. ja 2. vuosikurssin tytöille tarjottiin kursseja, joilla he tutustuivat monipuolisesti teknologiaan ja teollisuuden työpaikkoihin. Tarkoituksena oli saada tytöt kiinnostumaan teknologia-aloista ja antaa heille virikkeitä ammatinvalintaa varten. Projektilla oli tarkoituksenaan myös antaa alkusysäys sille, että Suomussalmen lukion opetussuunnitelmaa kehitetään teknologiapainotteiseen suuntaan. Lisäksi toiveena on, että suomussalmelais-syntyisiä teknologian osaajia olisi enemmän palaamassa kotipaikkakunnalle, ja yrityksiä uskallettaisiin perustaa, jos tytötkin kiinnostuisivat teknologiasta.

Toimintaan kuului useita kursseja. Yksi oli niistä mentorointi eli kummitoiminta, jossa teknologiaa jo opiskelevat naiset vierailivat koululla ja toimivat kummeina lukiolaisille. Kurssitarjonnassa oli myös yritysvierailuja, tietotekniikkakurssi, elektroniikkarakennuskurssi ja fysiikan työkurssi. Tekniikan eri osa-alueet tulivat tutuksi myös kurssilla ammattikoulussa Suomussalmi-opistolla. Ryhmä teki myös Tukholmaan tiedeleirimatkan. Mentorit osallistuivat yhdessä lukion tyttöjen kanssa mentorointivalmennukseen, yritysvierailuihin ja tiedeleirimatkaan.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Uutta olivat tyttöryhmät ja monen erityyppisen kurssin tarjoaminen tytöille. Tytöt saivat erittäin monipuolisen kuvan teknisen alan koulutusohjelmista ja ammateista.

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Tytöt toivoivat, että vastaavia kursseja olisi lisääkin. Toiminta otettiin hyvin vastaan myös työyhteisössä.

Tiedot yrittäjyydestä, teollisuuden ja teknologian ammasteista ja opiskelupaikoista lisääntyivät. Tyttöjen tietotekniset taidot kehittyivät ja ymmärrys teknologian merkityksestä yhteiskunnassa syventyi. Elektroniikkakurssille ja ammattikoulun teknologia-kurssille osallistuneilla käytännön tekniikan taidot kehittyivät. Mentorit, nettimentorit ja lukuisat teknologia-aloilla työskentelevät naiset antoivat erinomaisia malleja tytöille. Tulokseksi mainittakoon myös projektin myötä syntyneet ja syventyneet yhteydet muihin oppilaitoksiin ja yrityksiin.

TULOKSET

Teknologiakasvatus on lukion uuden opetussuunnitelman aihekokonaisuus, jota sisällytetään eri kursseihin. Tietoteknisiä valmiuksia kehitetään monissa oppiaineissa. Opetuksessa pyritään huomioimaan sukupuolten erot ja tyttöjä kannustetaan enemmän kiinnostumaan teknologiasta. Syntyneitä lukuisia yrityskontakteja voidaan hyödyntää jatkossakin.

JATKUVUUS

Kurssin käyneistä tytöistä 12 kirjoitti ylioppilaaksi keväällä 2004. Viisi heistä sai opiskelupaikan teknillisestä yliopistosta, heistä neljä otti sen vastaan. Tyttöjen hakeutuminen teknillisiin yliopistoihin on yksi koko WomenIT-projektin parhaista saavutuksista.

Opinto-ohjaaja Anja Kunnari, lehtorit Pekka Meriläinen,
Juha Pitkänen ja Jarmo Sirviö
Kastellin lukio
Kajaanintie 54, 90230 Oulu

Kiinnostu luonnontieteestä ja tekniikasta! -kurssi

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Kastellin lukion projektissa kehitettiin Kiinnostu luonnontieteestä ja tekniikasta! -kurssi, joka toteutettiin syksyllä 2003. Kurssin ideana oli tukea opiskelijoiden, erityisesti tyttöjen, urasuunnittelua ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opiskelua. Kurssi toteutettiin lukion ensimmäisessä jaksossa.

Kurssin pohjana oli kehittämis- ja tutkimustyö tyttöjen matemaattikan, fysiikan ja kemian itsearviointitaidoista. Tavoitteena oli löytää keinoja, joilla voidaan tukea opiskelijoiden itsearviointitaitoja ja poistaa opiskelua ja urasuunnittelua koskevia itsearviointivirheitä. Opiskelija saattaa esimerkiksi ajatella, ettei ole yhtään matemaattinen ihminen, vaikka pärjää hyvin matemaattisissa aineissa. Maria Kukkosen toteuttama tutkimus koostui itsearviointijaksosta ja haastatteluista, joiden avulla saatiin tarkempaa tietoa siitä, miten tyttöjen käsitykset itsestään ja näiden aineiden opiskelusta muotoutuivat oppituntitilanteissa. Tutkimuksessa analysoitiin sekä myönteisesti että kielteisesti tulkittuja opiskelutilanteita.

Tutkimustyön pohjalta suunniteltiin Kiinnostu luonnontieteestä ja tekniikasta! -kurssi, joka sisälsi neljä opiskelukokonaisuutta, toiminnallisen teollisuusvierailun Rautaruukilla ja vierailun Oulun ammattikorkeakoulun hyvinvointiteknologian koulutusohjelmaan. Opintokokonaisuudet olivat Koulun tarjoamat tietotekniikan käyttömahdollisuudet, Opinto-ohjauksen tietopaketti, Luonnontieteellisen ja matemaattisen tekstin avaaminen sekä Ko-keellisuus ja havainnointi luonnontieteessä. Rautaruukilla oppilaat tekivät pienimuotoisia selvityshankkeita eri työpisteissä, haastattelivat työntekijöitä ja hankkivat tietoa kustakin työpisteestä. Lopuksi opiskelijat laativat selvitettävänä olleista teemoista kirjallisen raportin, posterin tai PowerPoint-esityksen.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Opettajat tutustuivat tutkimuksen kautta tyttöjen käsityksiin itsestään oppijoina ja pystyivät kehittämään sen myötä omaa opetustyötään. Rautaruukin naisinsinööreihin tutustuminen antoi positiivisia roolimalleja tytöille. Kurssin myötä oppilaat tutustuivat opettajiin paremmin ja nopeammin kuin normaalisti. Tämän uskotaan alentavan kynnystä kysymysten tekemiseen.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Erityisesti Maria Kukkosen tutkimus herätti kiinnostuksen kollegoiden parissa. Oppilaat kiittivät kurssia monipuoliseksi ja joustavaksi kokonaisuudeksi.

TULOKSET

Kurssin tavoitteet toteutuivat. Opiskelijoille annettiin eväitä ja keinoja pohtia omaa opiskeluaan, ja jokainen projektissa mukana ollut opettaja ottaa nykyisin huomioon omassa luokkatyöskentelyssään kokeilussa opitut uudet näkökulmat.

Opiskelijapalautteessa mainitaan muun muassa ryhmätyöskentelytaitojen kehittyminen, hyvän tiimihengen syntyminen ja opiskelutekniikan kehittyminen. Lisäksi joidenkin mielestä ammattiuran miettiminen auttoi tekemään sopivia kurssivalintoja. Kurssin myötä opiskelijat pystyivät hyödyntämään koulun tarjoamaa tietotekniikkaa nopeammin kuin muina syksyinä. Yhteistyö opettajien kesken koettiin tärkeänä ja samalla opittiin kollegoilta. Itsearviointitutkimus antoi opettajille tietoa esimerkiksi siitä, miten motivaatio pysyi yllä tuntityöskentelyn eri tilanteissa. Keskustelut tutkija Maria Kukkosen kanssa antoivat näkemystä tytöistä oppijoina.

Kiinnostu luonnontieteistä ja tekniikasta! -kurssilla saavutetut tavoitteet – tiedot, taidot ja asenteet – yritetään pitää yllä aineopintojen kursseilla. Opiskelijoiden omaksumia opiskelutekniikoita ja työtapoja hyödynnetään ja niitä syvennetään fysiikan, kemian, matematiikan ja tietotekniikan kursseilla. Hankkeessa tuotettiin esimerkkejä ja kokemuksia näistä työtavoista. Opinto-ohjauksen yhteyteen pyritään perustamaan IT-klinikka. Lisäksi pyydetään vierailijoita teollisuudesta opinto-ohjauksen ja eri oppiaineiden tunneille koko lukio-opiskelun ajan. Koko koululle järjestetään studia generalia -luentoja ja ura- ja opiskelijarekrytointi-iltapäiviä ja pidetään yllä koulun yhteyksiä työelämään.

JATKUVUUS

Lehtorit Jari Kinisjärvi ja Sirpa Risteelä
Karjasillan lukio, Lintulammentie 7, 90150 Oulu
Lehtori, vararehtori Asta Nokkoudenmäki-Huhta ja
lehtori Irma Parkkila
Madetojan musiikkilukio, Suvantokatu 1, 90140 Oulu

FYKE-verkostokurssi WomenIT-näkökulmasta

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Oulun Madetojan musiikkilukion ja Karjasillan lukion projektin tavoitteena oli kehittää sellaisia oppisisältöjä ja opetusmenetelmiä, jotka kannustavat erityisesti tyttöjä luonnontieteiden opiskeluun ja luonnontieteitä soveltaviin jatkokoulutuspaikkoihin. Lisäksi tavoitteena oli aloittaa luokanopettajien ja aineenopettajien paikallinen yhteistyö luonnontieteiden opetuksessa sekä oppia vuorovaikutustaitoja ja tiimityöskentelyä eri-ikäisten ja eri sukupuolta olevien kanssa. Kohderyhmänä oli Karjasillan lukion ja Madetojan musiikkilukion 1. ja 2. vuosikurssin fysiikan ja kemian opiskelijoita sekä 10 ala-asteen luokkaa kolmelta eri koululta.

Lukion opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat tietoiskuja ala-asteilla sekä FYKE-maailman ala-asteikäisille. Tietoiskujen aiheina olivat muun muassa liike, voima, kitka, valo-oppi sekä virtapiiri. FYKE-maailmassa tutustuttiin puolestaan happamuuteen ja emäksisyyteen, sähkökemian, sähköön ja magneetteihin, tasapainoon, mittavälineisiin, valoon ja ääneen.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Perinteisesti lukion fysiikan työkurseille ei ole osallistunut juuri-kaan tyttöjä, mutta kurssi, jossa opiskelijat opettavat asioita pienemmille, innosti suuren joukon tyttöjä mukaan. Samalla innostettiin ala-asteiden oppilaita luonnontieteiden pariin. Kurssin monipuolisuutta lisäsivät vielä vierailut, joiden myötä lukiolaiset saivat runsaasti tietoa luonnontieteiden opiskelumahdollisuuksista ja yrityksistä, jotka soveltavat luonnontieteiden osaamista.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Työyhteisössä toiminta otettiin positiivisesti vastaan. Toiminnan kautta koulujen saama julkisuus koettiin erityisen myönteiseksi asiaksi. WomenIT-projektin myötä opettajanhuoneessa on virinnyt yleistä keskustelua siitä, ovatko tytöt ja pojat erilaisia oppijoita. Ala-asteet kokivat FYKE-maailman erittäin hyväksi yhteistyömuodoksi ja toivovat yhteistyön jatkuvan.

TULOKSET

Lukiolaisten mielestä heidän omat fysiikan ja kemian ilmiömaailman tietonsa syventyivät ja konkretisoituivat, kun he itse joutuivat selittämään asioita nuoremmille oppilaille. Opiskelijat oppivat vuorovaikutustaitoja ja tiimityöskentelyä eri-ikäisten ja eri sukupuolta olevien kanssa. Projektin toteuttamistapa oli erittäin onnistunut, koska kurssille osallistui enemmän tyttöjä kuin perinteiselle lukion fysiikan ja kemian työkurssille. Näyttää siis siltä, että tämäntyyppinen toiminta kiinnostaa tyttöjä.

Ala-asteen oppilaiden palautteen perusteella projekti herätti mielenkiintoa luonnontieteitä kohtaan. Mukana olleiden ala-asteen opettajien palautteen mukaan lukion opiskelijoiden positiivinen asennoituminen välittyi pienemmille oppilaille. Tietoiskut ja FYKE-maailma koettiin erittäin mielekkäiksi toimintatavoiksi,

ja lukiolaiset saivat kiitosta niiden suunnittelusta ja toteutuksesta.

Projektissa mukana oleminen on lisännyt lukion opettajien sekä opettajien ja opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta. Lukion opettajien tietoisuus siitä, että luokassa on erilaisia oppijoita, vahvistui projektin myötä.

Tämäntyyppistä kurssia on tarkoitus tarjota tulevaisuudessakin lukion opiskelijoille.

Lukioihin, joissa on kiinnostusta luonnontieteiden opettamisen kehittämiseen ja yhteyksien luomiseen ala-asteille. Kouluille, jotka ovat lähekkäin.

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Matematiikan tutortupa

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Projektin tavoitteena oli auttaa OAMK:n tekniikan yksikön opiskelijoiden menestystä matematiikan opinnoissa pystyttämällä matematiikan tutortupa ja kehittää sitä opiskelijoita tukevaksi toimintamuodoksi ja pysyväksi käytännöksi yksikössä. Kevään 2003 tavoitteena oli myös kokeilla matematiikan tutortupaa tyttö- ja poikaryhmissä erikseen ja seurata, millaisia kokemuksia sekä tutorit että tutoroitavat saavat näistä eriytetystä ryhmistä.

Matematiikan tutoreina (opettajina) toimivat pääosin toisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijat, jotka suorittivat ensimmäisenä opiskeluvuotenaan matematiikan kurssit menestyksekkäästi. Tutoroitavina olivat pääasiassa ensimmäisen vuoden opiskelijat, mutta myös ylempien vuosikurssien opiskelijat, jotka halusivat uusia aikaisemmin hylättyjä arvosanojaan. Opetusta oli viikoittain sovittuina ajankohtina kuluvan opintojakson mukaisesti kolmena iltapäivänä kaksi tuntia kerrallaan.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tyttöjen toimimisen matematiikan tutoreina ajateltiin rohkeasti myös tekniikan yksikön muita tyttöjä jatkamaan rohkeasti insinööriopintoja. Lisäksi molemmille sukupuolille vahvistui käsitys, etteivät tytöt ja insinööriopinnot ole mahdoton ja epänormaali yhdistelmä. Pienemmissä opetusryhmissä tapahtuva henkilökohtainen ohjaus helpotti ujompiä kysymään itselleen epäselviä kohtia.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Varsinainen toiminta otettiin vastaan myönteisesti. Myös matematiikan opettajilta saatiin myönteinen vastaanotto alkuhankaluuksien ja epätietoisuuden jälkeen. Kaikki palautetta antaneet kokivat toiminnan varsin tarpeelliseksi, osa piti pieniä ryhmiä sopivina, mutta joillain tutoreilla olisi saanut olla enemmänkin tutoroitavia.

TULOKSET

Projektin tuloksia olivat matematiikan tutortuvan toiminnan käynnistys ja pilottikokeilu OAMK:n tekniikan yksikössä. Useimpiin tutortupakertoihin saatiin tutoroitavia opiskelijoita, vain muutama tutorointikerta jouduttiin pitämään päivystysluontoisena. Hienoa oli se, että toimintaan osallistui toisena lukuvuonna enemmän opiskelijoita kuin ensimmäisenä lukuvuonna.

Tutortuvan toteuttaminen eriytetyissä ryhmissä ei kuitenkaan onnistunut. Tutortupatoimintaan ei saatu tarpeeksi tyttöjä mukaan, ei tutoreiksi eikä tutoroitaviksi, koska tytöillä oli ilmeisesti täydet lukujärjestykset jo ilman tutoraikoja. Tämän takia kokonaisen tyttöryhmän aikaansaaminen olisi ollut mahdottomuus. Tämä saattoi johtua siitä, ettei tieto tutortuvasta loppujen lopuksi saavuttanut tarpeeksi hyvin yksikön opiskelijoita. Opettajat, joille asiasta tiedotettiin, eivät välttämättä välittäneet tietoa edelleen opiskelijoille. Yksi tutor arveli ehkäisseensä muutaman nollan (hylätyn arvosanan), mikä on varsin konkreettinen tulos.

OAMK:n tekniikan yksikössä päätettiin jatkaa matematiikan tu-
tortupatoimintaa, koska opiskelijat kokivat sen tarpeelliseksi ja
jo olettivat toiminnan jatkuvan. Harkinnassa on ollut myös toi-
minnan laajentaminen fysiikan kurssien tueksi.

Toukokuussa 2003 tekniikan yksikössä pidettiin varsinaisen ope-
tuksen päätyttyä kertauskurssi matematiikan kursseista niille,
jotka saivat nollan eli hylätyn arvosanan kursseista. Matemati-
ikan tutoreita hyödynnettiin myös tämän kurssin yhteydessä.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun muita yksiköitä on rohkais-
tu kokeilemaan heidän opiskelijoidensa kanssa vastaavanlaista
toimintaa.

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Apulaisrehtori Pirkko Rouvinen ja tuntiopettaja Paula Virtanen
Raahen koulutuskuntayhtymän Raahen ammattioppilaitos ja
Lybeckerin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos
Raahen ammattioppilaitos, PL 7, 92101 Raahen

Fysiikan ja kemian opetusmenetelmien sisältöjen ja menetelmien kehittäminen

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Projektissa suunniteltiin ja toteutettiin Värjäyksen kemia -kurssi, joka oli osa pakollista fysiikan ja kemian kurssia artesaaniopiskelijoille ja valinnainen laboranttiopiskelijoille. Puolet kurssista toteutettiin Raahen ammattioppilaitoksen laboratoriossa, ja toinen puoli opintomatkana alan työpaikkoihin Tampereen seudulle. Kurssille osallistui opiskelijoita ja opettajia molemmista oppilaitoksista.

Tavoitteena olivat fysiikan ja kemian merkityksen vahvistaminen, opetuksen kehittäminen, oppilaitosten erityisosaamisen, työvälineiden ja tilojen hyödyntäminen, tekstiilitekniikan hyödyntäminen laboranttikoulutuksessa, oppilaitosten välisen yhteistyön kehittäminen sekä eri alojen opiskelijoiden verkostoituminen.

Lähtökohtana oli saada tytöt ja naiset kiinnostumaan luonnon-tieteellisestä tiedosta ja sen merkityksestä ja käyttöarvosta omassa ammatissa. Tavoitteena oli vahvistaa ammatillista osaamista (värjäys, kemia) ja saavuttaa lisäarvoa eri alojen opiskelijoiden verkostoitumisesta.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Opiskelijoille tarjottiin tietoa opiskelu- ja työmahdollisuuksista tekstiilitekniikan alalla sekä lisätietoa ammatillisista suuntautumisvaihtoehdoista. Opettajat, toiminnan vetäjät ja muut projektin puitteissa tavatut pätevät, innostuneet ja asiantuntevat naiset ovat mahdollisesti vaikuttaneet esikuvina opiskelijoille.

OPPILAITOJEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Työyhteisö suhtautui toimintaan aluksi varovaisen odottavasti ja myöhemmin positiivisesti.

TULOKSET

Suoritetun arviointikyselyn mukaan kurssista saadut kokemukset todettiin hyväksi. Projekti paransi valinnan mahdollisuuksia ja lisäsi opiskelijoiden uskallusta hakeutua työhön alalle, jossa enemmistö on toista sukupuolta. Koska kurssille osallistuneiden opiskelijoiden ikäjakauma oli laaja, kurssi valmensi huomioimaan eri-ikäiset ihmiset.

Opetussuunnitelman kehittäminen jatkuu. Hankkeen avulla saatiin kokemuksia ja aineistoa tulevia kursseja varten ja ideoita muiden opetussuunnitelmien kehittämistä varten (teorian ja käytännön yhdistäminen, tutkiva oppiminen).

Vaikka tekstiiliala mielletään naisten alaksi, opintokäynneillä todettiin, että pääosa työnjohtajista ja suuri osa työntekijöistä oli miehiä, erityisesti teknisten tekstiilien ja teollisuuden aloilla. Halukkuus tämän jakauman purkamiseen näytti kasvavan opiskeli-

joissa. Opiskelijat huomasivat myös, että työpaikkaa kannattaa miettiä myös epätyypillisiltä aloilta, jolloin saattaa löytää mielenkiintoisen ja haasteellisen työn.

Kurssi on toteuttamiskelpoinen myös tulevina vuosina. Projektiin osallistuneet ovat ensisijaisesti vastuussa projektin jatkuvuudesta. Suunnitelma kurssin toteutuksesta tulevina vuosina on olemassa. Tuloksia, kokemuksia ja palautetta hyödynnetään myös muiden kurssien toteutuksessa.

JATKUVUUS

Teknisen työn opettaja Merja Anundi
Oulunsuun ala-aste, Kastellin yläaste ja lukio
Kajaanintie 54, 90230 Oulu

Teknologiakasvatuksen kehittämisen- ja kokeilu- projekti Oulunsuun ja Kastellin kouluissa

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Teknologiakasvatuksen kehittämisen- ja kokeiluprojektin tavoitteena oli lisätä tyttöjen motivaatiota opiskella tekniikkaan liittyviä oppiaineita sekä herättää kiinnostusta teknisiä ammattuuria kohtaan. Toiminnan avulla pyrittiin lisäämään tyttöjen tiedon ja taidon tasoa eli teknologisen kompetenssin tasoa kehittämällä koulun opetussuunnitelmaa siten, että myös tytöillä on mahdollisuus teknologian ja teknisen työn opetukseen. Samalla pyrittiin vaikuttamaan oppilaiden asenteisiin ja stereotyyppisiin ajatusmalleihin.

Kaikille 7.-luokkalaisille oppilaille järjestettiin vuosina 2002–2004 pakollinen teknologia- ja tuotantoelämä -kurssi, jonka laajuus oli oppilasta kohden yksi viikkotunti yhden lukukauden aikana. Teknologiakurssi toteutettiin myös lukiolaisille kevätlukukaudella 2003. Lisäksi Oulunsuun ala-asteen tytöille tarjottiin teknologiakerhoa syksyllä 2002.

TYTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tytöille, jotka ovat valinneet tekstiilityön valinnaisaineeksi, järjestettiin mahdollisuus tutustua teknologian ja teknisen työn opetukseen. Nainen teknisen työn opettajana toimi esimerkkinä tytöille ja antoi uskoa heidän kyvyilleen oppia tekniikkaa.

Vanhemmat kiittivät erityisesti teknologiakursseja. Opettajat sitoutuivat projektiin ja halusivat tukea sitä. Kiinnostuneina seurattiin tyttöjen edistymistä teknisissä opinnoissa. Haastetta toivat joidenkin opettajien ja oppilaiden asenteet esimerkiksi naispuolisen teknisen työn opettajan pätevyyttä tai tyttöjen kykyä ymmärtää teknisiä asioita kohtaan. Toisaalta matematiikan ja fysiikan opettajat halusivat tehdä monenlaista yhteistyötä.

Tuloksena opetussuunnitelmat muuttuivat ja mahdollistavat nykyään myös tyttöoppilaiden osallistumisen tekniikan opetukseen riippumatta heidän aiemmista kurssivalinnoistaan. Tuloksena ovat myös sukupuolisensitiivisen teknologiakasvatuksen kehittäminen, tyttöjen kokemusten, tietojen ja taitojen kartuttaminen sekä koulun asenneilmaston muutokset.

Kurssille osallistuneille järjestettiin mahdollisuus valita 8. luokalla valinnaisainekurssi Joka naisen ja miehen teknologia ja se toteutettiin 2003–2004. Suunnitteilla on myös muita aiheeseen liittyviä kursseja sekä projektikurssien sisältöjen sisällyttämistä muihin kursseihin. Toiminta on vaikuttanut koulun elämään, sen vaikutukset koulun asenneilmastoon tasa-arvoa edistävästi ja ennakkoluulojen purkamiseksi ovat olleet positiiviset. Toiminta on kartuttanut opettajien ja oppilaiden kokemuksia ja rohkaissut koulun henkilökuntaa, oppilaita ja vanhempia tukemaan tyttöjen tekniikan opiskelua. Projektin laajuus ja kesto (kaksi lukuvuotta) loivat pohjaa jatkuvuudelle.

Toivomme, että oma kokeiluprojektimme tarjoaisi mallia ja rohkaisisi myös monia muita kouluja kehittämään opetussuunnitelmaansa siten, että myös tytöt otettaisiin mukaan teknologian ja teknisen työn opetukseen. Toivomme myös, että vähitellen koulukohtaisten kokemusten myötä ajatus tyttöjen teknologian opetuksen tarpeesta yleissivistävässä koulussa saisi kannatusta laajemmin myös koulun hallinnolta ja viranomaisilta. Lisäksi pyrimme osoittamaan asian tärkeyden myös tutkimuksen näkökulmasta. Meneillään oleva kunta- ja koulukohtainen opetussuunnitelmatyö voi myös hyötyä projektin tuloksista.

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Kainuun ammattiopiston WomenIT-projekti 2

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Kainuun ammattiopiston projektin tavoitteena oli innostaa tyttöjä teollisuusalojen teknologia-asiantuntijatehtäviin ja ohjata heitä Kajaanissa tarjottavaan teknologia-alan korkea-asteen koulutukseen ammattikorkeakouluun ja Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden koulutusohjelmiin. Projektissa tavoitetta lähestyttiin kehittämällä IT-opintokokonaisuus ja suunnitelma joustavista opetusjärjestelyistä.

IT-opintokokonaisuuden tieto- ja viestintätekniikan mittariksi valittiin Eurooppalainen tietokoneen ajokortti -tutkinto (ECDL-tutkinto). Tätä kansainvälistä tutkintoa koekäyttivät kolmen eri koulutusalan pilottiryhmät. Ne osallistuivat syksyllä 2003 tutkinnon mukaiseen opetukseen ja testeihin. Pilottien opiskelijoista 54 prosenttia suoritti ECDL-tutkinnon. Ryhmien tuloksissa näkyivät alakohtaiset erot.

Eri koulutusaloilta kootussa opettajapilottiryhmässä opettajat arvioivat omien koulutusalojensa tieto- ja viestintätekniikan opetuksen tarpeet ja työelämävastaavuuden. Opettajapilottiryhmä määritteli kaksi vaihtoehtoista käyttöönottotapaa ECDL-tutkinnolle. Syksyllä 2004 tutkinto otetaan käyttöön neljällä koulutusallalla, ja koulutukseen osallistui noin 100–200 opiskelijaa.

IT-opintokokonaisuus sopii maakunnan koulutuksen ja työelämän kehittämisstrategioihin. Tytöt saavuttivat IT-opintokokonaisuuden suoritettuaan kansainvälisen tieto- ja taitotason tietotekniikassa, joka innoittaa heitä teknologia-alan jatko-opintoihin.

Teollisuusalojen koulutusohjelmien suunnitelma joustavista opetusjärjestelyistä toimii tyttöjen innoittajana teollisuuden teknologia-asiantuntijatehtäviin. Kainuun ammattiopiston suunnitelma tukeutuu sekä jo omassa oppilaitoksessa käytössä olevien opetusjärjestelyjen analyysiin että muualla Suomessa toteutettujen opetusjärjestelykokemusten synteisiin. Opetusjärjestelyihin rakennettiin uusia luovia ratkaisuja.

Teollisuusalojen koulutusohjelmien joustavissa opetusjärjestelyissä tytöille avautuvat mahdollisuudet valita eri koulutusohjelmia ja urapolkuja. Joustavat opetusjärjestelyt takaavat tytöille mahdollisuuden tutustua teollisuusalan eri koulutusohjelmiin ja vaihtaa jo valitsemaansa koulutusohjelmaa.

Kainuun ammattiopiston projekti käynnistyi kesällä 2002 ja päättyi syksyllä 2004. Projektissa on ollut mukana kevääseen 2004 mennessä opiskelijoita, opettajia ja teknologia-alan toimijoita yhteensä 96. Eurooppalainen tietokoneen ajokortti -tutkintokoulutusta järjestettiin yhteistyössä Edukain kanssa. Osa Kainuun ammattiopiston koulutusjohtajista ja kehitysjohtaja osallistuivat IT-opintokokonaisuuden ja opettajapilotin suunnitteluun.

Kansainvälisen tietotekniikkatutkinnon suorittaminen havahdutti tyttöt huomaamaan omat tietotekniset taitonsa. Tämä lisää rohkeutta tehdä ei-tyypillisiä valintoja.

Kainuun ammattiopiston työyhteisön suhtautuminen projektin tavoitteiden saavuttamiseen vaihteli innostuneisuudesta vastustukseen. Projektissa järjestettiin pilottiryhmiä kaupan ja hallinnon, kulttuurialan sekä tekniikan ja liikenteen koulutusaloilla. Pilottiryhmissä näkyi selvästi opiskelijoiden oman alan ammatillisen identiteetin kehittyminen, joka myös välittyi tasa-arvoasioihin suhtautumiseen.

Oulun yliopiston WomenIT-emohankkeen organisoimat mittavat tasa-arvokoulutussarjat eivät herättäneet kiinnostusta kaikissa Kainuun ammattiopiston opettajissa. Kuitenkin piloteissa toimineet rehtori, kehitysjohtaja, koulutusjohtajat, opettajat ja opinto-ohjaajat osallistuivat niihin ja työstivät tasa-arvoasioita aktiivisesti.

IT-opintokokonaisuuteen integroitu kansainvälinen tutkinto suuntaa ja yhtenäistää Kainuun ammattiopistossa annettavaa tieto- ja viestintätekniikan opetusta. Opettajapilotissa tehdyt koulutusalaakohtaiset arviot ja esitykset lisäsivät usealla koulutusallalla tieto- ja viestintätekniikkaopetuksen määrää. Oppilaspilottien palautekyselyjen tuloksista kävi ilmi, että tyttöjen menestys ECDL-tutkinnon suorittamisessa lisäsi heidän kiinnostustaan ja innostustaan tietotekniikkaa kohtaan. IT-opintokokonaisuus sai siis tytöt innostumaan ja kiinnostumaan teknologia-alasta.

Suunnitelma joustavista opetusjärjestelyistä pohjustaa Kainuun ammattiopiston opiskelijakeskeisyyden lisäämistä. Se myös välittyy oppilaitoksen mukana Kainuun maakuntamalliin vuoden 2005 alussa. Kainuun maakuntamallin koulutuskuntayhtymässä tarvitaan yhtenäinen opetusjärjestelyiden rakenne, jotta yhteistyö käynnistyy eri puolilla Kainuuta toimivien oppilaitosten kesken.

Projektin aikana toteutetut kurssit ja niistä saadut tulokset integroituvat oppilaitoksen omaksi perustoiminnaksi. IT-opintokokonaisuus (Eurooppalainen tietokoneen ajokortti -tutkinto, ECDL) sisällytetään asteittain Kainuun ammattiopiston eri koulutusohjelmiin. Koulutetut opettajat toimivat ECDL-tutkinnon asiantuntijoina omilla koulutusaloillaan.

IT-opintokokonaisuuden kansainvälinen tutkinto yhtenäistää ja terävöittää oppilaitoksessa annettavaa tieto- ja viestintätekniikan opetusta. Nopea palaute opiskelijalle tutkinnon suorittamisesta lisää opiskelijan uskoa omaan kykyihinsä ja kannustaa opiskelemaan lisää.

**TYTTÖJEN JA NAISTEN
KANNUSTAMINEN
EI-PERINTEISIIN
VALINTOIHIIN**

**OPPILAIDEN,
TYÖYHTEISÖN
JA VANHEMPIEN
SUHTAUTUMINEN**

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Professori Kaarina Kailo
Oulun yliopiston kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen
yksikkö, naistutkimuksen oppiaine
KASOPE/Naistutkimus, PL 2000, 90014 Oulun yliopisto

Tasa-arvokysymykset -koulutusprojekti (5 ov)

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Naistutkimusoppiaine suunnitteli ja toteutti tasa-arvokysymyksiin koulutusprojektin vuosien 2002–2003 aikana. Koulutukseen osallistui WomenIT:n projektihenkilöstöä, WomenIT:n alaprojektien vetäjiä, naistutkimuksen omia opiskelijoita, Oulun yliopiston henkilöstöä sekä muita asiasta kiinnostuneita. Koulutusprojektin lähtökohtana oli kehittää opintojaksoista koostuva naistutkimuksen perusopintojen painoala, jonka avulla vahvistetaan kurssille osallistuvien henkilöiden tiedollisia ja taidollisia valmiuksia käsitellä tasa-arvokysymyksiä eri kasvatus-, koulutus- ja työorganisaatioissa. Ideana oli antaa perustietoutta ja uusia näkökulmia muun muassa tasa-arvon määritelmistä, tasa-arvolaista ja tasa-arvotyön menneisyydestä, nykyisyyden haasteista ja tulevaisuuden visioista. Tasa-arvokysymykset (5 ov) koostui seuraavista kursseista: 1. Johdantokurssi: Samuus/ero, sosialisaatio, arvojen politiikka ja tasa-arvo (1 ov), 2. Ihmisoikeus- ja tasa-arvosäädökset sekä sosiaali- ja yhteiskuntapolitiikka paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla tasa-arvon näkökulmasta (1 ov), 3. Arjen tasa-arvo ja arjen eri ulottuvuudet: "Hoi-va", "tunne-työ", "palkkatyö", "vapaa-aika" ja sukupuoli (1 ov), 4. Toimintaympäristöjen toisarvoistavat rakenteet ja prosessit (1 ov) ja 5. Tasa-arvoisen tulevaisuuden paikalliset, kansalliset ja globaalit visiot (1 ov).

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Kurssi tarjosi mahdollisuuden tutustua tasa-arvoon liittyviin ilmiöihin ja käsitteisiin sekä epätasa-arvoa ja segregatiota ylläpitäviin rakenteisiin ja prosesseihin. Olemassa olevien ongelmien tiedostaminen ja tutustuminen niiden ratkaisemiseksi kehitettyihin toimenpiteisiin sekä niistä käytyyn keskusteluun haastaa pureutumaan ilmiöihin syvemmälle ja saattaa oudotkin ilmiöt ja asiat tutuiksi.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Osallistujat olivat tyytyväisiä kurssin antiin, joka on käynnistänyt monia tiedostamis- ja muutosprosesseja. Kurssin osallistujamäärän tasainen kasvu kuvasti myös kurssin positiivisia vaikutuksia. Työyhteisön suhtautuminen vaihteli vihamielisen kriittisistä asenteista kannustaviin.

TULOKSET

Oulun yliopistossa naistutkimuksen Tasa-arvokysymykset-koulutusprojekti teki tutummaksi tasa-arvon käsitteet ja herätti keskustelua aiheesta. Samalla resursseiltaan pienen naistutkimuksen oppiaineen merkitystä koko Oulun yliopistossa saatiin nostettua enemmän näkyviin. Koulutusprojekti selvensi tasa-arvoon liittyviä käsitteitä ja terminologiaa sekä tarjosi osallistujille menetelmiä analysoida omaa toimintaansa, siihen vaikuttavia arvoja ja asenteita tasa-arvon ja sen toteutumisen näkökulmasta. Koulutusprojektista ylijääneillä rahoilla julkaistiin tasa-arvoa ja naistutkimusta käsittelevä artikkelikokoelma, joka on tarkoitettu WomenIT:n kumppanien käyttöön tasa-arvokurssien sekä suunnitteilla olevan konsulttikoulutuksen oppimateriaaliksi.

Naistutkimuksen oppiaineessa Oulussa tämän koulutuksen pohjalta suunniteltiin, kehitettiin ja toteutettiin tasa-arvokysymysten painoala, joka koostuu seuraavista kursseista: Työ- ja opiskelu ympäristöä toisarvoistavat rakenteet ja prosessit (2 ov), Sukupuolten välisen segregaaation purku ja tasa-arvo (2 ov), Arjen ulottuvuudet ja sukupuolten tasa-arvo pohjoisessa periferiassa (2 ov). Kontaktiopetukseen tarvittavien varojen toistaiseksi puuttuessa kurssit voi suorittaa kirjapaketteina myös lukuvuoden 2003–2005 aikana. Lisäksi koulutuksen avulla rakennettiin perustaa tasa-arvokonsulttikoulutukselle. Kajaanin yliopistokeskus toteutti tasa-arvokoulutuskurssin vuosien 2003–2004 aikana.

Lehtori Kari Kumpulainen
Oulun yliopiston kasvatustieteiden ja
opettajankoulutuksen yksikkö
PL 2000, 90014 Oulun yliopisto

NAMU – Naiset ja multimedia Opettajien täydennyskoulutus

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

NAMU-projektin päämääränä oli madaltaa kohderyhmänä olleiden naisopettajien kynnystä uuden teknologian käyttöön. Projektissa yhdistettiin ennen kokeilemattomalla tavalla naisnäkökulma ja nykyaikainen teknologia samalle kurssille.

NAMU-kurssi toteutettiin kevään 2003 aikana. Kurssilaiset koontuivat kontaktiopetukseen viitenä viikonloppuna, ja kontaktiopetusjaksojen välissä työskenneltiin verkossa Optima Discendum -oppimisympäristössä. Kurssi koostui tekniikkatyöpajoista, asiantuntijaluennoista ja opetusaiheisen projektityön laatimisesta.

Kurssin aikana kehitettiin osallistujien tietoteknisiä taitoja ja osaamista tarjoamalla uusia ideoita opetustyön kehittämiseen tietotekniikan tarjoamin keinoin. Kurssilla käsiteltiin mahdollisuuksia uusien avoimien opetus- ja oppimismallien kehittämiseen ja pyrittiin tukemaan verkottumista. Pohdittiin kriittisesti tietotekniikan vaikutuksia yhteiskunnassa ja erityisesti opetuksessa sekä tarkasteltiin tietotekniikkaa ja sen sovelluksia naisnäkökulmasta.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Nykyisessä opettajien koulutuksessa hyödynnetään multimediaa jonkin verran, mutta kentällä työskentelevien opiskeluaikana näin ei ollut. Tämän takia kurssin suuntaaminen kentällä oleville naisopettajille oli luontevaa.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Opiskelijoiden antama palaute oli hyvää. Koulutukseen hakeutui enemmän opettajia kuin voitiin ottaa, joten kiinnostus ja tarve ovat kovia. Kaikki kurssilaiset vaikuttivat kiinnostuneilta asiasta ja halusivat petrata henkilökohtaisia taitojaan tietotekniikassa. Ulkopuolisten kommentit olivat myönteisiä ja kannustavia.

TULOKSET

Osallistujat saivat uusinta tietoutta naistutkimuksesta ja käytännön malleja multimedian soveltamisesta koulutyöskentelyyn. Projektin myötä NAMU-kurssilaisista moni sai uutta kipinää työhönsä ja oivalsi tietotekniikan mahdollisuudet ja rajoitukset oppimisen ja opettamisen tukemiseen. Tietoverkkopohjaista työskentelyä hyödynnettiin kurssilaisten välisessä kommunikoinnissa ja oppimateriaalin jakelukanavana. Eri kouluasteilla työskentelevät saivat hyödyllistä tietoutta varsinaisten kurssisisältöjen lisäksi myös toisiltaan.

NAMU:n puitteissa onnistuttiin luomaan lämpimät suhteen kurssilaisten välille, joten heidän toivotaan jatkavan keskinäistä yhteistyötä tulevaisuudessakin.

Projekti auttoi osallistujia ymmärtämään sukupuoleen liittyviä asioita.

Sukupuolien välinen tasa-arvo huomioidaan vastaisuudessa kasvatustieteiden tiedekunnan tietotekniikan opetuksessa. Kurssin sisältöjä tullaan myös hyödyntämään opettajankoulutuksessa muun muassa tieto- ja viestintätekniikan perusteiden, tietotekniikan didaktiikan ja koulutusteknologian digitaalisen median kursseilla.

JATKUVUUS

Professori Sanna Järvelä, suunnittelija Jaakko Lounila ja
opettaja Essi Kallio
Oulun yliopiston koulutusteknologian tutkimusyksikkö
Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö
kasvatustieteiden tiedekunta, PL 2000, 90014 Oulun yliopisto

TEE!

– Tytöt, työ ja teknologia

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Projektin tavoitteena oli tutustuttaa luokan- ja aineenopettajaksi opiskelevat sekä työelämässä olevat luokan- ja aineenopettajat laaja-alaisesti tieto- ja viestintätekniikan sovelluksiin. Tavoitteena oli rohkaista niiden käyttöön omassa työssä ja tukea tyttöjen ja naisten uravalintoja teknologian alalla. Positiivisten asenteiden synnyttäminen tekniikan käyttöä kohtaan oli keskeistä. Ajatuksena oli, että opettajat voisivat välittää tätä asennetta oppilaille ja opiskelijoille ja näin rohkaista myös tyttöjä tekniikan käyttöön.

Projektissa toteutettiin viiden opintoviikon kurssi Tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuudet työelämässä. Kurssi koostui oppimisteoreettisesta ja käytännöllisestä osiosta. Kurssi toteutettiin monimuoto-opetuksena siten, että se koostui lähiopetuksesta, yhteisöllisestä verkkoperustaisesta työskentelystä ja itsenäisestä opiskelusta.

TYTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Kurssiin sisältyi piilo-opetussuunnitelma siitä, miten opettajan tai opettajaksi opiskelevan oma positiivinen kokemus voisi välittyä edelleen oppilaille. Näin voitaisiin purkaa perinteistä asetelmaa tieto- ja viestintätekniikan sovelluksista pääosin ”miesten maailmaan” kuuluvina ja heidän tarpeitaan palvelevina asioina.

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Projektiin suhtauduttiin kiinnostuneesti ja sen toteutukseen oli halukkaita osallistumaan.

TULOKSET

Opiskelijat tunsivat tulleen rohkeammiksi tutustumaan erilaisiin tieto- ja viestintätekniikan sovelluksiin. Ne opiskelijat, joiden suhtautuminen teknologiaan oli ollut negatiivinen, kokivat suhtautumisessaan selvän positiivisen muutoksen kurssin myötä. Myös kiinnostus opetella lisää teknologian käyttöä ja ottaa selvää asioista oli kasvanut. Opiskelijat kokivat ilmapiirin kurssilla positiiviseksi, mikä rohkaisi heitä tutustumaan tieto- ja viestintätekniikan sovelluksiin ja kysymään neuvoa tarvittaessa. Myös ne opiskelijat, jotka olivat olleet tekemisissä teknologian kanssa ennen kurssia, pitivät kurssia hyödyllisenä itselleen.

Kurssilaiset saivat tietoa ja omakohtaista käyttökokemusta useista eri tieto- ja viestintätekniikan sovelluksista, jotka ovat opetuksen kannalta tärkeimpiä ja tällä hetkellä yleisimpiä. Tämän lisäksi luennoilla pohdittiin yhteiskuntaan, teknologiaan ja oppimiseen liittyviä teemoja. Jokainen kurssilainen tutustui ensin tiettyyn sovellukseen teknisestä näkökulmasta ja pohtii sen jälkeen, kuinka sitä voisi soveltaa tarkoituksenmukaisella tavalla opetustyössä. Lopuksi opiskelija yhdisti teknisen ja pedagogisen osaamisensa ja tietämyksensä kirjoittamalla tietyistä sovelluksista pedagogisen käyttöoppaan.

Projektin aikana koulutusteknologian tutkimusyksikössä havahduttiin pohtimaan tasa-arvoteemaa yleisemminkin, ja tarkoitus on tiedostetummin ja näkyvämmiin tuoda sukupuolisensitiivistä asennetta esiin koulutusteknologian opinnoissa. Esimerkiksi luennoilla tullaan käsittelemään tasa-arvoteemaa teknologian ja sen kehityksen näkökulmasta.

Pääasiassa projektin antia hyödynnetään jatkossa Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan koulutusteknologian tutkimusyksikössä. Tulevilla kursseillamme, jotka liittyvät sekä tiedekunnan perusopetukseen että täydennyskoulutukseen, hyödynnämme projektista saatuja kokemuksia.

Opiskelumallia voidaan soveltaa myös muilla vastaavilla kursseilla.

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Matematiikkakerhojen suunnittelemine ja järjestäminen

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

WomenIT-hankkeen aikaisen toiminnan suunnittelijat ja toteuttajat olivat lehtori Alli Huovinen ja matematiikan opiskelijat. Kohderyhmänä olivat peruskoululaiset ja aineenopettajiksi opiskelevat opiskelijat.

Matematiikan opiskelijoille jaettiin pareittain yhden kerhokerran aihe, josta he ohjauksessa työstivät lopulliset tuntisuunnitelmat ja esittivät ne toisilleen. Tämän jälkeen aloitettiin kerhotoiminta 8 koululla, ja kevääksi toimintaan tuli 4 koulua lisää. Ohjaajina oli syksyllä 14 matematiikan opiskelijaa, keväällä 22 opiskelijaa ja yksi matematiikkaan erikoistuva luokanopettajaksi opiskeleva.

Matematiikkakerhojen tavoitteena oli saada yhä useampi oppilas kiinnostumaan matematiikan opiskelusta. Erityisesti tyttöjen kiinnostusta matematiikkaa kohtaan haluttiin lisätä, jotta naisilla olisi mahdollisuus valita ammatikseen myös teknisiä aloja. Tavoitteena oli se, että kerhojen ohjaajien aineenhallinta paranisi, he oppisivat kurssikokonaisuuksien suunnittelua ja toteutusta ja saisivat varmuutta opettajaidentiteettinsä. Lisäksi tarjottiin lapsille turvallista iltapäivähoitoa mielekkään tekemisen parissa.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tytöt jättivät valitsematta lukiossa pitkän matematiikan, minkä seurauksena heidän ammatinvalintamahdollisuutensa kaventuvat. Kerhotoiminnalla pyritään juurruttamaan matemaattinen ajattelu oppilaille jo alaluokilla tavanomaisesta opetustavasta poikkeavalla tavalla.

OPPILAIEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Näyttää siltä, että äidit ovat valveutuneet huomaamaan matematiikan merkityksen, ja tyttöjä innostetaan entistä enemmän matematiikan pariin. Erityisesti äideiltä saatu palaute oli kauttaaltaan positiivista ja kannustavaa. Myös työyhteisö otti toiminnan innostuneesti vastaan.

TULOKSET

Matematiikkakerhoilla ei ollut valmista opetussuunnitelmaa eikä oppikirjaa, joten kerho-ohjaajat joutuivat miettimään itse motivoivia aiheita. Tämän vuoksi myös kerho-ohjaajat oppivat tulevaa opettajan työtään varten paljon. Muutamat ensimmäisistä kerho-ohjaajista jo ovat opetusharjoittelussa. Kerho-ohjauksesta saadut eväät näkyvät heidän toiminnassaan.

Kerholaisten määrä kaksinkertaistui ensimmäisen lukukauden jälkeen. Erityisesti tyttöjen määrä kasvoi, ja keväällä heitä oli reilusti enemmän kuin poikia. Kaikki osapuolet (lapset, vanhemmat, ohjaajat ja opettajat) kertoivat kiinnostuksen matematiikkaa kohtaan kasvaneen. Myös opiskelumotivaatio lisääntyi, sillä kerhoissa näytettiin, missä matematiikkaa tarvitaan. Näin kiinnostus matematiikkaan säilynee jatkossakin.

Toimintamme ansiosta matematiikkakerhotoiminta on jatkunut hankkeessa mukana olleissa ja alkanut uusissa Oulun kouluissa. Kerhojen suunnittelu, organisointi ja toteutus on hoidettu edelleen Oulun yliopiston matemaattisten tieteiden laitoksella. Yhteistyötä on tehty sekä Oulun kaupungin opetusviraston että koulujen kanssa. Jatkossa kerho-ohjaajien kouluttajina voivat toimia myös kerhotyön suunnitteluun ja toteutukseen osallistuneet ohjaajat.

Pyrimme kouluttamaan lisää ohjaajia ja jatkamaan matematiikkakerhoja ainakin Oulussa. Myös matematiikan kesäleireille on kysyntää. Matematiikkakerhot voisivat tarjota jatkossakin turvallista iltapäivähoitoa ja mielekästä tekemistä lapsille, tulevaisuuden matematiikan osaajille, ja opetusharjoittelua opettajiksi opiskeleville.

Matematiikkakerhoidea on levinnyt myös Turkuun ja Helsinkiin. Lisäksi kerho-ohjaajia koulutetaan ja kerhoja ohjataan videoneuvotteluna Vaalaan, Sodankylään ja Utsjoelle – toiminta sopisi siis kaikkialle.

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Tytöt, naiset ja teknologiakasvatus

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tavoitteena oli tutustuttaa opettajiksi opiskelevat naiset ja ala-asteikäiset, erityisesti tytöt, nykypäivän teknologiaan teknologiakasvatuksen avulla. Tavoitteena oli kehittää erityisesti päivä-koteihin ja peruskouluihin soveltuvaa sukupuolisensitiivistä teknologiakasvatustoimintaa. Kurssi tarjosi naisopiskelijoille mahdollisuuden paneutua teknologiakasvatukseen, joka usein mielletään miesten alueeksi.

Kurssi sisälsi opiskelijoille luentoja ja ryhmätunteja. Niillä tehtiin erilaisia ongelmanratkaisutehtäviä, joiden ratkaisemisessa käytettiin avuksi muun muassa tiimityön vahvuuksia. Tutustuttiin lennokkiprojektin kautta laajempaan projektikokonaisuuteen, jossa integroitiin eri aineita ja taitoja.

Lisäksi opiskelijat pitivät teknologiakerhoa normaalikoulun oppilaille. Normaalikoulussa kerho suunnattiin tytöille, mutta tyttöjä ilmoittautui vain 6, joten ryhmää täydennettiin 6 pojalla.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Kurssi suunnattiin naisopiskelijoille. Tämä todennäköisesti mädalsi kynnystä osallistua kurssille, sillä usealla oli käsityön aihekokonaisuuden teknologiakasvatuksen jaksosta hyviä kokemuksia.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Opiskelijat toimivat kurssilla innostuneesti, vaikka opiskelijoilla ei ollut aiempaa kokemusta tällaisista tekniikkaa käsittelevistä töistä.

TULOKSET

Mukana olleet opiskelijat olivat motivoituneita ja innostuneita uusista aiheista. Opettajaksi opiskelevat saivat käytännön kokemusta teknologiakasvatuksen opettamisesta ja huomasivat, ettei se olekaan niin vaikeaa. Useat kirjoittivat palautteessaan, että aikovat hyödyntää kurssin oppeja tulevassa työssään. Nämä opettajat toimivat siten myös roolimallina – nainen teknologian osaajana – pienille tytöille. Myös kerhoon osallistuneiden tyttöjen tietojen ja taitojen lisääntytyä heidän on todennäköisesti helpompi valita teknisiä kursseja ja opintoja myöhemmin.

JATKUVUUS

Kurssin elementtejä käytetään tulevissa teknologiakasvatukseen liittyvissä kursseissa. Mahdollisesti normaalikoululla toimii teknologiakerho jatkossakin.

SUOSITUKSET

Vastaavanlainen kurssitus voisi olla opettajien täydennyskoulutuksen pohjalla. Ihminen ja teknologia -aihekokonaisuus uusissa opetussuunnitelmien perusteissa vaatisi tietämyksen parantamista kautta Suomen. Teknologiakasvatuksen aihepiirin käyttökelpoisuutta kouluopetuksessa ei ole kovin hyvin ymmärretty.

Fysiikkaa aineenopettajille

Tavoitteena oli saada lisää aineenopettajaksi opiskelevia fysiikan opiskelijoita, madaltaa opiskelijoiden kynnystä lähteä suorittamaan aineenopettajan opintoja, saada tyttöjä enemmän mukaan aineenopettajakoulutukseen sekä alentaa kynnystä käyttää tietotekniikkaa opetuksessa.

Projektissa aloitettiin uusi Fysiikkaa aineenopettajille -kurssi. Se oli tarkoitettu suoritettavaksi ennen aineenopettajan opintoja. Opiskelijoille kerrottiin opettajuudesta, annettiin didaktiikan oppitunteja ja valittiin sekä suppeat että laajat aihepiirit, joita työstiin kurssin kuluessa ja joista pidettiin oppitunteja. Lähi-seudun kouluissa käytiin tutustumassa opettajantyöhön ja harjoittelemassa opettamista. Kurssia kehitettiin projektin loppuvaiheessa demonstraatiopainotteisemmaksi.

Kurssilla videoitiin opiskelijoiden opetusta opetuksen itsearviointeja varten. Menetelmä oli aika raaka, mutta opiskelijat suhtautuivat siihen positiivisesti. Opiskelijat käsittelivät videoita seminaarimaisissa kokoontumisissa.

Naisia ei ole paljon fysiikan opettajina. Fysiikkaa aineenopettajille -kurssi kannusti suuntautumaan aineenopettajaopintoihin. Kurssi antoi kokemusta ja varmuutta sekä alensi kynnystä lähteä suorittamaan aineenopettajaopintoja.

Opiskelijat saatiin osallistumaan kurssiin varsin aktiivisesti.

Opiskelijat valmistivat ja pitivät Fysiikkaa aineenopettajille -kurssilla lyhyitä oppitunteja, ja heidän esityksensä kerta kerralta selvästi kohentuivat. Kaksi esitystä kultakin videoitiin ja esityksiä tarkasteltiin kurssilaisten kesken kriittisesti. Opiskelijat saivat kokeilla, haluavatko jatkaa pidemmälle aineenopettajan opintoihin. Näin heidän urasuunnitelmiansakin selkiytyivät. Fysiikkaa aineenopettajille -kurssin myötä aineenopettajaopinnot aloitti vuonna 2004 jo 13 opiskelijaa, kun edellisenä vuonna luku oli 8. Uusi kurssi on laitoksen taholta konkreettinen osoitus aineenopettajaopiskelijoiden tukemisesta ja auttamisesta. Tuloksena mainittakoon myös yhteistyön kehittyminen eri tahojen välillä.

Kurssi tuli osaksi laitoksen toimintaa, ja sitä tullaan jatkamaan vuosittain. Se on aineenopettajien suuntautumisvaihtoehdon valinnainen aineopintojakso. Yhteistyötä jatketaan kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa. Demoja tullaan viemään myös kouluihin. Yhteistyön merkitys eri tahojen välillä aineenopettajakoulutuksessa osoittautui tärkeäksi.

Suosittelemme vastaavaa toimintaa kaikille aineenopettajakoulutusta antaville tahoille.

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIN

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

TULOKSET

JATKUVUUS

SUOSITUKSET

Tutkimus opiskelusta tietojenkäsittelytieteiden laitoksella sukupuolinäkökulmasta katsottuna

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tutkimuksessa haettiin vastausta tietojenkäsittelytieteiden laitoksen (TOL) osalta seuraaviin kysymyksiin:

- Minkälainen on tyypillinen opiskelijoiden opintopolku?
- Millaisia eroja opintopoluissa on sukupuolen perusteella havaittavissa?
- Miten sukupuoli näkyy opintovalinnoissa ja keskeyttämisessä?
- Millainen TOL on opiskeluympäristönä erityisesti naisille?
- Miten koulutusohjelmaa voisi kehittää sukupuolisensitiivisemmäksi?
- Minkälaisia vaikutuksia opintovalinnoilla on työelämässä?

Tutkimus tehtiin opiskelijahaastattelujen avulla sekä tilastotietoa keräämällä opintosuoritusrekistereistä ja valmistumistiedoista. Tavoitteena oli myös kartoittaa koulutusohjelman mahdollisia piilorakenteita, selvittää laitokselta valmistuneiden työllistymistä, vertailla naisten ja miesten opintoja ja tutkia opintojen vaikutusta työelämään sijoittumiseen.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tietojenkäsittelytieteiden laitoksella tasa-arvokysymykset nousivat keskusteluissa esiin WomenIT-projektin myötä. Tutkimuksessa huomattuja naisopiskelijoiden opintomenestystä haittaavia tekijöitä pyritään kehittämään jatkossa. Tämä tulee vaikuttamaan muun muassa opetukseen ja opintojen ohjaukseen. Laitoksesta muodostuu täten naisopiskelijaystävällisempi opiskelu- paikka. Tämä vaikuttanee jopa työllistymiseen.

OPPILAIDEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Tietojenkäsittelytieteiden laitoksella halutaan varmistaa tietojenkäsittelytieteiden kiinnostavuus opiskelijavalinnan kannalta ja tarkistaa opintosisältö niin, että naisilla ja kaikilla laitoksen opiskelijoilla on tasa-arvoinen mahdollisuus opintojen suorittamiseen, valmistumiseen ja työllistymiseen.

TULOKSET

Projekti tuotti asetettujen tavoitteiden mukaista tietoa tietojenkäsittelytieteiden laitokselle. Tutkimuksessa havaitut kehittämis- kohteet otetaan huomioon opintorakennetta uudistettaessa. Saatua tietoa käytetään hyväksi opintoneuvonnassa ja opintojen suunnittelussa. Projektin aikana tuotettiin myös sukupuolisensitiivistä rekrytointimateriaalia jaettavaksi esimerkiksi abeille, opinto-ohjaajille ja työnantajille.

Tutkimuksesta julkaistaan laajempi artikkeli WomenIT:n tulevas- sa tutkimusjulkaisussa Segregaatiota vahvistavat käytänteet ja purkamista edistävät tekijät (työnimi).

Projektin avulla tuotettiin tietoa laitoksen henkilökunnan, erityisesti opintoneuvonnan ja -suunnittelun, käyttöön. Hanke toimi yleisemminkin keskustelun avauksena laitoksella tasa-arvoon ja sukupuoleen liittyvissä kysymyksissä. Tutkimuksessa esiin nousseista kehittämiskohteista kerättiin kooste, jonka perusteella laitoksen toimintaa kehitetään jatkossakin.

JATKUVUUS

Suunnittelija Katariina Alha ja
projektisuunnittelija Aimo Rahkonen
Oulun yliopiston teknillinen tiedekunta
PL 4000, 90014 Oulun yliopisto

Tutkimus diplomi-insinöörin tutkintoon johtavien koulutusohjelmien opetus- suunnitelmien rakenteista sukupuolten välisen tasa-arvon näkökulmasta

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Tutkimuksella haettiin tietoa diplomi-insinöörin tutkintoon johtavien koulutusohjelmien opetussuunnitelmien rakenteiden ja sisältöjen mahdollisista sukupuolten välistä epätasa-arvoa tuottavista tekijöistä ja käytänteistä. Tutkimuksen tekemiseen liittyivät oleellisena osana myös toimenpide-ehdotukset löydettyjen epäkohtien poistamiseksi. Lisäksi tavoitteena oli sukupuolen merkityksen nostaminen keskusteluun myönteisessä ja rakentavassa sävyssä tekniikan opettajien ja opetussuunnitelman teosta vastaavien keskuudessa.

Tutkimusmenetelminä käytettiin aluksi tilastollisia menetelmiä, joilla selvitettiin erityisesti opiskelijapolkuja eli sitä, miten tietyn opiskelijan opintosuoritukset ovat kertyneet ja myös mitä opiskelun tukipalveluja opiskelija on opiskelunsa aikana hyödyntänyt. Tilastotiedoista verrattiin, eroavatko nais- ja miesopiskelijoiden opintopolut toisistaan, ja selvitettiin suunnitellun opiskelijapolun (opinto-oppaassa esitetty opetussuunnitelma) suhdetta varsinaisesti toteutuneeseen opiskelijapolkuun. Mahdolliset sukupuolten väliset eroavaisuudet otettiin huomioon.

Seuraavassa vaiheessa tutkimusta täydennettiin opiskelijoiden ja opettajakunnan haastatteluilla, joiden teemat otettiin tutkimuksen aikaisemman vaiheen analyysistä.

Erityisesti opetussuunnitelmien rakenteita (esimerkiksi opintojaksojen peräkkäisyys ja ajoittuminen, opintojaksojen pakollisuus tai valinnaisuus, tutkinnon laajuus ja opiskelijapolut) ei ole aikaisemmin tutkittu ainakaan Suomessa. Tähän mennessä tutkimustietoa on tuotettu kurssien sisällöistä, sisältöjen esittämisestä ja osin myös opetusmenetelmistä.

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Tämä tutkimustyö on olennainen osa koko koulutusketjun kattavaa tasa-arvon edistämistä. Tyttöjen ja naisten on voitava luottaa siihen, että heille koulussa tarjotut myönteiset mielikuvat esimerkiksi matematiikan opiskelusta toteutuvat myös korkeakoulutuksessa. Tämä edistää heidän hakeutumistaan teknisille aloille ja rohkaisee heitä myös sitoutumaan tekniikan opiskeluun sekä sitä kautta hakeutumaan tekniikan alan töihin.

Tutkimuksen tuloksia esiteltiin opetussuunnitelmatyötä tekeville tahoille, kuten tiedekunnan opintotoimikunnalle, osastojen opintoneuvojille ja tiedekunnan opintoasiainpäälliköille. Keskustelun virittämiseksi järjestettiin useita tilaisuuksia, joissa esiteltiin myös muissa teknillisissä yliopistoissa ja korkeakouluissa tehtyä sukupuolten tasa-arvoa edistävää työtä.

TULOKSET

Lisäksi tutkimustyön tuloksena tuotettu opetussuunnitelman kehittämismalli on sovellettavissa korkeakoulutasoiseen tekniikan opetukseen ja sitä voidaan hyödyntää muuallakin kuin Oulun yliopistossa. Tutkimuksesta julkaistaan laajempi artikkeli WomenIT:n tutkimusjulkaisussa Segregaatiota vahvistavat käytänteet ja purkamista edistävät tekijät (työnimi).

JATKUVUUS

Opetussuunnitelmien kehittämisprosessiin nostettiin eräksi tarkastelualueeksi sukupuoli. Naisopiskelijoiden opintojen tukemiseen alettiin kiinnittää huomiota ja alettiin suunnitella myös heidän elämänpiiriään koskettavia tukimuotoja. Tässä otetaan mallia tukimuodoista, joita on kehitetty esimerkiksi miesopiskelijoille, jotka palaavat opiskelemaan armeijapalveluksen jälkeen. Henkilökunnan kanssa keskustelut tasa-arvoteemasta jatkuvat. Muiden teknillisten korkeakoulujen kanssa aloitettiin yhteistyö tasa-arvokysymyksistä.

Kemian aineenopettaja- koulutuksen kehittäminen

PROJEKTIN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Projektin tavoitteena oli kemian aineenopettajakoulutuksen kehittäminen. Tavoitteena olivat teorian ja käytännön yhdistäminen kemian opetuksessa, aiheeseen liittyvien ilmiöiden havainnollistaminen, didaktiikka ja opetussisältöjä kriittisesti tarkasteleva opetus.

Kemia pääaineenaan valmistuvia matemaattisten aineiden opettajia tulisi saada enemmän ja heidän valmiuttaan toteuttaa opetustaan tulisi huomattavasti parantaa. Monet tälle alalle hakeutuvista ovat naisia.

Projektin puitteissa toteutettiin keväällä 2003 kurssi Kemian aineenopettajille (2ov). Kurssiin sisältyi opetus- ja työskentelyjakso laboratoriossa, portfoliotyöskentelyä sekä harjoitustöiden, demonstraatioiden ja opetustuokioiden suunnittelua ja valmistelua

TYTTÖJEN JA NAISTEN KANNUSTAMINEN EI-PERINTEISIIN VALINTOIHIIN

Kurssin myötä opiskelijat saivat itsevarmuutta ja kokemusta kemian aineenhallintaan ja opetukseen.

OPPILAIKEN, TYÖYHTEISÖN JA VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN

Kurssin kokivat tärkeäksi sekä opiskelijat että opettajat.

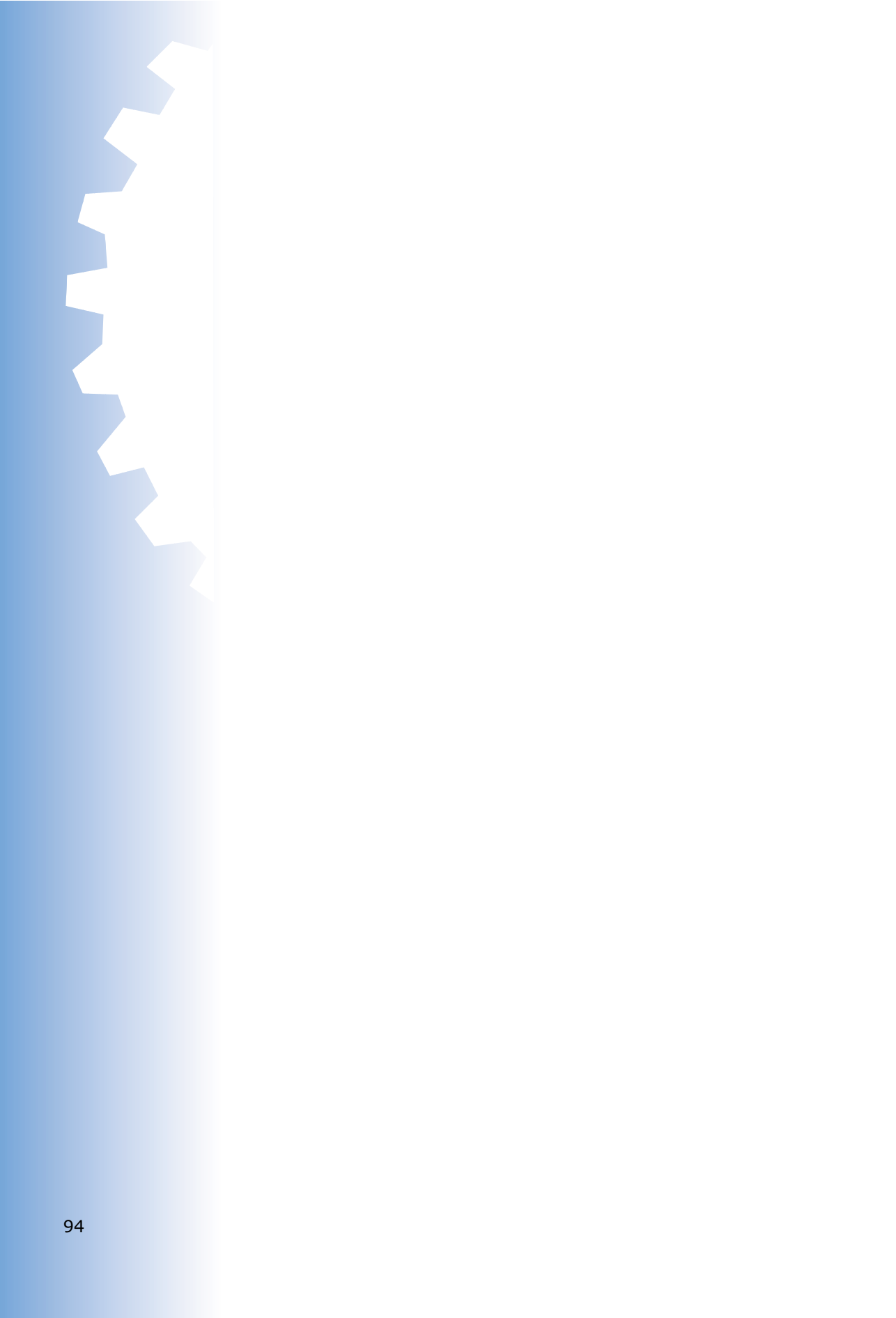
TULOKSET

Projektin tuloksena opiskelija aloitti omaa opettajantyötään tukevan portfolion keräämisen, harjoitteli opettamista ja sai esiintymiskokemusta. Opetustuokit taltioitiin videolle omaa myöhempiä analyysejä varten. Kurssin suorittaneet valmistuvat aineenopettajiksi, joten tulokset jalkautuvat maakuntaan ihan konkreettisina opetusideoina ja tasa-arvotietona.

JATKUVUUS

Laitokselle projektin seurauksena jää käyttökelpoinen ja kehittyvä uusi kurssi.

www.womenit.info